

”Du og jeg, ...”

”- om barn som forbilde for vår relasjon til Gud”

Av Anette Emilie Tøndel

AVH501 – Masteravhandling(30ECTS)
Master i Diakoni

Veileder: Professor Leif Gunnar Engedal

Det Teologiske Menighetsfakultet
Oslo Våren 2011

IKKJE ALEINE

Det var her eg skjøna det-
det er ikkje aleine eg er.
Børa kan delast.
Forsiktig.
Ein og ein del.
Slik har eg syna det fram.
Mørke krokar eg trudde
romma heile meg.
Det er ikkje slik.
Sanninga er så mykje meir.
Det er ljøs
og glede
og varme
her og.
Det er ikkje aleine eg er

Anne Kari Nordgarden

Forside: Linnea A. Andersen

Foto: Kent R. Andersen

1	Innledning	
1.1	Motivasjon	6
1.2	Problemhorisont	7
1.3	Problemstilling	9
1.4	Begrepsavklaring	9
1.4.1	Barn	9
1.4.2	Guds rike	10
1.4.3	Spiritualitet	10
1.5	Begrunnelse og materiale	11
1.6	Metode og disposisjon	12
2	Barn i antikken, en historisk skisse	14
2.1	Innledning	14
2.2	Barn i antikken	14
2.3	Syn på barnet	15
2.4	Barn i urkirken	15
2.5	Barn i evangeliene	17
3	"Å bli som barn"– tolkninger av tekstene om Jesus og barna ...	18
3.1	Tolkning av Markus 10;13-16	18
3.1.1	To tolkninger av tekstene om Jesus og barna	18
3.1.1.1	<i>Symbolhandling eller forbilledlige egenskaper?</i>	19
3.1.1.2	<i>Kontekstens betydning i fortolkningen</i>	20
3.2	Å bli som barn	21
3.2.1	Forbilledlige element hos barn	22
3.3	Syn på barn og barndom i en kristen forankring	23
3.4	Sammendrag	24

4	Barnet som forbilde	24
4.1	Innledning	24
4.2	Hvordan er barnet forbilde?	25
4.2.1	Barns forbilledlige egenskaper	25
4.2.2	Utfordringer ved barn som forbilde for relasjonen til Gud	27
4.2.3	Barns åndelige myndighet	28
4.3	Sammendrag	31
5	Den gode hyrde katekese	32
5.1	Innledning	32
5.2	Bakgrunn	32
5.2.1	Maria Montessori	33
5.3	Trosopplæring i Atrium	34
5.3.1	Metoden	35
5.3.1.1	<i>Antroposentrisk metode .....</i>	<i>35</i>
5.3.1.2	<i>Tegn som metode .....</i>	<i>36</i>
5.3.1.3	<i>Praktisk gjennomføring .....</i>	<i>38</i>
5.3.1.4	<i>Forholdet mellom barnet og den voksne .....</i>	<i>40</i>
5.3.2	Sentrale temaer i metoden	41
5.3.2.1	<i>Den gode hyrde .....</i>	<i>41</i>
5.3.2.2	<i>Eukaristi og dåp .....</i>	<i>43</i>
5.3.2.3	<i>Lignelser om Guds rike .....</i>	<i>44</i>
5.4	Syn på barnet	45
5.4.1	Den Katolske kirkes syn på barnet	45
5.4.2	Paktsfellesskapet	46
5.4.2.1	<i>Utviklingspsykologisk perspektiv .....</i>	<i>46</i>
5.4.2.2	<i>Åndelig perspektiv.....</i>	<i>48</i>
5.5	Gudsbildet	49

5.5.1	Gud som kjærlighet	49
5.5.2	Gud som beskytter	50
5.5.3	Gud som personlig	50
5.5.4	Gud som giver	51
5.5.5	Gud som den som tilgir, veileder og kaller til etterfølgelse	51
5.6	Relasjon mellom Gud og barnet	52
5.7	Sammendrag	54
6	Barns spiritualitet	55
6.1	Innledning	55
6.2	Spiritualitet som medfødt <i>Relational consciousness</i>	56
6.3	<i>Relational consciousness</i> i dialog med Den gode hyrde-erfaring	57
6.3.1	Undring og mystery-sensing	58
6.3.2	Awareness-sensing	59
6.3.3	Religiøst språk	60
6.4	Sammendrag	60
7	Drøfting	62
7.1	Innledning	62
7.2	<i>"Han tok dem inntil seg og sa..."</i> - Drøfting av tolkningsperspektiv til bibelteksten om Jesus og barna	63
7.3	<i>"Som et lite barn.."</i> - Drøfting av barnets gudsrelasjon	68
7.4	<i>"Du og jeg, ..."</i> - Drøfting av hvilken betydning barns forbilledlige element har for voksne i deres relasjon til Gud	75
7.5	Utblick	83
8	Avslutning	85
9	Kilder	86

1 Innledning

1.1 Motivasjon

Hvilket tema vil jeg bruke min tid på de neste månedene? I et forsøk på å lete etter dette, har jeg hatt et dikt i bakhodet. Kanskje nettopp med tanke på framtidig jobb som diakon, hvor hjelpeaspektet er stort, og hvor egne behov og grenser må bli ivaretatt for å unngå å bli fanget inn av alle andres behov.

”Fråga dig inte vad världen behöver,
utan vad som får ditt hjärta att sjunga,
för vad världen behöver är hjärtan som sjunger”

Så hva får mitt hjerte til å synge? For meg er det den relasjonen Gud har med meg og jeg med han. Den gir meg liv, visdom, håp, trøst, nærhet og er i all forstand levende og i endring. Relasjonen er fundamentert i noe utenfor meg selv, basert på en blanding av erfaring, kjennskap og kunnskap. Fylden av relasjonen – dens mange fasetter - bærer preg av meg selv, min personlighet, oppvekstforhold, kultur og de normer og verdier jeg får fra miljøet der jeg er, farger troen og min utøvelse av tros livet i hverdagen. Foruten min del av relasjonen, bringer også Gud med seg selv i kraft av den han er, og hva han gjør. Hvor vil jeg med dette? Hva av dette vil være et godt redskap for meg som diakon? Hvilke utfordringer vil det gi?

Med bakgrunn som sosionom og oppvekst i frikirkelig sammenheng, har jeg blitt preget av noen sentrale kjennetegn. Spesielt er interessen innen fellesskap og relasjoners betydning i både sosial, faglig og teologisk sammenheng blitt en del av meg. Etter noen års arbeid innen barnevern og kirkelig arbeid, havnet jeg på et masterstudie i Diakoni. Her har jeg blant annet stanset opp ved betydningen av menneskers behov for en relasjon til Gud. Ikke bare ut fra en god blanding av faglig og erfaringsbasert kunnskap, men også ved en overbevisning om at kirkens kall til å forkynne evangeliet og leve ut Guds rike på jorden i dag, er høyaktuelt. Og vårt forhold til Guds rike og til evangeliet er fundamentert i en relasjon mellom Gud og mennesket.

1.2 "Problemhorisont"

Det finnes en åndelig lengsel i Norge i dag. Vi trenger ikke gå langt for finne det. Økning av TV-program, litteratur og kurs rettet mot den åndelige sfære og etterspørsel av åndelige veiledere kan hentyde til dette. Jeg for min del undrer meg over om det faktisk er en økning i åndelig lengsel, eller om det er at mennesker i dag leter andre steder enn det gjorde før. Var det kirken og de troendes fellesskap som møtte menneskers åndelige behov før? Og hva i så fall gjør at færre går til gudstjeneste og er en del av et fellesskap med troende i dag? Er den åndelige sfæren av livet blitt privatisert i så stor grad at kirken ikke lenger klarer å møte menneskers åndelige behov? Eller er det kirkens språkdrakt som ikke kommuniserer?

Dette er ikke ukjente spørsmål i kirkelig sammenheng. Kirkerådet kom i 1999 ut med et lite hefte knyttet til spørsmålet om kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid. Her frembringer de en såkalt grunnleggende erkjennelse i møte med dette;

"For at kirken skal kunne gi et svar på den åndelige lengsel i vår tid, må den forstå at dens primære kall ikke er et kall til en oppgave, men et kall til Gud. Det viktigste for kirken er ikke kvantiteten av dens aktiviteter, men kvaliteten av dens gudsrelasjon."¹

Også i denne uttalelsen er det et fokus på det relasjonelle, på kvaliteten i relasjonen mellom Gud og mennesket. Med utgangspunkt i troen på Gud som skaper og den som har skapt hvert menneske, finner vi også hans nedleggelse av menneskets søken etter det åndelige. I Forkynneren 3;11 står det "Også evigheten har lagt i menneskenes hjerter". En søken etter noe utover den synlige virkelighet ligger nedlagt i ethvert menneske. Uavhengig av alder, kjønn, og andre kategorier mennesket kan sette hverandre i. Dette kan leses som en forutgående nåde fra Guds side. En nåde fordi det ikke kreves noe av oss, men det ligger i Guds kjærlige skapende handling. Gud søker oss først, og så er det opp til oss mennesker å svare ut fra vår frie vilje. Gud er ikke den som presser seg på, men hans vesen er den som "står ved døren og banker". Både i hans vesen og hans skapelse finner vi frihet og kjærlighet. Vi kan lese i Apostlenes gjerninger 17;27: "... for at de skulle søke Gud, om de kanskje kunne føle ham og finne ham – enda

---

¹ Kirkerådet 1999 "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid"

han ikke er langt borte fra en eneste av oss.” I selve skapelsen ligger det en åndelig lengsel, eller et behov for å søke Gud og være nær ham. Med utgangspunkt i denne åndelige lengsel søker vi som kirke å formidle hvordan dette behov kan tilfredstilles i møte med Gud. Nærmere spesifisert i en relasjon mellom Gud og det enkelte menneske preget av kjærlighet, nærhet og frihet.

Men hvordan kan da kirken hjelpe mennesker inn i en relasjon til Gud som har gjenklang i menneskets eget liv? En relasjon som har et dynamisk samspill fundamentert i menneskets egen frie vilje. Her finnes det mange svar, mange gode svar, enten en ser på arbeid blant barn og unge, gudstjenestelivets mange deler, kirkelige handlinger, bønn eller fellesskapet av de troende etc. Det er kanskje også visse forskjeller mellom å ”komme inn i Guds rike” og å ”leve i Guds rike”, når en ser på det relasjonelle perspektivet. Hva er for eksempel viktig i en relasjon i startfasen? Og hva opprettholder en god relasjon som er vedvarende gjennom livets ulike tider, faser og erfaringer? Hvordan kan vi som åndelige veiledere i kirken nettopp være gode veiledere når mennesker søker å kjenne Gud, ikke ut fra kunnskap, men kjennskap og erfaring? Og hvordan forholder vi oss til denne grunnleggende åndelige lengsel hos mennesker, hos mennesker som kanskje ikke er bevisst dette behovet eller denne lengselen? For jeg vil tro at lengselen etter Gud også lett kan forsvinne i hverdagens jag og travelhet. Eller bli overdøvet av livets trivialiteter.

Om vi går til Skriften finner vi blant annet et velkjent avsnitt med Jesu utsagn om hvordan vi kommer inn i Gud rike. Jesus sier at om vi ikke omvender oss og blir som barn, kommer vi ikke inn i himmelriket, og ” - - den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, skal ikke komme inn i det.” Jesus beskriver her ved noe sentralt ved de små barna i forhold til det å komme inn i Gud rike, og ikke minst hvordan vi tar i mot det. Vi finner disse tekstene i Matteus 19, Markus 10 og Lukas 18. Jesu ord om små barn som forbilde for oss voksne, er mye omtalt. Også i disse dager med en ny trosopplæringsplan i Den norske kirke, blir barnet som forbilde diskutert. Hvordan er det forbilde, og på hvilken måte? Og hvordan virker vårt syn på barnet i dag inn på kirkens møte med den åndelige lengsel? At barn er forbilder i hvordan de tar imot Guds rike og kommer inn i det, har jeg som et utgangspunkt.

1.3 Problemstilling

I møte med denne problemhorisonten er det en side ved kallet til kirkens åndelige veiledere² jeg ønsker å utdype. Som åndelige veiledere i kirken er vi kalt til å føre mennesker inn i en relasjon til Gud. Dersom dette kallet møter bibeltekstene³ som omhandler Jesus og barna, dannes det noen sentrale spørsmål.

Hva innebærer det at barn fremstår som forbilde for relasjonen til Gud, og hva kjennetegner barns relasjon til Gud?

Hva innebærer dette for voksne i deres relasjon til Gud?

Disse tre spørsmålene danner grunnlaget for denne masteravhandlingen. Før vi dykker ned i problemstillingen er det viktig å få definert hva jeg legger i sentrale begreper og uttrykk.

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Barn

I forhold til de forbilledlige element hos barn, og kjennetegn ved deres gudsrelasjon, vil fokuset være på små barn, det vil si barn i alderen 0-7 år. Dette fordi bibeltekstene i hovedsak dreier seg om barn i denne alder. Jeg velger da i oppgaven å ha hovedfokus på denne aldersgruppe i drøftingen av barns betydning for voksnes relasjon til Gud. Det betyr ikke at eventuelle forbilledlige element er begrenset til en viss aldersgruppe. Med unntak av kapittel to, vil bruken av ordet barn altså dreie seg om små barn i førskolealder. Analysen av Den gode hyrde katekese vil holde seg til aldersgruppen 3-7 år.

---

² I denne oppgaven bruker jeg begrepet kirkens åndelige veiledere inn i den protestantiske kirke i Norge. En møter i dag ulike tanker og forventninger til uttrykket åndelige veiledere. Noen vil kunne relatere dette til kirken og den Ignatianske tradisjon for åndelig veiledning som bygger på en metode. Andre vil trekke linjer til presten, diakonen eller andre kirkelige ansatte. I denne sammenheng vil jeg bruke en relativt åpen definisjon av begrepet. Kirkens åndelige veiledere er de med lederansvar i menighetens liv. Dermed innebærer dette både ansatte og frivillige som for eksempel søndagskolelærere, ledere i KRIK, speidere eller sorggruppeledere.

³ Matt 19,13-15; 18, 3 Mark 10;13-16 Luk 18, 15-17

1.4.2 Guds rike

Om vi googler begrepet Guds rike på nettet, vil vi finne mange artikler. Nå skal jeg ikke begi meg inn i den teologiske diskurs, men konsentrere meg om mottagelsen av Guds rike og betydningen knyttet til barn og menneskers relasjon til Gud. I tekstene om Jesus og barna, er Guds rike sentralt. Guds rike forstås som noe her og nå, og noe som skal komme (eskatologisk). Guds rike er noe vi kan komme inn i eller høre til, enten som barn eller voksne. Det jeg vektlegger i denne sammenheng er det relasjonelle aspektet knyttet til Guds rike. For å komme inn i Guds rike, forutsettes det også en relasjon til Gud. Dermed vil et barn eller en voksen i møte med Guds rike også få en levende relasjon til Gud. En relasjon som kan fordypes og utvikles gjennom blant annet fellesskap og møtepunkter.

1.4.3 Spiritualitet

Ordet spiritualitet er blitt mer og mer anvendt i det siste. Mange har forsøkt å finne en definisjon på dette, og det varierer i innhold og betydning.⁴ I denne oppgaven vil jeg trekke frem Sturla Sagberg og Hay & Nyes tilnærming til spiritualitet.

I artikkelen "Skjult eller synlig spiritualitet" beskriver Sturla Sagberg spiritualitet som en medfødt evne til å kunne transcendere seg selv og strekke seg etter meningsgivende sammenheng i relasjon til andre og til noe utover seg selv.⁵ Når et menneske er bevisst sin åndelighet kan spiritualiteten være transformativ og gjøre noe med mennesket. I tillegg handler spiritualitet om menneskers forhold til tid og rom.⁶ Sagberg begrunner sin forklaring gjennom blant annet David Hay og Rebecca Nye. De har i sin forskning på barns spiritualitet kommet fram til det de kaller barns medfødte *relational consciousness*, altså en relasjonell bevissthet.⁷ I del tre vil jeg komme tilbake til barns spiritualitet knyttet til Hay og Nyes forskning og Den gode hyrdes katekese.

---

⁴ Bregman L. 2004; 157-168 Forfatteren gir en oversikt, der hun skriver om Tillichs definisjon av tro og dens betydning for videre definisjon av spiritualitet og om dens forhold til religion og det sekulære.

⁵ Sagberg 2008; 51-72.

⁶ Sagberg 2008; 62

⁷ Sagberg 2008; 60

1.5 Begrunnelse og materiale

For det første vil jeg gjøre rede for ulike tolkninger av aktuell tekst om Jesus og barna⁸ og gi et historisk riss av den samtid teksten ble skrevet i. Her vil særlig boken "Når jeg så skal ut i verden" av Sandnes, Skarsaune og Aasgaard være utgangspunkt, da den berører det aktuelle tema gjennom ulike forfattere og perspektiv. Jeg vil også presentere noen dagsaktuelle teologiske perspektiv fra barneteologiske strømninger knyttet til barns forbilledlighet og tolkningen av tekstene. Her vil jeg trekke blant annet trekke inn Sturla Sagberg, Elisabeth Tveito og Odd Kjetil Sæbø.

Utgangspunktet som skrevet over, er tekstene som omhandler Jesu ord om barns forbilledlighet. Jesus trekker frem små barn som forbilde på hvordan vi kommer inn i Guds rike. Han presiserer også at Guds rike tilhører barna. Gjennom teologiske perspektiv og bidrag fra dagsaktuell barneteologi vil vi kunne kaste lys over sentrale anliggender av barns forbilledlige karakter.

Sammen med dette vil jeg se videre på hva som kjennetegner små barn i deres relasjon til Gud og Guds rike i et utviklingspsykologisk og åndelig perspektiv. I et forsøk på å finne aktuelt fagstoff på dette, har jeg valgt Den gode hyrde katekese og David Hay og Rebecca Nye's forskning på barns spiritualitet. Den gode hyrde katekese har sitt utspring fra Sofia Cavalletti i samarbeid med Gianni Gobbi. Den er arbeidet frem gjennom 20 års forskning i ulike kulturer og nasjoner. Metoden har bakgrunn og tilknytning til Maria Montessori sin stadietekning. Det er særlig to bøker som omhandler metoden og forskningen knyttet til hvordan barn relaterer seg til Gud. Det er "*Barnets religiøse potensiale*" av Cavalletti, og "*Den gode hyrde og barnet – en vandring i glede*" av Cavalletti m.fl. Det er dermed ikke selve metoden eller katekesen i helhet som er i fokus, men barns relasjon til Gud. Utgangspunktet for min tilnærming til Den gode hyrde katekese er disse to bøkene, foruten undervisning ved Det Teologiske Menighetsfakultet våren 2010 i emnet DIA6010.⁹

---

⁸ Matt 19,13-15; 18, 3 Mark 10;13-16 Luk 18, 15-17

⁹ Mye av kildene var bøker på italiensk og dermed utilgjengelige for meg. Jeg mislyktes i å få kontakt med noen som kunne gi svar på en del spørsmål underveis og har derfor kun forholdt meg til disse bøkene. Jeg fikk observere ved en samling med DGHK i Arendal sammen med 8 barn og to voksne i tillegg til meg selv. Ellers er det som sagt bøker og undervisning ved DIA6010 på MF som er materialet i denne oppgaven.

I forhold til barns spiritualitet er forskningen til David Hay og Rebecca Nye i boka *"The Spirit of the Child"* aktuell. Her presenterer de barns medfødte spiritualitet gjennom "Relational Consciousness". Denne spiritualitet kan utvikles, videreføres eller den kan stagnere. Boka er blitt et viktig og anerkjent bidrag innen fagfeltet barns spiritualitet og barneteologi. Jeg ønsker å se om det finnes en sammenheng mellom barns spiritualitet og Den gode hyrde katekese. Kan dette knyttes til barns forbilledlighet i deres relasjon til Gud? Og hvilke utfordringer og perspektiv gir dette til voksnes relasjon til Gud?

I drøftingsdelen trekker jeg inn boka *"Listening for the soul. Pastoral care and spiritual direction"* av Jean Stairs. Boka omhandler *pastoral care* og åndelig veiledning i kristne trossamfunn. Hun beskriver *Soulful listening* og *Contemplativ living* som viktig i møte med den åndelig lengsel i dagens samfunn. Gjennom *soulful listening* til både seg selv, mennesker og Gud i hverdagen vil blant annet en relasjon mellom mennesket og Gud kunne fordypes. Hennes fokus på hvordan menneskers gudsrelasjon kan fordypes og vektlegging av *soulful listening* og *contemplative listening* er sentralt i min siste del av problemstillingen. Derfor vil jeg trekke dette inn i drøftingen og kort presentere hennes teori om *soulful listening* og *contemplative listening*. Her leter jeg etter om det er en sammenheng mellom hennes måte å møte åndelig lengsel på i dag, og de forbilledlige element barn gir til voksnes gudsrelasjon og drøfter hvilken betydning dette har for voksne i deres relasjon til Gud.

1.6 Metode og fremdrift

For å besvare problemstillingen, vil jeg foreta et kritisk litteraturstudium hvor jeg anvender en hermeneutisk metode. Foruten den aktuelle litteratur som nevnt ovenfor, har jeg også vært observatør ved en av samlingene til Den gode hyrde katekese(DGHK) i Arendal. I undervisningen ved Menighetsfakultetet har jeg to ganger vært med på praktisk presentasjon av lignelsen om Den gode hyrde og eukaristien ved Inger Marit Brorson. Hun er fageksperten på DGHK i Norge. Dette gjorde jeg for å få en best mulig hermeneutisk forståelse av tekstene og litteraturen jeg forholder meg til.

Avhandlingens første del vil analysere tolkninger av bibeltekstene med et historisk kritisk blikk. Denne analysedelen vil utdype og konkretisere hva det innebærer at barnet fremstår som forbilde for relasjonen til Gud.

Den andre delen søker svar på hva som kjennetegner barnets relasjon til Gud. Utgangspunktet for denne analysen er trosopplæringsmetoden Den gode hyrde katekese(DGHK) og forskningen til David Hay og Rebecca Nye rundt barns spiritualitet. Når jeg har valgt metoden DGHK fremfor andre, er det fordi den representerer en trosopplæring som vektlegger barnet som subjekt for sin tro og deltaker i utviklingen av metoden og dens praksis. Den fremhever relasjonell erfaring mellom barnet og Gud, mer enn intellektuell forståelse og opplæring i den kristne troslære. I analysen av DGHK begrenser jeg meg til aldersgruppen 3-7 år.

Analysen av Den gode hyrde katekese har fokus på gudsbildet, synet på barnet og relasjonen mellom barnet og Gud. Deretter kommer en presentasjon av Hay og Nyes teori om barns spiritualitet (henholdsvis *Awareness-sensing*, *Mystery-sensing* og *Value-sensing*) som settes ved siden av DGHK for å konkretisere hva som samstemmer og hvordan de utfordrer hverandre.

I den tredje delen blir problemstillingen drøftet. Drøftingsdelen er delt i tre deler. Den første drøfter tolkningsperspektivet om barns forbilledlighet sett i lys av bibelsteksten om Jesus og barna. Den andre delen berører problemstillingen om hva som kjennetegner barns gudsrelasjon gjennom en dialog mellom fenomenologisk og teologisk perspektiv. Den tredje og siste delen omhandler problemstillingen om hvilken betydning barns forbilledlighet har for voksnes relasjon til Gud. Her vil jeg trekke inn tolkningen av bibelteksten og kjennetegn ved barns gudsrelasjon opp imot Jean Stairs grunntanker om *Soulful listening* og *Contemplative living*.

2 Barn i antikken – en historisk skisse

2.1 Innledning

I den første delen tar vi utgangspunkt i bibelteksten og tolkning av denne. Bibelteksten har blitt tolket ulikt, avhengig av tidsepoke, sted og omstendigheter og legger til grunn en bred tilnærming til teksten. Kapittel to presenterer derfor først synet på barn i antikken og i urkirken. Deretter kommer fremleggelse av selve bibelteksten og ulike tolkninger. Her fremstilles ulike tolkninger av bibelteksten og aktualiteten ved barns forbilledlighet. Finnes det grunnlag for å snakke om barn som forbilde for relasjonen til Gud, og i så fall på hvilken måte? Hvordan blir vi som barn igjen? Er det særtrekk ved barn, eller spesifikke egenskaper Jesus snakket om da han sa vi måtte bli som barn for å komme inn i Guds rike? I så fall vil betydningen av synet på barnet prege tolkningen av bibelteksten. Med bakgrunn i dette presenteres også ulike syn på barnet i en kristen forankring og hvordan barns forbilledlige element tolkes ulikt.

2.2 Barn i antikken

I den gresk-romerske tradisjon vokste barn opp i såkalte "paterfamilias" med dens etterfølgende maktstruktur.¹⁰ Far var overhodet i kjernefamilien og utgjorde den sosiale grunnenheten.¹¹ Kjernefamilien stod i nær tilknytning til annen slekt og var i flere tilfeller utvidet til storfamilie eller flergenerasjonsfamilie. Barn hadde ansvar i familien. De var arbeidskraft, en framtidig sikkerhet mot alderdom for foreldre og skulle føre videre familiens tradisjoner. Foruten ansvar i hjemmet, hadde barn også ansvar innen enkelte religiøse seremonier og riter. Barn opptrådte som religiøse aktører i for eksempel Eleusismysteriene og ble innviet i Dionysoskulten.¹²

---

¹⁰ Clark, 2000; 86

¹¹ Aasgaard, 2004; 39

¹² Lindboe, 2004; 38-40

Barn levde under livsvilkår som høy barnedødelighet, ustabile familieforhold, fysisk avstraffelse og varierende boligforhold.¹³ De kunne engasjere seg i ting tilpasset alder og kjønn. Noen utvalgte barn fikk skolegang, mens de fleste fikk sin utdanning hjemme, der yrkesutøvelsen skjedde. En kan også i enkelte kilder lese om foreldre som hadde stor glede av å leke sammen med barna sine.¹⁴

2.3 Syn på barnet

I det gresk-romerske samfunn ble barn i stor grad sett på som uferdig voksen. Reidar Aasgaard beskriver hvordan barn ble oppfattet som utemmet og gjennom oppdragelse skulle nå fram til idealet – den modne mann.¹⁵ De ble sett på som svake, ustabile og irrasjonelle, og måtte således formes og dannes gjennom kontrollert og korrigerende veiledning. Det fantes ikke bare negative bilder av barn i antikken. De kunne også bli beundret gjennom idealisering (barn som rene og uskyldige) og mentalisering (barn som søte eller morsomme). Denne kombinasjon av barn som "halvmennesker" og samtidig "rene" førte til at barn i visse tilfeller fikk en egen religiøs status. En slags status av formidlere mellom den guddommelige verden og det jordiske.¹⁶ De ble også sett på som symbol for lykke, velstand, framskritt og fremtidshåp. Det fantes store kulturelle forskjeller i antikken. Likevel mener Aasgaard at barna i gresk, romersk eller jødisk tradisjon stort sett ble behandlet likt. Det som skilte seg mest ut var det jødiske samfunn. Der fantes de mest positive holdningene til barn.¹⁷

2.4 Barn i urkirken

I en gammeltestamentlig og jødisk tradisjon ble barnet sett på som en gave fra Gud og en velsignelse fra Gud.¹⁸ Karl Olav Sandnes presenterer hvordan jødiske barn var fullverdige medlemmer av paktsfolket. Jødene avviste også abort og utsettelse av nyfødte, som var en allmenn praksis i deres samtid.¹⁹ Barn ble betraktet ut fra hva de

---

¹³ Aasgaard, 2009; 19

¹⁴ Aasgaard, 2004; 40 med referanser.

¹⁵ Aasgaard 2004; 40 Aasgaard 2009; 25

¹⁶ Aasgaard 2009; 26

¹⁷ Aasgaard 2004; 41

¹⁸ 1. Mos 1;27-28,(Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden) Sal 127, 3-5(Se, barn er en gave fra Herren, livsfrukt er en lønn. Som piler i en veldig krigers hånd er sønner en får i sin ungdom. Lykkelig er den mann som har ditt koger fullt av dem! De blir ikke til skamme når de taler med fiender i porten)128, 3-6.

¹⁹ Sandnes 2009; 73

skulle bli etter gjennomgått opplæring. Derfor antar Sandnes at det sannsynligvis heller ikke finnes noen stemme fra barn og unge i visdomslitteraturen.. Barn var gjenstand for foreldrenes aktivitet. De tiltales, men det vises ikke til noen gjensidighet eller interaksjon. Sandnes fremstiller hvordan barn i urkirken ble preget av antikkens syn på barn som et råmateriale. Barn måtte formes og temmes også i den tidlige kirken. Med dette som bakgrunn ble derfor straff en nødvendighet i den gode saks tjeneste.²⁰ Beskrivelser av barn lik ubrukte vokstavler før voksen stivner eller ville hester som må temmes gav heller ikke barna deltakelse ut fra deres premisser. Det finnes bare få unntak, blant annet hos Krysostomos, hvor de oldkirkelige kilder ikke har samme syn som det gresk-romerske samfunn. Dette synet finnes også i brevlitteraturen i NT hvor barnet stilles opp i motsetning til det modne menneske.²¹ Om en ser på avstanden mellom synet på barnet i antikke kilder og Jesu forhold til barn, er den derimot stor. Dette ble gjenspeilt i urkirken ved at barna der ikke hadde lavere rang i menigheten.²² Her delte de troen på lik linje med de andre. Kristen trosopplæring var verken politisk eller yrkesmessig motivert i følge Sandnes, og derfor deltok både jenter og gutter i trosopplæring.²³

I "The epistles of Cyprian", en av kirkefedrene, finner vi Cyprians syn på de små barna.²⁴ Han skriver om dette i en drøfting rundt barnedåpen. Det nyfødte barnet fremstilles som skapt i Guds bilde, og ikke urent slik noen i hans samtid mente. Frelsens gave gis uavhengig av alder, og Den Hellige Ånd gis ikke ved mål, men av Guds kjærlighet og nåde i likt mål til alle mennesker. Spedbarnet er allerede Guds skaperverk, også før dåpen i følge Cyprian.²⁵ Han argumenterer ut ifra Apostlenes gjerninger 10;28, der det står at mennesker ikke kan bestemme om hva som er rent eller urent. Det lille spedbarn har ikke syndet selv ennå, og bærer kun med seg arvesynd i kraft av Adams fall. Cyprian ser på spedbarnets væremåte som en bønnfallelse om hjelp fra omgivelsene. Det er opptil mennesker rundt å gi hjelp og gi dem Den hellige nåde.

---

²⁰ Sandnes 2009; 137

²¹ Sandnes 2009;138

²² Ef. 6;1-4 og Heb. 5;11- 6; 12

²³ Sandnes 2009;142

²⁴ Ante-nicene Fathers, Volum V; 354

²⁵ ibid

2.5 Barn i evangeliene

I det Nye Testamentet blir det skrevet om barn i ulike sammenhenger. Selve betydningen av ordet barn er varierende og omfattende.²⁶ Inger Marie Lindboe mener dette kan tyde på en annerledes og mer variert oppfatning om barn enn det vi kjenner fra vårt eget samfunn. I evangeliene dukker barn opp i ulike sammenhenger. De er med i det offentlige rom, i en folkemengde, de er der når det skjer under og helbredelser og de er i relasjon til andre. De bebreides ikke noe sted av Jesus.²⁷ Barn har i tillegg svært sjelden sin egen stemme. I neste kapittel vil jeg presentere utvalgte nytestamentlige tekster om Jesus i konkret møte med barn og ulike tolkningsalternativer. Tekstene som jeg forholder meg til er Matt. 19, 12-15; 18,3 Mark. 10,13-16 Luk. 18,15-17. Ordene om barna og Guds rike som Jesus satte på dagsorden ble i følge Sandnes, Skarsaune og Aasgaard ikke fulgt opp av urkirken.²⁸ De presiserer også at datidens syn på barnet ikke ble utfordret i særlig stor grad.

---

²⁶ Lindboe 2009;80 Inger Marie Lindboe presenterer fem ulike ord: 1. "Brefos"; som betyr foster og baby. 2. "Teknon"; kan bety barn i relasjon til foreldre aldersuavhengig, og foster, etterkommere eller brukt om en persons åndelige relasjon til en mester og lærer. Til sist kan det også betegne relasjonen mellom Gud og den troende. 3. "Paidon"; kan bety nyfødt barn, litt større barn, forholdet mellom foreldre og barn, og figurativt om "Guds barn" 4. "Pais"; Kan bety barn, sønn, slave og tjener eller i noen sammenhenger Guds barn. 5. "Nepios"; Kan bety babyer, en "ikke-taler", barnlig og umoden (Hebr). I andre kilder kan det være en juridisk term om mindreårige.

²⁷ Lindboe, 2009;84

²⁸ Sandnes 2009; 248

3 "Å bli som barn" – ulike tolkninger av tekstene om Jesus og barna.

Bibeltekstene knyttet til problemstillingen er her satt opp i en synoptisk fremstilling etter Bibelsselskapets oversettelse fra 1978. I min fremstilling av ulike tolkninger vil utgagnspunktet være Markusteksten.

Matt 19,13-15; 18,3	Mark 10;13-16	Luk 18;15-17
<p>13 De brakte små barn til ham for at han skulle legge hendene på dem og be; men disiplene ville vise dem bort.</p> <p>14 Da sa Jesus; "La de små barna være, og hindre dem ikke fra å komme til meg. For himmelriket hører slike til."</p> <p>18, 3: Sannelig, jeg sier dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket."</p> <p>19, 15: Og han la hendene på dem. Så brøt han opp derfra.</p>	<p>13 De bar små barn til ham for at han skulle røre ved dem; men disiplene ville vise dem bort.</p> <p>14 Da Jesus så det, ble han harm og sa til dem: "La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til.</p> <p>15 Sannelig, jeg sier dere: "Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det."</p> <p>16 Og han tok dem inn til seg, la hendene på dem og velsignet dem.</p>	<p>14 De bar også spedbarna til Jesus for at han skulle røre ved dem. Da disiplene så det, ville de vise dem bort.</p> <p>16 Men Jesus kalte dem til seg og sa: "La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til.</p> <p>17 Sannelig, jeg sier dere: Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det."</p>

3.1 Tolkning av Markus 10;13-16

3.1.1 To tolkninger av tekstene om Jesus og barna

Dersom en sammenstiller ulike tolkninger av tekstene i grove trekk, finner vi to retninger. Inger Maria Lindboe presenterte dette i sin artikkel "Barn i evangeliene" (2009). Den ene tolkningen åpner for at likesom et lite barn skal tas i mot, slik skal Guds rike tas i mot. Den andre bruker barnet mer som forbilledlig, og viser til hvordan barn tar imot. Det finnes med andre ord noen spesifikke egenskaper ved barn som er nødvendige og forbilledlige. Dette kan være en avhengighet av Gud, og en samsvarende kvalitet, tillit, som begge er barnlige.²⁹

²⁹ Lindnoe 2009; 99

I den første tolkningen blir Guds rike framstilt som et barn på samme måte som de andre Gudsrike-tekstene anvender billedbruk; Guds rike er som et frø, som en såmann, som en perle. Er da Guds rike som et barn, så beskriver en også Gud som et barn. Guds rike kan slik sies å være lik et barn, på den måten at riket må tas imot med varme og hengivelse.³⁰ Dersom teksten settes inn i konteksten, kan vi lese hvordan Jesus synliggjør ordene med sin handling. Han viser helt konkret hvordan en tar imot et barn. Lindboe legger til at den benektende formen i teksten kan ha med at disiplene prøvde å vise barn bort. Slik sett kan dette styrke den første tolkningen.

Når det gjelder ordene om at Guds rike er barnas, styrkes gjerne den andre tolkningen. Kanskje har tolkningen om barns egenskaper blitt styrket gjennom Matteus 18;3-4 og ordene om å bli liten. Det greske ordet kan også oversettes med å være ydmyk, gjøre liten, sette seg selv lavt, svekke og har således preget tolkning av teksten mot forbilledlige egenskaper.³¹

3.1.1.1 Symbolhandling eller forbilledlige egenskaper?

Det er ikke alltid like lett å finne "den rette tolkning" av bibeltekster, og kanskje nettopp derfor er Bibelen anvendelig gjennom ulike tider, kontekster og situasjoner? For eksempel gir bibelkommentatorer litt ulike innspill til teksten i Markusevangeliet. Lars Hartmann støtter opp om at det forbilledlige hos barnet er evnen til uforbeholdent å ta imot gaven, Guds rike. Barn blir også fremstilt forbilledlig ved sin evne til tillit og besittelse av aksept til å bli akseptert.³² Teologen C. S. Mann trekker frem hvordan barna i teksten kan forstås både symbolsk og ikke-symbolsk.³³ Barn er rettferdige mottakere fordi de er mottagelige. På den annen side blir de i møte med evangeliet symboler på hvordan evangeliet tas imot som noe en ikke fortjener eller gjør seg fortjent til.

Hans Kvalbein og Judith M. Gundry-Volf belyser blant annet tolkningene av teksten opp mot barns forhold til loven, og status som avhengig og hjelpeløst. Gundry-Volf trekker inn Willi Eggers perspektiv rundt forholdet til loven i sin fortolkning. De voksne var på

---

³⁰ *ibid*

³¹ Lindboe 2009;93-94

³² Hartmann, 2005; 289-392

³³ Mann, 1986; 396

Jesu tid forpliktet til å følge loven, men ikke barna. De kunne heller ikke fullbyrde loven. Når da Jesus trekker barna inn som forbilde på å ta imot Guds rike, konkluderer Egger med at frasen "som et barn" betyr at vi må ta imot Guds rike som en som ikke er lydlig eller forpliktet overfor loven.³⁴ Dette argumentet appellerer til både sosiale og religiøse konvensjoner i tiden. Gjennom å tolke teksten "som et barn" til en som alene stoler på en hellig velvilje, og med fokus på inngangen i Guds rike, involveres to spesifikke statuser i følge Gundry-Volf. Det er en faktisk avhengighet av Gud, og en korresponderende kvalitet, nemlig tillit. Begge disse to er gjenkjennelige egenskaper ved små barn og forstås som forbilledlige egenskaper.³⁵

Hans Kvalbein på sin side tolker denne teksten som en symbolhandling der måten Jesus tar imot barn og velsigner dem, skal få de voksne til å inkludere barna i det religiøse fellesskap.³⁶ Det som skal forbindes med barna er ikke positive egenskaper som uskyld eller ydmykhet, men at de er umodne, uselvstendige og hjelpeløse. Dermed vil Jesu ord om at Guds rike hører slike til, bety at voksne ikke kan komme i noe annet forhold til Guds rike, enn barna. Kvalbein trekker også en linje til saligprisningene (Mat 5;2-11) hvor de fattige, hjelpeløse og de som er avhengige av andre prises. Slik de fattige ikke settes inn i en spesiell inntektsgrense, kan heller ikke barn som gruppe sies å knyttes til en spesifikk alder.³⁷ Kvalbein forklarer at å motta Guds som et lite barn, dreier seg om å motta Guds rike som gave. Den som mottar Guds rike må selv likne et barn i den forstand at en er liten og hjelpeløs lik et barn. Han avviser slik enhver form for å tolke barn med forbilledlige karaktertrekk. Det er deres hjelpeløshet og avhengighet som står i fokus, og dermed ikke begrenset til en sosiologisk avgrensbar gruppe.³⁸

3.1.1.2 Kontekstens betydning i fortolkningen

Inger Marie Lindboe trekker inn en annen side ved teksten. Barna er bærere av en annen kommunikasjon. De utfordrer den tradisjonelle oppfatning og vektlegging av språket og dets betydning. Barna synliggjør at språket kommer til kort. Dermed kan ikke tro nødvendigvis knyttes så sterkt og uproblematisk til språket.³⁹ Lindboe finner i den

---

³⁴ Gundry-Volf, 2001 s 39

³⁵ Gundry-Volf, 2001 s 40

³⁶ Kvalbein 1981; 353

³⁷ Kvalbein 1981; 354

³⁸ Kvalbein 1981; 356

³⁹ Lindboe 2009;111

synoptiske fremstilling en felles hensikt med at folk bringer barna til Jesus. De gjør det for at Jesus skal røre ved dem.⁴⁰

Jesus talte ofte i bilder, men det sentrale i teksten er at barnet er fysisk til stede, og får dermed et synlig uttrykk. Lindboe poengterer at denne fysiske tilstedeværelsen av små barn, var sentral i overleveringstradisjonen der man talte om å ta imot Jesus selv, og om å komme inn i Guds rike.⁴¹ Jesu egen plassering av barnet er i relasjon til seg selv. Hun setter slik likhetstegn mellom å ta imot barnet og å ta imot Jesus selv. Barnet gjenspeiler hvem Jesus er. I sin tekstfortolkning av Markus 9;33-37 fremviser hun hvordan en ved å vise omsorg og ta imot små barn, viser gjestfrihet mot Jesus selv. Barnet er Jesu egen utsending i kraft av å være liten, og både synliggjør og gjør Jesus nærværende. Barnets rolle blir altså fremhevet i denne teksten. Det skjer en synliggjøring av Jesus ved at barna ikke lenger er ubetydelige, og ved at fortellingen gir grunnlag for å se barn og deres behov.⁴²

Dette å "røre" ved Jesus eller bli berørt av ham fremstilles i evangeliene som en formidling av kraft i følge Lindboe.⁴³ Som regel blir det fortalt om sykdom og plager i forbindelse med berøringer, foruten tekstene med Jesus og barna. I møte med barna sies det ingenting om sykdommer eller plager hos dem. Berøringsaspektet har således et annet perspektiv i Markusteksten. Det tydeliggjøres; "han tok dem inn til seg". Sammen med Jesu ord i forkant gir Jesu handling en spesiell bekreftelse av barna. Handlingen kan ut fra et slikt perspektiv ses som en bekreftelse på tilhørighet og nærhet mellom barna og Jesus.⁴⁴ Siden det greske verbet som brukes i "å ta inn til seg" ikke forekommer andre steder enn med små barn forbindes dette i følge Lindboe med små barn.

3.2 Å bli som et barn

Det finnes mange ulike tolkninger av uttrykket "Å bli som barn". Uttrykket kommer fra Matteus 18;3 og settes inn i den synoptiske fremstillingen av Jesu ord om barn og Guds rike. Når denne teksten tolkes, vil tolkerens eget bilde av barn gjerne prege tolkningen. Inger Maria Lindboe oppsummerer noen ulike tolkninger av nettopp dette uttrykket. En

---

⁴⁰ Lindboe 2009;96

⁴¹ Linboe, 2009;90

⁴² Lindboe 2009; 92-92

⁴³ Linboe 2009; 97

⁴⁴ ibid

vanlig tolkning er at disiplene må ta imot Guds rike med barnets enkle og tillitsfulle holdning. Andre legger vekt på at en må stole på Gud og vente seg alt fra ham. Noen vektlegger avhengigheten av Gud som sentral, og andre igjen vektlegger at voksne blir som barn ved en livsholdning som åpner opp for Gud. Dette kan igjen tolkes videre til at å bli som barn forstås som å bli den vi allerede er. Lindboe nevner også en tolkning som trekker mot barndom som et mysterium, og en annen til en forståelse av barnet som "hvem som helst". Det sistnevnte anser det å bli som barn som å være villig til å bli en person uten anseelse og status.⁴⁵

3.2.1 Forbilledlige element hos barn

Mange har forsøkt å finne fram til hva som er forbilledlig ved barnet og dets gudsrelasjon. Martin Luther la vekt på at barnet ikke har bygd opp sin egenrettferdighet, og derfor tar imot evangeliet uten motsigelse.⁴⁶ Dansken Knud E. Løgstrup mener at barnet er født med en gudgitt gave av livsbetingelser. Dette kommer til uttrykk gjennom spontane og suverene livsytringer som kjærlighet, tillit, barmhjertighet og oppriktighet.⁴⁷ Dersom livsbetingelsene blir forstyrret kommer motsatsene. En annen skandinaver, svenske Ylva Eggehorn, legger vekt på at å bli som barn, dreier seg om å ta kontakt med de egenskaper vi har vendt oss bort fra. Her er ikke faren barnets manglende kontakt med voksne, men heller mangelen på voksnes kontakt med barn. Voksne må ha fokus på de utfordrende egenskapene barnet har og ikke idyllisere barndommen.⁴⁸

Finnen Tommy Hellsten beskriver barndommen som en egenskap fremfor en aldersfase. Disse barnegenskapene som for eksempel hjelpeløshet, avhengighet, tillit og sannferdighet må speiles av de voksne. Dersom dette ikke skjer, dypfryses barneegenskapene.⁴⁹ Hellsten trekker linjer til terapeutisk virksomhet og tenker at ved å få kontakt med dypfryste egenskaper kan den voksne bli et helere menneske. Her i Norge har Sturla Stålsett trukket inn frigjøringssteologien og kontekstuellteologi i møte med barns forbilledlighet. Han holder fast det lutherske syn om barnets evne til å ta

---

⁴⁵ Lindboe 2009; 94

⁴⁶ Sæbø 2008; 100

⁴⁷ ibid

⁴⁸ Sæbø 2008; 101

⁴⁹ Hellsten 1999

imot Guds gave uten gjengjeldelse eller fortjeneste. I tillegg presiserer han at dersom det blir ensidig fokus på barns mangler blir barn fort usynliggjort. For å unngå dette må det som sees som en mangel oppvurderes eller kvalifiseres teologisk.⁵⁰

Til slutt trekker jeg frem den svenske teologen Magnus Malm. Han beskriver barnets forbilledlige element ut fra barnets evne til tro og dets gudsrelasjon. I en artikkel om det forbilledlige i barnets gudsrelasjon hos Magnus Malm, beskriver Odd Kjetil Sæbø det forbilledlige i barnets umiddelbare, enfoldige og fattige tro.⁵¹ Malm romantiserer ikke barnetroen, men er opptatt av at troen skal vokse. En god gudsrelasjon utvikles mens mennesket vokser og møter ulike faser i livet.

3.3 Syn på barn og barndom i en kristen forankring

Hvordan vi ser på barn og barndom har forandret seg opp gjennom tidene. Professor Marcia J. Bunge har utviklet et bredt dannelsesprogram for å styrke et komplekst barnesyn. I møte med barneteologi søker hun å sammenfatte ulike perspektiv i et komplekst barnesyn. De seks perspektivene er som følger:⁵²

1. Barnet som en gave fra Gud og kilde til glede. Gave til både familie og samfunn(1 Mos 21:6-7, Jer 20:15, Luk 1:14 og Joh 16:20-21)
2. Barnet som syndige skapninger og moralske agenter. (1 Mos 8:21, Ordsp 22:15, Sal 58:3, 51:5, Rom 3:9-10 5:12)
3. Barnet som vesen i utvikling, som trenger instruksjon og veiledning (Ordsp 22:6, Ef 6:4 Jes 38:19, Sal 78:4b, 5. Mos 11:18-19, 31:12-13, 6:5, 1. Mos 18:19 og Ordsp 2:9)
4. Barnet som hele mennesker og skapt i Guds bilde (1. Mos 1:27, Matt 10:30, Sal 139:13)
5. Barnet som modell for tro og kilde til åpenbaring (Matt 18:2-5)⁵³
6. Barn som foreldreløse, naboer og fremmede som trenger rettferdighet og medlidenhet. (2. Mos 22:22-24, 5. Mos10:17, 14:28-29, Jesustekstene om ham og barna)

---

⁵⁰ Sæbø 2008;101-102

⁵¹ Sæbø 2008; 103

⁵² Bunge 2007; 31ff

⁵³ Bunge 2007; 36 : Bunge trekker frem Friedrich Schleiermacher som en representant i hans poeng om at voksne må få tilbake en barnlig ånd, som lever helt og fullt i nåtiden, og er i stand til å tilgi andre eller være fleksible

Disse ulike perspektivene søker Bunge å inkorporere i en barneteologi. Dersom vi fokuserer på bare ett eller to av dem, risikerer vi i følge Bunge å misforstå barn og til og med skade barn. Men om alle perspektiv tas med, kan det være med å fornye hele kirken liv.⁵⁴

3.4 Sammendrag

Vi har sett at barn i antikken vokste opp i paterfamilias. Samtidens syn på barna var et råmateriale som måtte formes og temmes. De ble idealisert ved sin renhet og uskyldighet. Dette førte til en religiøs status som formidler mellom den guddommelige verden og den jordiske. Kirken så på barn som skapt i Guds avbilde og som en gave og velsignelse fra Gud. De var deltakere i det troende fellesskap på lik linje med andre. Synet på barn har endret seg opp gjennom tidene.

De ulike tolkningene av bibeltekstene kan sammenfiltreres i to retninger. Den ene vektlegger at slik som et lite barn blir tatt imot skal også Guds rike tas imot. Den andre legger tyngden på barnet som forbilde i kraft av hvordan barnet tar imot. Begge retningene forbilledliggjør barns avhengighet, tillit og hjelpeløshet, men med ulik virkning og betoning. Enten som viktig i barns evne til uforbeholdent å ta imot evangeliet uten gjerninger, og slik er et forbilde for andre til å ta imot Guds rike uten prestasjon og med tillit til Guds nåde. Eller som viktige egenskaper i utviklingen av relasjonen mellom Gud og mennesket. Hva og hvordan disse egenskapene utarter seg, tolkes noe ulikt. I neste kapittel skal vi dykke dypere ned i betydningen av barn som forbilde for vår gudsrelasjon.

4 Barnet som forbilde.

4.1 Innledning

Det har vist seg at det finnes mange ulike syn på barn, både gjennom historien og i dagens samfunn. Det samme gjelder hvordan man tolker barns forbilledlighet i møte med å komme inn i Guds rike. Det barneteologiske fagmiljø i Norge har ulike responser og perspektiv på tolkningsmulighetene av barns forbilledlighet, og er en viktig stemme inn den teologiske diskurs av aktuell bibeltekst. De trekker frem ulike utfordringer

---

⁵⁴ Bunge 2007; 37

knyttet til tolking og anvendelse av forbilledlige element. Vi vil i følgende avsnitt få presentert enkeltes respons på hva det innebærer at barn fremstår som forbilde for relasjonen til Gud. I diskursen om barn som forbilde vil en fordypning av barns åndelige myndighet fremstilles fordi vår forståelse påvirkes av synet på barns spiritualitet eller åndelige myndighet.

4.2 Hvordan er barnet et forbilde?

4.2.1 Barns forbilledlige egenskaper

Odd Kjetil Sæbø har nylig utgitt boka "Guds barnet" (2010). Her trekker han frem barnet som forbilde i kraft av sine egenskaper. Sett i lys av de to tidligere presenterte tolkningsretninger, tilhører han den andre tolkning (J.fr. 3.1.1 og 3.21) der barn har forbilledlige egenskaper. Gjennom å trekke linjer til Matteus 18 som parallelltekst presenteres barn som forbilde i tro, som Jesus sendebud og bærer av visdom.⁵⁵

Sæbø bygger sin barneteologi⁵⁶ på spirituell tradisjon mer enn den akademiske. Her beskrives barnet som subjekt i sin gudsrelasjon. I denne relasjonen får barnet åpenbart teologiske sannheter.⁵⁷ Han trekker inn Tommy Hellsten og Magnus Malm i sin tolkning av hvilke forbilledlige egenskaper barnet har i sin gudsrelasjon. Mens Hellsten nevner spesifikke barnegenskaper som tillit, avhengighet, sannferdighet og tilfredshet med det som livet byr på,(jfr. 2.3?) bringer Malm inn barnets umiddelbare, enfoldige og fattige tro som forbilledlige.⁵⁸ Hos Sæbø blir barn forbilde både i sin væren og sin gudsrelasjon. Gjennom at barnet er umiddelbart, det vil si at det er i sin kropp og sine sanser, så er troen fri fra gnostisisme og utfordringer ved intellektualiseringen i dagens samfunn. Den er også ledet av sanser og erfaring, og den er verbal. Malm trekker en linje mellom erfaringsbasert kunnskap og kroppen. Det er ved fysisk aktivitet og berøring at sannhet blir virkelig. Dersom vi da fjerner oss fra kroppen, blir kunnskapen abstrakt.⁵⁹

---

⁵⁵ Sæbø 2010a; 28ff og Sæbø 2010b; 463

⁵⁶ Barneteologi diskutere både i innhold og perspektiv. Men det enes om vektlegging av barnet som subjekt i det teologiske arbeidet. Barnet anerkjennes som et fullt ut menneske, som troens og fullverdige borger av Gudsrike. Stålsett 2007, s 31 For en utdyping av begrepet barneteologi, henvises det til forfattere Stålsett, Johnsen, Sagberg, Kaul og Sæbø.

⁵⁷ Sæbø 2010a; 79 Sæbø 2010b; 462

⁵⁸ Sæbø 2010a; 116 og Sæbø 2008; 103

⁵⁹ Sæbø 2008;106

At troen er enfoldig bringer på banen hvordan barnet stoler på Guds godhet og kjærlighet. Gjennom livet møter barnet situasjoner som utfordrer denne tilliten. Troen kan modnes ved å forstå og erfare Guds ulike måter å være god på.⁶⁰ Barnets tro er også fattig, i den forstand at barnet ikke bidrar med noe for å stige inn i Guds rike. Det tar lett imot Guds rike, fordi det lever i mottagelse. Barnet er også avhengig og lever i mangel på ulike ting. For voksne blir det nødvendig å bli som barnet og å leve i mottagelse uten motstand for å kunne ta imot Guds rike. Mottagelse av det vi trenger, verken mer eller mindre.

For Sæbø er barnet forbilde både ved tilegnelsen av tro, og ved selve gudsrikelivet, som han kaller for disippelskap.⁶¹ Samlet sett vil barnets egenskaper ved den fattige og mottagende tro utfordre voksnes materialistiske livsstil, manglende evne til å leve i mottagelse og i avhengighet til Gud. Derimot blir intellektualisering og gnostisk frigjøring fra kropp og materie utfordret av den umiddelbare og enfoldige tro. Odd Kjetil Sæbø er av den oppfatning at innspillene fra blant annet Hellsten og Malm utfordrer oss. Mens Hellsten utfordrer voksne til å finne tilbake til sine egenskaper som barn, bringer Malm inn den monastiske tradisjon som bringer voksne nærmere barnet og til å forstå barnet. De vektlegger det relasjonelle og en annen form for tilegnelse av visdom enn vitenskapelig forskning.⁶² Troen kan ikke kun underlegge seg vitenskapelige undersøkelser, men må bevege seg i et møte mellom visdom inspirert av Guds ånd(sapientia) og vitenskap(scientia).

Det sentrale i Magnus Malms barneteologi er viktigheten av at barn trenger å bevare sin umiddelbarhet, sin enfoldighet og sin mottagende holdning. I stedet for å fokusere på intellektet må materien fremheves (naturen og kroppen som villet av Gud), og en behøver fokusering på sansing og erfaring. Når da barn får smake og erfare Guds godhet, utvikles godsrelasjonen. I tillegg økes tilliten til bønningen og kommunikasjonen.⁶³

Sæbø stiller seg skeptisk til en frigjøringsteologisk tilnærming mot barneteologi. Han understreker at vi som voksne kan stå i fare for å tillegge barna en frigjøringsvilje eller

---

⁶⁰ Sæbø 2008; 110

⁶¹ Sæbø 2010b; 463

⁶² Sæbø 2008; 115

⁶³ Sæbø 2008; 116 Guds godhet må både erfares og forklares i takt med barns utvikling, slik at godheten fra Gud også møter livets høyder og dybder. S 117

makt som sjelden finnes hos små barn.⁶⁴ Han begrunner dette ut ifra at de små barna ikke søker frigjøring men snarer en omfavnelse. Dessuten påpeker han i sin presentasjon at en objektivisering av egenskaper er vesentlig for å lage et språk relatert til virkeligheten. Barn blir ikke nødvendigvis stigmatisert ved en slik objektivisering.

4.2.2 utfordringer ved barn som forbilde for relasjonen til Gud

Barn har vært et forbilde på ulike måter til ulike tider. Det har sine gode sider og sine svake sider. At barnet blir sett på som forbilde for troende blir kritisert særlig i kontekstuell og frigjøringsteologiske sammenhenger.⁶⁵ I deler av det barneteologiske fagmiljø, rettes det kritikk mot romantisering og essensialisering av barn og barndom.⁶⁶ Sturla Stålsett beskriver hvordan barnet risikerer å bli usynliggjort når det defineres ved sine mangler. En av disse manglene eller egenskapene er hjelpeløshet og åpenhet for å motta. Her blir det gode ved barnet noe det mangler eller har. I den forstand at når barnet er hjelpeløst i møte med Gud, så kan Gud gi det noe, endre barnet. I frigjøringsteologisk perspektiv søkes det å fastholde en spenning mellom barnets avhengighet eller mottagelighet som en utfordring, ved at barn blir usynliggjort og deres berøring fra nådens innerste hemmelighet kjenner nettopp disse egenskapene.⁶⁷ En kan heller oppvurdere eller kvalifisere mangelen teologisk. Dette skjer ved at det defineres inn en kraft eller verdi i mangelen. En kraft til frigjøring og vilje til å bli synlig, til å bli et subjekt. Det handler om å ta barnets perspektiv, oppvurdere dem og deres egenskaper, og hjelpe dem til myndiggjøring.

I barneteologien slik Stålsett presenterer den, fremtones den visdom og innsikt Gud har åpenbart for små barn. Barn er forbilde ved sin evne til å ta imot en gave uten å gi noe tilbake. I tillegg finns det et forbilledlig element ved at trosopplæring dreier seg om å lære å vokse opp til å bli barn og å lære seg å bli barn.⁶⁸ Noe av det viktigste for frigjøringsteologi og Stålsett sin barneteologi er at en vier oppmerksomhet til det konfliktfylte i konteksten og hjelper den svake/fattige/barn/marginaliserte til å være menneske, et subjekt og i sentrum for den teologiske fortolkning.⁶⁹

⁶⁴ Sæbø 2010b; 463 og Sæbø 2010c; 282

⁶⁵ Knyttet til kontekstuell barneteologi og barneteologi i frigjøringsteologisk sammenheng

⁶⁶ Wyller 2007, Sæbø 2008, Johnsen 2010, Stålsett 2004 og 2007

⁶⁷ Stålsett 2007; 39

⁶⁸ Stålsett 2004; 9

⁶⁹ Stålsett 2007; 31

En norsk barneteolog som er noe skeptisk til en barneteologi hvor barnet er forbilde for voksentroen er Elisabeth T. Johnsen. Hun stiller spørsmålsteget ved om de barneegenskaper (J.fr. Hellsten) Sæbø fremlegger, nødvendigvis er de mest karakteristiske for barn. Hun henviser til barns trassighet, selvstendighet, protest og misnøye med tingenes tilstand som like aktuelle barneegenskaper. Hva og hvem definerer barns forbilledlige egenskaper i denne sammenheng spør hun. Ved å trekke frem barns egenskaper som forbilledlige, står en i fare for "å forsterke og videreføre forestillinger om det forbilledlige i underdanighet" i følge Johnsen.⁷⁰ Barn som ikke har disse verdsette egenskaper vil kunne kjenne seg ekskludert og ikke akseptert med hele seg.

Den belgiske kateketen Annemie Dillen uttrykker også en skepsis mot å forbilledliggjøre barn. Dette fordi barnet er mottatt av Jesus slik det er og ikke som noe det skal bli. Hun stiller seg kritisk til fokusering på barnets egenskaper, fordi det konkrete barn lett kommer i skyggen av det essensielle.⁷¹ I stedet for at barn er en gave, poengteres barnet som "*the giving child*"⁷² Hun ønsker å fremheve barns egen delaktighet i hvordan religiøs kommunikasjon foregår. Den tause stemme som barn i nytestamentlige tekster har, må leses i lys av barnets posisjon og i et samfunnskritisk lys fra datidens samfunn. Dermed vil det være nødvendig med et skifte av syn på barnet i møte med teksten. I stedet for det sårbare barnet, fremheves det kompetente barnet som utgangspunkt og bakteppe i tolkningen.⁷³

4.2.3 Barns åndelige myndighet

Når vi leter etter hva det innebærer at barn er forbilde for relasjonen til Gud, kan det være på sin plass å si litt om barns åndelige myndighet i forhold til Gud. Kan barn være teologer og i så fall hvordan? Friedrich Schweitzer poengterer at barn evner å reflektere over gudsbilder eller forestillinger, og er selv i stand til å produsere egne svar. Gjennom

---

⁷⁰ Johnsen, 2010; 208

⁷¹ Dillen 2007; 92

⁷² Wyller 2007; 173-184 *The giving child* baserer seg på en tanke om gave som basis for samfunnet. Wyller beskriver to nivå rundt "gavetenkningen". Gave er en basis for hele samfunnet. "å elske folk er å oppdage deres gave og hjelpe dem til å bruke gavene", det andre nivået har fokus på en viss hierarki rundt gavene. Det er ulike gaver, fra praktiske til intellektuelle. Men mest viktig er gave tilført fra de fattige. Den dyrebareste gave er røtter i svakhet. "At the heart of community are always the people who are insignificant, weak and poor" s 174.

⁷³ Dillen 2007; 95

ulike syn på barneteologi legger han til grunn at barn må bli tatt på alvor som teologer og at de har noe viktig å formidle vedrørende Guds rike. Han oppfordrer til å la barn få sette ord på sin teologi i en sann samtale preget av dialog mellom barnet og den voksne.⁷⁴ Barn som teologer i vitenskapelig forstand er ikke mulig mener Schweitzer, men at barn sitter inne med en evne til å stille teologiske innholdsrike spørsmål, er derimot fullt mulig. De kan ikke gjøre dette alene, men gjerne i samtale med en voksen.

I møte mellom utviklingspsykologi og barneteologi trekker Schweitzer frem John Hulls perspektiv om kraften i konkret teologi og evnen til dreibarhet hos den konkrete tenker. John Hull understreker at voksne bør oppmuntre barn til å tenke fantasifullt innenfor sin umiddelbare erfaring og gjennom konkrete uttrykk. De voksne bør dermed ikke kun forbedre barns beredskap for abstrakt tenkning.⁷⁵ Mens Hull vektlegger at utviklingspsykologi myndiggjør den voksne og ikke barnet, mener Schweitzer at utviklingspsykologien heller kan brukes som et verktøy. Dette verktøyet kan lære den voksne å lytte til barnet og rekonstruere sin forståelse gjennom å ta barnets perspektiv og ståsted.⁷⁶

I møte med barns åndelige myndighet poengterer Sturla Sagberg en side ved barns forhold til teologi og barnets tro. Mens teologi befinner seg på et kunnskapsfelt, beveger troen seg på et annet sted. Både troen og teologien beveger seg mellom hverandre, men er likevel delt. I denne sammenheng kommer Sagberg med følgende påstand; *"Tro er ikke teologi, men teologi nærer seg av tro – vel også av tvil."*⁷⁷ Han trekker frem en viktig oppfatning knyttet til påstanden. Det gjelder mangfoldet i barns tro. Barnetroen berører mange kunnskapsfelt, hvor teologien er ett av dem. Det er dermed mange fagdisipliner som berører barnetroen.

Sagberg skriver en artikkel om barns åndelige myndighet.⁷⁸ Foruten å definere hva han legger i begrepet spiritualitet reiser han her en antagelse om at spiritualitet eller

---

⁷⁴ Schweitzer 2006;182

⁷⁵ Schweitzer 2006;185

⁷⁶ Schweitzer 2006;185-186

⁷⁷ Trosopplæringskonferansen 8-9. April 2008 Upublisert manus fra forelesning av Sturla Sagberg

⁷⁸ Sagberg 2007 "Barns åndelige myndighet"

åndelighet er mer merkbart tilstede hos barn enn voksne.⁷⁹ Han poengterer at dersom en skal arbeide mot å forstå hva tro er, krever dette voksne som lytter til barnet. Her dreier det seg altså ikke bare om at barn skal lytte til voksne og lære av dem, men også det motsatte. Barn kan dermed i sin spirituelle vandring være i et gjensidig subjekt-subjekt forhold til en voksen. I denne relasjonen vektlegges det at den voksne skal lytte aktivt og ledsage barna i deres trosreise.

Moderne teorier om spiritualitet viser i følge Sagberg hvordan spiritualitet fungerer som et forsvar mot meningsløshet. Han trekker frem hvordan barn lettere åpner seg for avgrunnsspørsmål enn voksne, og er mer selvstendige i sine tolkninger av det de hører om Gud og Jesus.⁸⁰ I møte mellom barnet, det konkrete og barnet i den voksne finnes det noe felles. Både barnet og den voksne har en spiritualitet som evner "å se relasjoner til virkeligheten som skaper mening og tro".⁸¹ Sagberg oppfordrer voksne til å bevisstgjøre seg og bli kjent med barns spiritualitet og slik styrke barns overlevelsessevner. Barn er åndelige og de er skapt i en gudsrelasjon og til en gudsrelasjon.⁸² Dette argumenterer han for gjennom to sentrale retninger innen forskning om spiritualitet. Den ene retningen møter arbeidet med barns spiritualitet "som en aktivisme i opposisjon mot tradisjonelle religiøse sannhetskrav og modernistiske, materialistiske verdier". Her er det ingen forskjell mellom religion og spiritualitet og den åpner for konfesjonsfrie faglige diskurser. Den andre retningen springer ut fra arbeidet til David Hay og Rebecca Nye. De vektlegger spiritualitet som en medfødt evne til *relational consciousness*. For å vite noe om barns spiritualitet må en få kontakt med hvordan de relaterer seg til ting, natur, seg selv, andre og til den endelige virkelighet (*ultimate reality*), mest kjent som Gud.⁸³ Barns spiritualitet kan i følge dem være et forbilde for den voksnes spirituelle utvikling ved at barns relasjon til det spirituelle er noe dagligdags fremfor noe mer dramatisk. Den voksne kan strekke seg mot barns altomfattende relasjonelle spiritualitet.⁸⁴

---

⁷⁹ Sagberg 2007; 137 I denne sammenheng forstås spiritualitet som en grunnleggende evne til å transcendere seg selv og strekke seg etter en meningsgivende sammenheng i relasjon til andre og til noe over seg selv. Sagberg 2007; 132

⁸⁰ Sagberg 2007; 139

⁸¹ Sagberg 2007; 140-141

⁸² Sagberg 2008; 72

⁸³ Sagberg 2008; 59-60

⁸⁴ Hay og Nye 2006; 128

4.3 Sammendrag

Det barneteologiske fagmiljøet i Norge viser seg å være delt i tolkningen av om og hvordan barn kan være forbilde for relasjonen til Gud. Sæbø vektlegger barnet som forbilde ved sin tro, væren, gudsrelasjon, særegne egenskaper, som sendebud og bærere av visdom. Vi fikk også et innblikk i hvordan en forbilledliggjøring av barn møter kritikk fra spesielt kontekstuell og frigjøringsteologiske sammenhenger. I følge dem står barnet i fare for å bli usynliggjort og romantisert. Når barns egenskaper blir forbilde for andre, risikerer de å leve under en forbilledliggjøring av underdanighet og få en essensialisering av seg selv og sin barndom. Sturla Sagberg har vist hvordan barns åndelige myndighet uttrykker seg i lys av teologi og moderne teorier om spiritualitet. For å hjelpe barn i deres åndelige vandring kreves det voksne som lytter aktivt og et gjensidig subjekt-subjekt-forhold mellom barn og voksne. Barns spiritualitet har også andre særpreg som vi skal se nærmere på i kapittel fem og seks.

DEL 2

---

5 Den Gode Hyrde Katekese

5.1 Innledning

Det finnes mange ulike trosopplæringsmetoder, men ikke fullt så mange som tar utgangspunkt i barnet som subjekt i selve metodens utvikling. Den gode hyrde katekese (DGHK) er utviklet i nært samarbeid med barn og vektlegger det relasjonelle mellom barnet og Gud, fremfor en ensidig orientering rundt kunnskapsformidling. Denne orienteringen er utgangspunkt for at metoden trekkes inn på veien mot besvarelsen av problemstillingen. I dette kapittel blir metodens ulike deler først presentert, for deretter å bli etterfulgt av en analyse av deres syn på barnet, gudsbilde og relasjonen mellom barnet og Gud. Dette vil kunne gi oss noen innspill fra praksisfeltet om hva som kjennetegner barns relasjon til Gud. I tillegg vil metoden kunne si noe om hvordan barns spiritualitet arter seg og kan bli møtt i en kristen sammenheng.

5.2 Bakgrunn

Bibelforskeren Sofia Cavalletti og professor Gianna Gobbi har samarbeidet om å utvikle en litt utradisjonell trosopplæringsmetode som de kaller Den gode hyrde katekese. Den har sitt utspring fra den katolske kirke i Italia. I boka "Barnets religiøse potensiale" av Cavalletti får vi en presentasjon av metoden.⁸⁵ Den fremstilles som en dokumentasjon av barnets åndelige og religiøse evner, og holder hovedfokus på barn fra 3 - 6/7 år. Her forsøker hun å dokumentere eksistensen av et *mysteriøst bånd* mellom Gud og barnet.⁸⁶ Med bakgrunn i pedagogikken til Maria Montessori, har barns aldersavhengige og individuelle behov vært toneangivende for deres religiøse opplæring. Metoden er utviklet på barnets egne premisser, ved at barns reaksjoner og responser har vært utslagsgivende for utviklingen av katekesen og gjennomføringen i atriumet. Atrium er et tilrettlagt rom hvor undervisningen foregår. Gjennom observasjon og analyse av barns respons verbalt, nonverbalt og respondering i lek og arbeid med tilrettelagt materiell,

---

⁸⁵ Cavalletti 2009 Første utgave på Italiensk kom i 1979.

⁸⁶ Cavalletti 2009; 9 Dette båndet eksisterer i tidlig barndom og er der før enhver form for religiøs opplæring. Hva forfatteren legger i begrepet mysteriøs beskrives ikke. Jeg går derfor ut ifra at dette har en tilsvarende betydning som i hennes beskrivelse av mysteriøs kunnskap. Se fotnote 173.

har metoden blitt utviklet og satt i system. Det er forsøkt å forstå barns måte å tenke på gjennom personlige samtaler og gruppesamtaler. Med få unntak er det unngått systematisk utspørring. Barn er fri til å velge tema og materiell ut ifra sine ønsker og har aldersadekvat tilrettelegging. Metoden baserer seg på observasjon og analyse av barns uttrykk i tegninger og lek, for å forstå og systematisere deres valg og ønsker. DGHK er i følge Cavalletti tilpasset barn uavhengig av kultur og bosted.⁸⁷ Hun forsøker å dokumentere eksistensen av et bånd eller en relasjon mellom Gud og barnet. Dette båndet fremvises når barna gir uttrykk for glede og fred i møte med budskapet om den gode hyrde.⁸⁸ Forholdet går utover det intellektuelle plan og fundamenteres på et dypt eksistensielt nivå.⁸⁹ Metoden baserer seg ikke bare på barns religiøse utvikling, men har en holistisk tilnærming til barns fysiske, intellektuelle, emosjonelle og sosiale utvikling.⁹⁰ Den følger kirkeårets temaer ganske tett, og starter slik sett med Jesu fødsel, men det sentrale element i deres katekese er formidlingen av lignelsesallegorien Den gode hyrde (Joh. 10;1-16) til barn.⁹¹

5.2.1 Maria Montessori

*"Barnet vil selv gjøre, se og lære seg - gjennom sine egne erfaringer og ikke gjennom en voksens øyne"*⁹² Maria Montessori

Maria Montessori er kjent for sitt engasjement for barn og viktigheten av at den voksne lytter til barnet og tar utgangspunkt i barnets utviklingskapasitet. I sin forskning fant hun frem til noen felles egenskaper for barn:⁹³

Alle barn har et "absorberende sinn"
Alle barn gjennomgår "sensitive" perioder
Alle barn søker selvstendighet
Alle barn vil lære
Alle barn lærer gjennom lek.

Montessori var engasjert i å hjelpe barn til å hjelpe seg selv. For å gjøre dette tok hun utgangspunkt i barns sensitive perioder, også kalt interesseperioder. En hver sensitiv

---

⁸⁷ Cavalletti 2009; 8 og Cavalletti m.fl. 2005; 91

⁸⁸ Cavalletti 2009; 9, 15-16 og Cavalletti m.fl. 2005; 10ff

⁸⁹ Cavalletti 2009; 17

⁹⁰ Cavalletti m. fl. 2005; 2

⁹¹ Cavalletti 2009; 36

⁹² Sitat av Maria Montessori; Vatland og Lexow 2004; 4

⁹³ Vatland og Lexow 2004; 21

periode har et eget interesseområde som barn særskilt fokuserer på.⁹⁴ Barndom og ungdomstid blir inndelt i 4 utviklingsfaser, 0-6 år, 6-12 år, 12-18 år og 18-24 år. I den første fasen 0-6 år er det for eksempel sensitive perioder for orden, språk, sosial trening, detaljer og å lære med alle sanser. I den andre fasen fra 6 -12 år utvikler barnet seg for eksempel i forhold til sosial oppførsel, nysgjerrighet på omverdenen, abstrakt tenkning, forestillingsevne, interesse for moralske spørsmål og kulturelle fag.⁹⁵

Gjennom barns felles egenskaper og de sensitive periodene har Montessori-pedagogikken fastlagt noen grunnprinsipper: Barn skal møte trygghet, delaktighet og oppmuntring til selvstendighet. Miljøet blir tilrettelagt nøye og materiellet skal stimulere sansene og være virkningsfulle på en slik måte at kunnskap kan tilegnes mest mulig effektivt. Læreren skal fungere som veileder og inspirator. Pedagogikken baserer seg også på individualisering, frihet under ansvar og utforstyrrede arbeidssykluser.⁹⁶

5.3 Trosopplæring i Atriumet

Den gode hyrde katekese foregår som nevnt i et atrium. Det kan være et rom (eller en krok i et rom) tilrettelagt på skole, kirke, hjem eller andre egnede lokaler. Møbler og ting tilpasses barns utviklingsnivå, størrelse og vekt slik at de kan bevege seg fritt. Materiell som bibel, små hefter med skriftord og todimensjonale trefigurer tilhørende lignelsen om den gode hyrde får sine faste plasser. Det kan også tilrettelegges et sted i rommet hvor barn kan be, eller utfolde andre temaer som berøres i katekesen. Dette kan være dåp, eukaristi, lignelser om Guds rike og tredimensjonalt geografisk materiell. Materiellet er laget for å engasjere barns sensomotoriske evner og vekke deres interesse, mens formålet er å hjelpe barns evne til bønn og meditasjon.⁹⁷

Hovedhensikten for katekesen er å ha et sted der en feirer Guds ord, lytter, ber og reflekterer sammen. Dette skjer gjennom meditasjon og arbeid. I atriumet skal barn få gjøre dette i sin egen rytme, hvor den voksne innvier barnet i sider ved virkeligheten.

---

⁹⁴ Vatland og Lexow 2004; 23

⁹⁵ Vatland og Lexow 2004; 28-31

⁹⁶ Vatland og Lexow 2004; 11

⁹⁷ Cavalletti m.fl 2005; 29-31

Atmosfæren preges av ro, stillhet og en retreataktig stemning. Den voksne gjør Kristus "Kerygma"⁹⁸ kjent for barnet ved utvalgte lignelser og bibeltekster. Lignelsen om Den gode hyrde er selve kjernen i metoden, og derav navnet Den gode hyrde katekese. Selve formidlingen av lignelser og bibeltekster foregår i fast rytme og i respons til det enkelte barns behov og etterspørsel. Barna får utdelt en matte som de arbeider med materiellet på. Denne matten lærer de å respektere, det vil si at ingen får tråkke inn på denne matten uten at barnet selv gir vedkommende lov til det. Heller ikke skal noe barn forstyrres når det sitter på matten, men en skal spørre barnet om en kan få lov til å ta del i arbeidet.⁹⁹

5.3.1 Metoden

DGHK betraktes som en trosopplæringsmetode preget av kontemplativitet. Den vektlegger som nevnt tidligere ro, stillhet og en avstressende rytme. Rammene i fremgangsmåte og tilretteleggingen av miljøet i atriumet er faste. Cavalletti framstiller metoden som preget av kristologisk tilnærming samtidig som den kan belyses antroposentrisk.¹⁰⁰

5.3.1.1 Antroposentrisk metode

En antroposentrisk katekese kan betraktes dit hen at den retter sin oppmerksomhet mot mennesket og personens hverdagsliv, og derfra rettet mot Gud. Dermed gis det stor fokus til hverdagslivet. Denne oppfatning setter Cavalletti til dels spørsmålsteget ved. Hun spør om ikke møtet med Guds Ord, meditasjon og bønn som barn har i katekesen er vektige nok til å gi en erfaring i seg selv. I tillegg appellerer hun til barns fundamentale struktur som grunnlag og referansepunkt for "oppmerksomhet på mennesket" (Cavallettis utheving)¹⁰¹. Denne vektlegging av barns fundamentale struktur må tas med i betraktning mer enn erfaringen fordi:

"Barnets psykologiske sammensetning har sine røtter på et dypere nivå enn nivået av levd liv. For det er vitale behov, *esigenze*, som forblir levende når de blir tilfredstilt, men de er der, nesten som en utilfredstilt hunger – også når de ikke blir tilfredstilt."¹⁰²

---

⁹⁸ Kerygma- Hovedbudskapet i forkynnelsen; at Jesus levde, døde og sto opp igjen.

⁹⁹ Forelesning av Inger Marit Brorson ved MF vår 2010

¹⁰⁰ Cavalletti 2009; 35 og 109-110 Antroposentrisk forstått som en måte å se tilværelsen (eller troen) på, der mennesket er mål og midtpunkt.

¹⁰¹ Cavalletti; 2009; 109-110

¹⁰² Cavalletti 2009; 110

Det var gjennom barns sensitive perioder og konstanter at Cavalletti og hennes medarbeidere oppdaget de vitale behov. Forskningen fremviste at barn fra samme alder og ulik bakgrunn, kultur og status reagerte likt på samme emne, kalt konstanter. Disse konstanter ble kombinert med Montessori pedagogikken.¹⁰³ I DGHK ble det funnet fire områder som barn reagerer likt på. Det er lignelsen om Den gode hyrde, påskemysteriet presentert som lys og mørke knyttet til dåpen ved oppstandelseslyset, eukaristien som gavens sakrament og til slutt lignelsene om Guds rike. Istedenfor å knytte katekesen opp mot erfaring, *esperienza*, søker katekesen å tilfredsstill barnets behov, *esigenze*.¹⁰⁴ Metoden tar hensyn til den generelle strukturen og barns behov, og kan derfor sies å være antropologisk.

5.3.1.2 Tegn som metode

Trosopplæringen DGHK tilrettelegger for at metode og innhold står i forhold til hverandre. Ved å bruke tegn som metode møtes de, og innholdet får en kanal som står i samsvar med budskapet. Cavalletti fremhever at teologien mister kontakten med mennesker og blir en vitenskap dersom den ikke taler i bilder.¹⁰⁵ Derfor er tegn som metode særdeles aktuell og anvendelig.

Cavalletti anvender liturgien som et hjelpemiddel for at mennesker kan gå sakte nok og slik få lytte til Gud. I kirkens liturgi benyttes tegn i stor grad. Dette fordi motsigelsen i den transcendent Gud og hans måte å åpenbare seg, blir løst i tegnet. Tegn har en meningsrikdom og evne til å utvide virkelighetshorisonter. Cavalletti utdyper tegn som metode ved å si:

”Det transendente kommer til uttrykk i tegnet gjennom et språk som primært er visuelt, og som slik sett er umiddelbart. Det involverer hele personen i dens totalitet og forhindrer enhver flukt inn i det abstrakte. Tegnet forbinder oss med den sansbare verden, samtidig som det driver oss til å strekke oss mot det usynlige. Menneskets evne til persepsjon blir utvidet og fordypet, og man blir i stand til å se bak det synlige. I tegnet

---

¹⁰³ Cavalletti 2009; 110 Konstanter ved tre punkter: 1. Et sterkt ønske om å lytte til bestemte tema og fortsette sitt personlige arbeid med dem på egen hånd. 2. En dyp følelse av ren fred, av fortryllelse. 3. Noen av temaene blir del av barna, som om de alltid har kjent dem. Det er ikke akademisk kunnskap, men resultat av betydningsfull handling, som det ser ut til at barnet har mottatt noe gjennom. Barn trenger dette for å bygge seg opp harmonisk

¹⁰⁴ Cavalletti 2009; 112

¹⁰⁵ Cavalletti 2009; 101

blir den materielle verden nærmest gjennomiktig og den transendente verden på en måte berørbar.”¹⁰⁶

På denne måte synliggjør tegn realiteten i Guds gave. Gjennom elementer fra hverdagslivet (brød, vann, vin), bevegelser (korsing), lignelser og skaperverket blir Guds rikes virkelighet synlig. Tegnene kan også bli objekter for meditasjon og stadig gi nye oppdagelser av Gudsrikets virkelighet. Tegn er ikke nødvendigvis naturlig forståelig og fungerer som et eget språk som læres i følge Cavalletti. Dermed må barn lære seg bruken av tegn for å forstå dybdene i tegnet.

En sentral side ved Cavallettis syn på tegn, er hvordan lignelsene i bibelen betraktes som eget tegn. De er sammensatt av ord, men har en tilslørende funksjon fremfor klar tale. Siden lignelsen verken forklarer, klargjør eller definerer, har den et element av meditasjon. De bibelske lignelsene innehar gjerne to virkeligheter; for eksempel himmelriket og kvinnen som baker brød. Tegn og lignelser er oppbygd av to elementer, utgangspunktet (eks. sennepsfrø) og et mål (eks. Guds rike)¹⁰⁷ Leserens eller tilhørerens oppgave er å finne forbindelsen mellom disse to punktene.

Opplæring i tegn som metode

For å trenge inn lignelsens mening trekker Cavalletti frem fantasien og intuisjonen som verktøy. Mens fantasi brukes for å forstå lignelsen, er fantasien derimot ikke utgangspunktet for forfatteren av en aktuell lignelse. Hun påpeker en vesenslikhet: ”Guds rike kan sammenlignes med et sennepsfrø, fordi sennepsfrøet på en måte *er* bærer av gudsrikes virkelighet”.¹⁰⁸ Det er med andre ord en sammenheng mellom de to punktene og de to virkelighetene.

I opplæringen av forståelsen av tegn får barn i DGHK hjelp til å finne det andre punktet. Dette gjøres ved en indikasjon til et punkt i horisonten som barnet kan bruke som referanse for seg selv. Kerygma er et viktig utgangspunkt i dette. For eksempel vil barnet kunne forbinde den kjærlighet det erfarer i hverdagslivet med forkynnelsen om Guds kjærlighet ved Den gode hyrde.

---

¹⁰⁶ cavalletti 2009; 102

¹⁰⁷ Cavalletti 2009; 105

¹⁰⁸ Cavalletti 2009; 103

Bruken av tegn skaper en unik personlig anvendelse knyttet til den enkeltes grenser og evner. Den enkelte får arbeide i sitt tempo og preget av sin personlighet. Slik sett møter metoden det enkelte barn med respekt.¹⁰⁹ Cavalletti mener videre at dyden ydmykhet fordres ved at lignelsen og bruk av tegn aldri kommer fram til det endelige svar, men innehar uutgrunnelige dybder.

5.3.1.3 Praktisk gjennomføring

Selve presentasjonen av lignelsene og bibeltekstene foregår på noenlunde lik måte hver gang og utføres gjennom følgende punkter:¹¹⁰

1. *Fortelle lignelsen for barna*
2. *Lytte og snakke sammen*
3. *Lese Guds ord*
4. *Presentasjon av materiell*
5. *Felles bønn*
6. *Oppmuntre til barnas reaksjoner.*

Det første en gjør er å fortelle aktuell tekst eller lignelse med egne ord overfor barna. Her er det viktig å være tro mot bibelteksten og å holde det enkelt og tett knyttet opp mot det essensielle. Etter dette er det tid for en felles refleksjon rundt lignelsen. Her hjelper den voksne barna til å forstå at det ligger noe gjemt i lignelsen som man må lete etter. Barna lærer hvordan de selv kan meditere. Cavalletti presiserer viktigheten av at den voksne ikke forteller barna hva lignelsen betyr. Gjør en det, tar en vekk gleden barna opplever ved selv å oppdage den dypere mening. Ettersom Ånden ikke arbeider raskt, er dette heller ikke noe den voksne må gjøre i møte med barna.¹¹¹ For å klare dette må den voksne stille åpne spørsmål som bærer preg av undring, slik at det åpner for deltakelse og egne svar. Det kan være: "Jeg undrer...", "Hva tenker du..?", "Hvem kan disse sauene være?" etc.

Etter den felles meditasjonen over lignelsen leses bibelteksten med ærbødighet. Gjerne med lystenning i forkant for å skape en høytidelig atmosfære. Når teksten er lest igjennom én gang, fremvises aktuelt materiell. Til lignelser brukes det todimensjonale figurer, mens det i historiske fortellinger brukes tredimensjonale figurer. Dette er for å

---

¹⁰⁹ Cavalletti 2009; 107

¹¹⁰ Cavalletti m.fl. 2005; 45-53

¹¹¹ Cavalletti 2009; 37

sette tydelig skille mellom hva som er lignelser og hva som er virkelige historiske hendelser. Bibelteksten blir deretter lest en gang til, mens en beveger aktuelle figurer mellom hvert vers. Dette foregår langsomt og forsiktig. En flytter også alltid bare én figur om gangen. I tillegg settes det skille mellom tekstlesning og bevegelse av materialet ved at det foregår hver for seg.¹¹²

I følge Cavalletti vil de barna som har begynt å trenge inn i teksten ofte respondere med spontan bønn etter lesingen av bibelteksten. Hovedfokuset for bønn innen metoden er å fremelske barns egen spontane bønn fremfor ferdig formulerte bøønner.¹¹³ Formulerte bøønner trekkes ikke inn før barnet har fått bevege seg i sitt eget spontane bønneuttrykk. Cavalletti viser til eksempler på hvordan barns bønn bærer preg av takksigelser og lovprisning, spesielt i alderen opp til 6-7 år. De ber gjerne med korte og enkle formuleringer. Barn har lett for å be, og når de gjør det, uttrykker de følelsen av Guds transcendens, samtidig som de uttrykker hans nærhet.¹¹⁴ Som en kontrast til andre forskere innen barn og bønn, påstår Cavalletti at barns naturlige bønn ikke er magisk.¹¹⁵ Dette begrunner hun ut ifra sin tjuefem års observasjon av barn. Hun har ikke oppdaget magiske bøønner hos barn.¹¹⁶ Hun spør om de magiske bøønner som blir sett hos barn heller dreier seg om uttrykk for avvik. At barnet i disse tilfeller ikke har møtt Gud på en fullgod måte. Eller sagt med andre ord; presentasjonen av Guds person, kerygma, er ikke overlevert på en tilfredsstillende måte overfor barnet. Cavalletti mener at dersom formidlingen blir uthulet eller minimert, vil også barns bønn bli tom og livløs. Det som metoden DGHK ønsker å gjøre, i fellesskap og samarbeid mellom barnet og den voksne, er å legge til rette for gudsmøter, og gjennom det utløse en respons. Ved å legge til rette for stillhet kan en involvere barns indre meditative ånd og slik berøre og nære barns behov for å lytte. Dette behov for å lytte betegnes som kjernen i barnets bønn.¹¹⁷

Etter spontan bønn, felles eller barnet for seg selv, får barna tid og mulighet til å respondere og fordype seg i formidlingens tema. Det tilrettelegges for lek, tegning og arbeid med sensomotorisk materiell. Denne delen av metoden innehar i følge Cavalletti

---

¹¹² Cavalletti m.fl. 2005; 50

¹¹³ Cavalletti m.fl. 2005; 79 og Cavalletti 2009; 74 og 81

¹¹⁴ Cavalletti 2009; 78

¹¹⁵ Cavalletti 2009; 79-80

¹¹⁶ Magisk bønn innebærer at barna prøver gjennom sine bøønner å bøye Guds vilje til egen fordel.

¹¹⁷ Cavalletti m fl. 2005; 82

et viktig bevissthetstrinn; tiden for samtale med den indre lærer.¹¹⁸ I barnets eget arbeid med materialet, gjentas detaljene i teksten og barnet absorberer dem. Gjennom den indre dialogen barnet har, internaliseres det som er presentert og anvendes i eget liv. Cavalletti gir flere eksempler på hvordan barn responderer og internaliserer temaer. Et par av disse er følgende situasjoner¹¹⁹:

"Et barn(5) kom med den ferdige tegningen til kateketen, og hun spurte barnet: "Hvorfor har du tegnet to barn mellom sauene." Og barnet svarte: "For mens jeg tegnet forsto jeg at vi er sauene .."

... et annet barn (4) hvisket for seg selv: "Hvorfor går sauene bak Den gode hyrde?" og barnet svarte seg selv mens det hvisket: "Fordi han er Gud".

For at barn skal få et møtepunkt med den indre lærer benyttes ulike hjelpemidler som Bibelen og liturgi. Foruten disse to hjelpemidler påpeker Cavalletti at også materialet, miljøet og fellesskapet gir indirekte hjelp i denne prosessen.¹²⁰

5.3.1.4 Forholdet mellom barnet og den voksne

I DGHK betraktes barnets religion som annerledes enn den voksnes. Mens barnet har et naturlig åpent og fredfylt forhold til Gud, strever den voksne med dette.¹²¹ I tillegg forholder barnet seg til det essensielle. For den voksne krever dette en disiplin og forsøk på å nærme seg den vitale kjernen i ting. Dette forutsetter arbeid og bønn i følge Cavalletti. Hun påpeker at den religiøse erfaring i atriumet ikke bare skjer for barnet, men også i dynamikk med den voksne. Det er en religiøs erfaring de gjør sammen. Den voksnes rolle blir som en "uverdig" tjener.¹²² Utgangspunktet er at den voksne formidler evangeliet, Ordet, som ikke er hans eget. Ordet som er en kilde fra Gud, tilhører ikke den voksne, men fyller den enkelte med undring og glede. At den voksne er uverdig bygges på tanken om at en tjener barnets potensial. Dette potensial tilhører ikke den voksne, like lite som Guds ord tilhører den voksne. Barn og Guds ord er avhengig av den voksnes formidling, og slik blir den voksne også en tjener, en "uverdig" tjener.

---

¹¹⁸ Cavalletti 2009; 38

¹¹⁹ Ibid

¹²⁰ cavalletti 2009; 30-33

¹²¹ Cavalletti 2009; 25

¹²² Cavalletti 2009;9 og 28

Metoden vektlegger både fellesskapet for de troende og forkynnelsen av Ordet fordi kjernen i Kerygma sammenbindes av begge aspektene. Fellesskapet gir en nødvendig grobunn for å kunne ta imot Ordet. I DGHK er både barn og voksne mottakere og forkynnere.¹²³ Et slik syn krever hos den voksne en holdning av åpenhet, undring og takk i møte med tjenesten. Cavalletti påpeker den lyttende holdning til barnet og Gud som grunnleggende i metoden. Småbarns evne til å lytte udelt og uselvisk, og at de gjennom dette i stor grad er i stand til å motta, settes som et forbilde for den voksne. Den voksne skal strekke seg mot barnets evne til å lytte og motta.¹²⁴ Ved å innta en lyttende posisjon, vil barnets særpregede oppfattelse av Ordet, kunne hjelpe den voksne til å gjenoppdage noe av budskapet, og stå i kontakt med livgivende kilder i seg selv.

En annen sentral side ved forholdet mellom barnet og den voksne, er utgangspunktet om at barnet er bundet sammen med Gud på en særskilt måte. (se punkt 5.4 og 5.5) I møte med dette betoner Cavalletti viktigheten av at den voksne kjenner sine begrensninger, og vet å stoppe opp på det sted der Gud selv er i samtale med barnet.¹²⁵ Ved å trekke seg tilbake og la Ordet fremstå selvstendig, legges det til rette for møtepunkt mellom barnet og Gud i kraft av barnets dialog med den indre mester.

5.3.2 Sentrale temaer i Den gode hyrde katekese

5.3.2.1 Den gode hyrde

Lignelsen om Den gode hyrde er som nevnt kjernen i katekesen.¹²⁶ Med et behovsorientert syn på barn befinner små barn seg i en sensitiv periode overfor det vitale behovet om beskyttende kjærlighet. Cavalletti fremviser hvordan barn i møte med lignelsen om Den gode hyrde får tilfredstilt sin sensitive periode.¹²⁷ Hun konkluderer dette ut ifra den effekt lignelsen får på barna. Den gir en følelsemessig gjenklang i barn, og en kan observere en påtagende fred og ro hos dem. De responderer også med gledesuttrykk. Gleden betraktes som et viktig og sentralt uttrykk i barns religiøse erfaring og demonstreres ved barns spontane uttrykk som "Kroppen min er lykkelig".¹²⁸ En annen sentral respons er hvordan barn stopper opp ved bibelverset om at Den gode

---

¹²³ Cavalletti 2009; 26

¹²⁴ Cavalletti 2009; 27

¹²⁵ Cavalletti 2009; 29

¹²⁶ For en kort innføring i hvordan lignelsen presenteres henviser jeg til Cavalletti m.fl. 2005; 45-53

¹²⁷ Cavalletti 2009; 39

¹²⁸ Cavalletti 2009; 22

hyrde kjenner hver sau ved navn. Dette blir ofte uttrykt ved barns tegninger eller verbal respons som "Han kjenner mitt navn". Også dette uttrykkes ved glede og ro i barnet.

Lignelsen i sin fulle tekst utvikler seg alt ettersom barnet modnes. Mens de minste får presentert den kjærlighet som beskytter, møter de større barna den kjærlighet som tilgir og til slutt kallet om etterfølgelse. På denne måten treffer lignelsen Montessori sine sensitive perioder for beskyttelse, moralsk følsomhet og sans for heltedyrkelse.¹²⁹ Lignelsen overføres også til de andre temaene katekesen berører, og barnet får slik en personlig involvering i det kristne mysterium. Cavalletti beskriver hvordan den balanserer følelsesmessige og kognitive komponenter sammen. Den presenterer Jesus og hans forhold til oss, både personlig og i fellesskap, samtidig som den sammenfatter det med den beskyttende kjærlighets ytterste nivå, ofringen av livet.¹³⁰

At barn tar imot den beskyttende kjærlighet, kan tenkes å være fundamentert i at barn har opplevd beskyttende kjærlighet hjemme. Det som flere kateketer har merket er at de barn som mangler mest menneskelig kjærlighet, er de som responderer med størst glede i møte med Den gode hyrde. Cavalletti responderer på dette med å si:

"Man kan si at erfaring med Den gode hyrdes kjærlighet ikke nødvendigvis må bygge på erfaring av menneskelig kjærlighet, men at den er uavhengig av den og binder barnet sammen med Gud med et direkte bånd. En slik erfaring har kanskje sin rot i det "hellige rommet" inne i mennesket hvor man er "alene med Gud"¹³¹.

Med bakgrunn i dette fremheves DGHK som anvendelig i alle kulturer, samfunn og kontekster. Lidende barn møter også en beskyttende kjærlighet tross lidelsen og smerten de er i (se punkt 5.4.2.1). I spørsmål til barn om hvem de kjente som minnet mest om Den gode hyrde var responsen oftest mor. Noen trakk også inn far, søsken eller andre betydningsfulle personer. I denne sammenheng trekker Cavalletti inn Eriksons utviklingsteori. Ved at barnet først får presentert Den gode hyrde, kan forholdet til Gud baseres på fundamentet av grunnleggende tillit, og barnets behov for tilhørighet blir

---

¹²⁹ Cavalletti 2009; 43

¹³⁰ Cavalletti 2009; 44

¹³¹ Cavalletti 2009; 39

møtt.¹³² I følge Cavalletti er det kun når dette behovet tilfredstilles at den grunnleggende tillit skapes og fører mennesker inn i harmoni med verden.

5.3.2.2 Eukaristi og dåp

Presentasjon av eukaristien, dåpen og bønner berøres alle av lignelsen om Den gode hyrde. DGHK fremtoner et spesielt nærvær av Kristus ved eukaristien og gis dermed en sentral rolle i katekesen. Det essensielle som barnet responderer på ved eukaristien er møtepunktet mellom Den gode hyrde og sakramentet.¹³³ Kristus, Den gode hyrde, kaller sauene til alterbordet, der de får mat på en spesiell måte, med Kristus selv.

Katekesen legger opp til å skape en forbindelse mellom Bibel og liturgi ved sin metode (se punkt 5.2.5). Dersom dette fungerer får barn hjelp til å nå syntesen mellom lignelsen og det liturgiske øyeblikket enten det er i eukaristien eller dåpen.¹³⁴ Selve tilnærmingen til messen ved eukaristien skjer gjennom to trinn. Først kerygmatiske og deretter forståelse av liturgiske tegn. Eukaristien presenteres og oppfattes som gavens sakrament. Dette gaveaspektet mottas særlig hos de minste barna, som responderer med glede. Barna sammenbinder selv lignelsen om Den gode hyrde inn i eukaristien. Cavalletti trekker i denne sammenheng inn nyere psykologisk forskning om mors tilstedeværelse som en gave hos små barn. Her er mor som gave viktig i det fysiske velvære, og i det følelsesmessige fellesskap. Ved gavefokusering på Eukaristien, berøres dermed et sentralt og dypt behov i barnet.¹³⁵

I alle emner som presenteres i katekesen, har Cavalletti funnet fram til element som fremhever kjernen. Hun kaller det for knutepunkt.¹³⁶ I dåpen er knutepunktet lyset. Lyset har en umiddelbar effekt på sansene og virker oppmuntrende og beroligende på barna. Knutepunktet skaper en altomfattende intuisjon av essensen i temaet. Intuisjonen blir så prøvd av et kognitivt element. Dersom dette er holdbart vil det videre bli vurdert i en rasjonell prosess. For at et knutepunkt skal være holdbart gjennom denne prosessen, må det være rikt på mening og ha en dybde som kan skape et referansepunkt for videre fordypning i temaet. Den effekt lyset som knutepunkt har på barna, gir dem en

---

¹³² Cavalletti 2009; 42-43

¹³³ Cavalletti 2009; 45

¹³⁴ Cavalletti 2009; 46-47 og 58

¹³⁵ Cavalletti 2009; 53

¹³⁶ Cavalletti 2009; 58

sammenkobling mellom bildet av Kristus som lyset og Den gode hyrde. For at barna skal ha en forbindelse mellom Kristus og lyset blir en lyssermoni fra påskeliturgien presentert for dem først. Ved senere tidspunkt trekkes andre dåpsgjenstander inn, slik som dåpskjole, vannet og korstegnet. Et av de grunnleggende læremessige punkter barn får gjennom dåpens tegn er dåpen som forening med Kristus i hans død og oppstandelse gjennom lyset som tennes. I følge Cavalletti drar barna selv slutninger eller synteser mellom ulike temaer som lignelsen om Den gode hyrde, eukaristien og dåpen.

5.3.2.3 Lignelser om Guds rike

Et viktig perspektiv som DGHK tar med seg er loven om liv og død som en del av livet. Flere av lignelsene om Guds rike berører dette perspektivet. I møte med lignelsen om sennepsfrøet får barn gjennom undring og meditasjon en introduksjon til forholdet mellom det lille og store, mellom liv og død.¹³⁷ Det ene kornet må dø for at nytt liv skal oppstå. Lignelsen om frøet og om surdeigen hjelper også barn til å nærme seg dødens mysterium i følge Cavalletti. Hun utdyper hvordan barnet gjennom å betrakte det lille frøet i virkeligheten kan oppdage den ekstraordinære kraften som finnes der. Denne samme kraften virker også i mennesker og gjør at barnet forstår at det selv er en del av et stort mysterium. Denne oppdagelsen fyller barnet med undring og glede.

I katekesen lærer barn seg å undre. Dette er et verktøy med en magnetisk kraft i følge Cavalletti.¹³⁸ Hun beskriver hvordan undringen skaper tiltrekning i oss og gjør at vi beveger oss mot den. Den har en dynamisk verdi. Undringen vekkes gjennom observasjon av virkeligheten og hjelper oss til å gå dypere inn i den. For at undringen skal kunne utvikle seg må det ikke være for mange objekt, og det aktuelle objekt må ha dybde. Ellers vil ikke barnet fortsette sin undring. Lignelsene om Guds rike fremkaller undringen i barnet og har dybde av dimensjoner. Derfor er lignelsene ett av de sentrale temaer i metoden. Evnen til undring finner livgivende kilde i katekesens bruk av ”tegn som metode” og brukes aktivt gjennom de ulike temaer. I tegnene åpnes den transendente virkelighet.¹³⁹

---

¹³⁷ Cavalletti 2009; 89 og Cavalletti m.fl. 2005;59

¹³⁸ Cavalletti 2009; 87

¹³⁹ Cavalletti m.fl. 2005; 38 og Cavalletti 2009; 107-108

5.4 Syn på barnet

5.4.1 Den katolske kirkes syn på barnet

Den katolske kirke har et ganske likt dåpssyn som lutheranerne. De har ingen lære om at udøpte barn som dør går fortapt.¹⁴⁰ I deres syn på barnet blir det beskrevet med en "intuition of happiness". Det fungerer som en slags bevissthet om barnets besittelse av et hemmelig liv, en forutanelse om det evige liv. Gjennom dåpen kommer denne vissheten i overensstemmelse med "the faith of the Church, the new birth received in baptisme inaugurates life in God".¹⁴¹ Barndom blir også sett på som et forbilde gjennom barns egenskaper som spontanitet, rettferdighetssans, bekymringsløshet og deres avhengighet. Barns uunngåelige avhengighet er lykkelig og uttrykt i frihet gjennom kjærlighet. Dermed må barnet i kirken bare være seg selv for å være lykkelig og komfortabel der. Barnets skal med andre ord være hva det allerede er.¹⁴² Når da barnet vokser til, trenger det slik som på andre områder å få støtte og opplæring av andre, også i det åndelige livet. Den katolske teologen Karl Rahner ser på barnets arvesynd i lys av at Guds nåde omslutter barnet. Dets moralske liv er preget av en "eksistensiell skyld" samtidig som det er fullstendig rensset av Guds nåde.¹⁴³ Han mener også at selve barndommen er et "mysterium" preget av ubegrenset åpenhet. I tillegg skriver han at "Childhood itself has a direct relationship with God... Childhood then is not limited to stage to be put behind as quickly as possible. It is enduring. It is a part of our eschatological future"¹⁴⁴ Relasjonen til Gud som barn har dermed en innvirkning på mennesker også senere i livet. I en alder rundt 7 år har barn en form for dømmekraft og kan skjelne "the Body of Christ" og får da sin første nattverd.¹⁴⁵ Den katolske kirke har et gudsbilde og menneskesyn der Gud ikke gjør forskjell på folk. Enhver tidsalder i et menneskeliv innehar en direkte og umiddelbar relasjon til Gud i Kristus. Slik er barnet et subjekt med rettigheter i kirken.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ Den katolske kirke 2011; www.katolsk.no/artikler/sakramentene/daap.htm

¹⁴¹ Bedouelle 1985; 362

¹⁴² Bedouelle 1985; 363

¹⁴³ Gammelsæter 2008; 38 Teorien av Rahner er gjort av Gammelsæter basert på Mercer sin tolkning av han.

¹⁴⁴ Gammelsæter 2008; 37-38

¹⁴⁵ Bedouelle 1985; 364

¹⁴⁶ Bedouelle 1985; 366

5.4.2 Paktsfelleskapet

Cavalletti beskriver barnet som part i Guds paktsfelleskap allerede fra det tidligste stadiet i livet.¹⁴⁷ I dette paktsforholdet blir det enkelte barn elsket betingelsesløst og personlig av Gud i Jesus Kristus. Barnet oppfattes som helt og fullt menneske, skapt av Gud og i relasjon med Gud. Det har *"kapasitet til å bli forelsket og forbli i kjærlighet til Gud, slik at det skaper harmoni og lykke, i seg selv, med andre og med verden"*¹⁴⁸ Denne kapasitet er utgangspunktet for DGHK, som ønsker å legge til rette for at barnet får et kjærlighetsforhold til ham som kaller dem ved navn og som gir dem sitt eget liv og "lys" i gave. Barnet kan få møte Guds grenseløse kjærlighet. Det er ikke bare Gud som elsker, men barnet har også denne kapasitet, dog med ulik evne.¹⁴⁹ Hvordan tilretteleggingen gjøres, bærer preg av deres individualistiske syn på barnet. Det enkelte barn må få gå i sitt eget tempo, og på sin egen måte. Ved å lytte til barnets individuelle utvikling og sensitive periode velger den voksne det aktuelle tema og presentasjon. Barnet velger også fritt selv hva det vil arbeide med og hva slags materiell det ønsker å bruke i responsfasen (J.fr. pkt 5.3.1.3).

5.4.2.1 Utviklingspsykologisk perspektiv

Barn blir forstått ut ifra et utviklingspsykologisk perspektiv og et spirituet perspektiv i DGHK. Ved å legge til grunn Maria Montessoris sensitive perioder som fundament i selve metoden, gir det et syn på barnet og relasjonen mellom barn og Gud som er preget av utviklingspsykologiske innfallsvinkler. For eksempel utsettes moralske perspektiv i lignelsen om Den gode hyrde til barnet er utviklingsmessig i stand til å motta dette. Samme lignelse berører også behov for tilhørighet som Erikson fremstiller i sin utviklingspsykologiske teori.¹⁵⁰ I følge Cavalletti blir barns behov for å være dypt elsket tilfredstillt, og de får et fundament av grunnleggende tillit i forholdet til Gud.

Små barn har også en evne til væren.¹⁵¹ Med andre ord en evne til å være her og nå. I møte med Gud, "er" barn den de er og har ikke fokus på hva de må gjøre i relasjonen til

---

¹⁴⁷ Cavalletti m. fl 2005; 1 og 84

¹⁴⁸ Cavalletti m. fl. 2005; 2

¹⁴⁹ Cavalletti m. fl. 2005;14

¹⁵⁰ Cavalletti 2009; 43

¹⁵¹ Cavalletti m .fl. 2005 ; 60 og 83-84

Gud (pkt 5.3.2.1). Slik sett er barnet fritt til å være hele seg på godt og vondt. Barnet er trygg på å bli mottatt slik det er.

Lignelsen om Den gode hyrde involverer blant annet det den psykologiske forskning beskriver om en mors tilstedeværelse som en gave, og som forener barn og mor i et emosjonelt fellesskap.¹⁵² Den gaven mor er, er en uunnværlig tilstedeværelse for at barn skal kunne skape en grunnleggende tilfredsstillende av "jeget". Barn trenger altså å erfare denne type gave. I barns erfaring med Den gode hyrde og eukaristien som gavens sakrament stiller Cavalletti spørsmål om ikke barn erfarer denne gaven på et mer solid grunnlag enn med den moderlige kjærlighet. Gud representerer den ultimate og ufeilbare kjærlighet, mens mor vil før eller siden vise sin tilkortkommenhet.

Ingen barn har like forutsetninger eller bakgrunn i møte med sine behov for gode oppvekstvilkår. Mens alle barn er sårbare, er det noen barn som kan karakteriseres som lidende.¹⁵³ Det lidende barn mener Cavalletti kan få en god relasjon til Gud ved DGHK. Selv om de ikke har møtt kjærlighet på lik linje med andre barn, har de samme behov for å bli elsket og samme evne til å motta og relatere seg til Gud. Det er blant annet gjennom erfaringer av lidende barn i katekesen som demonstrerer dette i følge Cavalletti (punkt 5.3.2.1). Her følger et eksempel¹⁵⁴:

Alfonsito var tolv år gammel. Han var en liten, svært handikappet meksikansk gutt, som hadde fått mye medisinsk hjelp fra familien, men veldig lite kjærlighet. Helt tilfeldig var han på besøk hos tanten sin og fant en boks som var lukket da han fant den. Den inneholdt materiellet til Den gode hyrde. Hva var det som fikk Alfonsito til å plassere hånda si på den boksen og si: "Vel?" På denne indirekte oppfordringen fortalte tanten ham lignelsen kort på mindre enn ti minutter, og så viste hun ham materiellet. Alfonsito grep det. Han, som hadde så store problemer med å koordinere bevegelsene sine, tok den ene sauene etter den andre, kjærtignet dem og sa til hver enkelt av dem: "Ikke vær redd, du mangler ingen ting." Det var stor anstrengelse for ham å uttale ordene, fordi han hadde så store språkproblemer. Konsentrasjonen hans – som for ham hadde ekstremt kort varighet – varte denne gangen i to timer, med bare ett avbrudd, da pleieren hans kom for å få ham til å gjøre øvelsene sine. Alfonsitos opprør da dette skjedde, var så kraftig at han fikk være i fred. Deretter dro han hjem i en rolig sinnstilstand, noe som var helt uvanlig, fordi alt vanligvis var et problem for ham. "Men," sa moren hans etterpå, "han fortsatte å si merkelige ord: - Ikke vær redd, du mangler ingenting!"

To dager senere kom gutten tilbake til tantens hus, og enda en gang fant han boksen med materiellet til Den gode hyrde, la hånda si på den og sa: "Vel?" Denne gangen fortalte tanten ham lignelsen om sauene som var kommet bort, men som ble lett etter med kjærlighet og funnet

¹⁵² Cavalletti 2009;53

¹⁵³ Leenderts 2007; 14ff Det lidende barn defineres som barn som lever under omsorgsvikt av ulik art.

¹⁵⁴ Cavalletti 2009; 40-41

igjen. Fem minutter senere gjorde Alfonsito det klart for tanten at det hun hadde sagt var nok. Han begynte å arbeide med materiellet enda en gang, kjærtegnede hver sau. Men denne gangen sa han: "Jeg er ikke redd. Jeg mangler ingen ting." Så, nesten i smerte i begynnelsen, fordi han hadde så store problemer med å snakke, kom noe som lignet et skrik fra ham, og med en stemme som vokste rolig, ropte han: "Han er bare for meg! Han er bare for meg! Han er bare for meg!"

Alfonsito hadde funnet en kjærlighet som var bare for ham, og dette forandret livet hans. Han ga aldri materiellet til Den gode hyrde tilbake til tanten. Han tok vare på det i et lite skap der han hadde skattene sine, og han tok det ut og bar det med seg ved spesielt hyggelige anledninger. Fra den dagen og videre hørte man av og til at han sang, og han greide, selv om det skjedde nesten uten ord, å kommunisere den store hemmeligheten sin til den yngre broren.

Ved å gi nettopp de lidende barna et møte med Guds kjærlighet, påpeker Cavalletti at dette ikke innebærer en reduksjon av den religiøse virkelighet som et substitutt for mangler i livet, men heller at "den religiøse virkelighet svarer til uunværlige behov vi har som mennesker".¹⁵⁵

5.4.2.2 Åndelig perspektiv

Barn har evne til å forholde seg til den transcendent virkelighet, evne til å se det usynlige, evne til bønn og behov for en relasjon til Gud.¹⁵⁶ Gjennom disse egenskapene involveres det åndelige perspektivet ved DGHK's syn på barn. Barn er spirituelle og trenger hjelp i sin åndelige lengsel. Ved betoning av barns egne ressurser til selv å erfare Gud, imøtekommes barns spiritualitet. Fokuset i katekesen er å hjelpe barnet til selv å komme nærmere Gud.¹⁵⁷ Dette gjør de ved å meditere og integrere budskapet til sitt eget liv og hverdag. Evnen til meditasjon er ikke ferdig utlært hos barn, selv om deres ånd er meditativ, og derfor må de voksne lære dem dette.¹⁵⁸ De trenger tid og ro til å trenge inn i den åndelige eller transcendent virkelighet. Ved de voksnes tilrettelegging for erfaringer av denne dimensjon, kan barna oppleve spirituelle eller religiøse erfaringer med Gud.

I DGHK blir barn blir fremhevet som forbilde i sin evne til å relatere seg åpent og fredfylt til Gud. (se punkt 5.6) De er mest mottagelige for en emosjonell og trygg relasjon til Gud før de er 7 år gamle. Barn blir også myndiggjort og får være subjekt i sin tro. Dette skjer ved at selve metoden bygges opp i samarbeid med barn. Det er deres respons som viser hvordan metoden skal tilrettelegges og justeres. Katekesen vektlegger også at barn står i

¹⁵⁵ Cavalletti 2009; 112

¹⁵⁶ Cavalletti 2009; 24 og 38. Se også punkt 5.5

¹⁵⁷ Cavalletti 2009; 35

¹⁵⁸ Cavalletti m. fl. 2005; 3

en egen relasjon til Gud, som et enkeltindivid og fullverdig medlem og aktør i sin gudsrelasjon. Slik sett er barnet subjekt i både sin gudsrelasjon og i utviklingen og gjennomføringen av metoden. (J.fr. pkt 5.1 og 5.2.1) Metoden berører også flere siden ved barns spiritualitet. Dette vil bli videre utdypet i kapittel seks.

5.5 Gudsbilde

Vi har sett hvordan DGHK baserer seg på en paktsrelasjon mellom barnet og Gud. Paktsrelasjonen bygges på en teori og teologi om at Gud har bundet barnet til seg med et dypt og spesielt bånd. Båndet kan ikke forklares som resultat av menneskers arbeid, og betegnes som et bånd preget av kjærlighet og glede, og som ikke må forstyrres.¹⁵⁹

De teologiske beskrivelse av Gud og vektlegging av ulike gudsbilder i DGHK er: Gud som kjærlighet, beskytter, personlig, giver, tilgiver og veileder, som et forbilde til etterfølgelse. Utvalgene av aktuelle temaer om Gud og Guds rike er bevisste valg med tanke på alder og personlig utvikling. Det blir valgt gudsbilder eller begrep som barn er mottagelige for i forhold til sin aldersadekvate psykiske struktur og sensitive periode. Eksempelvis er bildet av Gud som brudgom ikke mottagelig for de minste, men passer godt for dem over 15 år.¹⁶⁰ Metoden fundamentierer også sitt Gudsbilde på hans kraft til å berøre og tilfredsstillende barns vitale behov, og hvordan Gud gir vekst til deres indre potensiale.¹⁶¹ Med utgangspunkt i et slikt syn på Gud velger DGHK ut de sider ved Gud som korresponderer mest med den sensitive periode det enkelte barn er i.¹⁶²

5.5.1 Gud som Kjærlighet

I DGHK blir barnet presentert for en Gud som elsker det betingelsesløst. Gud innvier barnet i kjærlighet og gir det glede. Hans kjærlighetsvesen begrunnes gjennom Guds ord, Bibelen. Guds vesen er en som elsker mennesket først (1. Joh. 4;19), også før det er født (Sal. 139;13). Denne kjærlige Gud er en som kommer nær gjennom livet, støtter og bærer og har en kjærlighet som er uforanderlig og evig. (Jes. 46;3-4 og Jer. 31:3).¹⁶³ Når barnet møter Gud i sin kjærlighet, møter barnet også gledens Gud (Joh. 15:11). Det blir i

---

¹⁵⁹ Cavalletti 2009; 29

¹⁶⁰ Cavalletti 2009; 113

¹⁶¹ Cavalletti m.fl. 2005; 2

¹⁶² Cavalletti 2009; 113

¹⁶³ Cavalletti m.fl. 2005;1

følge Cavalletti bekreftet ved barnas spontane gledesuttrykk, som respons på formidlingen av evangeliet (pkt 5.1 og 5.3.2.).

5.5.2 Gud som Beskytter

Guds beskyttende kjærlighet er det første små barn trenger å møte. I lignelsen om Den gode hyrde viser Gud seg for barnet som deres beskytter. De minste vil holde fokus på beskyttelsen som en slags altomsluttende trygghet, mens de større barna i samme lignelse også lærer å kjenne Guds beskyttelse som mer varierende enn at all fare er fraværende. Denne utvikling av gudsbildet om Gud som beskytter skjer ettersom lignelsen utvider seg i innhold og omfang. At Gud beskytter vil dermed ikke bety at all fare er borte, men at han er med i farer og hjelper. Han er den som går foran og møter farene først.¹⁶⁴ Gud er den perfekte kjærlighet og når dypere inn i barns behov enn nære omsorgsgiveres ufullkomne kjærlighet. (pkt 5.6)

Guds beskyttelse over barnet kommer også til uttrykk i formidlingen av dåpen. Cavalletti viser til betydningen av korsing som tegn ved dåpen, og hvordan barn responderer og forstår dette som en beskyttelse. Barn lærer Gud å kjenne som beskytter og en som gir dem et skjold i dåpen. Dybden av innholdet til dette skjoldet, som er forsvar i kampen mot det onde, blir først forstått når barn blir litt eldre og ser sammenhengen mellom dette "skjoldet" og absolusjonen i forsoningens sakrament.¹⁶⁵

Dette beskyttende gudsbildet blir forsterket i lignelsen om sauene som gikk seg bort. I denne lignelsen går sauene (barnet) seg bort, men hyrdens kjærlighet og beskyttelse strekker seg lengre. Hyrden oppsøker også den sauene som går seg bort.¹⁶⁶

5.5.3 Gud som Personlig

Gud er også en personlig Gud. En som oppsøker den enkelte, ser ham eller henne og som kjenner den enkelte ved navn (pkt. 5.3.2.1). Det er heller ikke bare Gud som kjenner menneskene, men de skal også kjenne ham, kjenne hans stemme. (Joh. 10;3,14-16) Sammenkoblingen mellom lignelsen om Den gode hyrde og Jesus inkarnert gir også et

---

¹⁶⁴ Cavalletti 2009; 36

¹⁶⁵ Cavalletti 2009;60

¹⁶⁶ Cavalletti 2009; 36 og 40

bilde av en Gud som ble menneske, nær til livet og hverdagen. Jesus ble født som menneske og som barn, og han gav sitt liv for menneskene. Når læren om hvem Gud er kobles sammen med barns erfaringer i meditasjonen og i liturgien, lærer og erfarer barn at Gud er personlig og tilstede. Dette skjer ved at han er den indre veileder (pkt. 5.3.1.3.). Han er den som møter barnet med fred og glede og er til stede i eukaristien og dåpen, og han er den som oppmuntrer til etterfølgelse.

5.5.4 Gud som Giver

I eukaristien møter barnet Gud som giver. Gud som sendte Sønnen, inkarnert, død og oppstanden, til gave for menneskene. Gjennom evangeliet, kerygma, møter barnet all god gave fra Gud, og ved deres evne til å ta imot gaver velvillig og uten gjengjeldelse, tar de lett imot gavene fra Gud. Gavene kan her betraktes som Guds ord. Cavalletti baserer denne evnen til å ta imot Guds ord, hans gaver på en ubetinget måte, ved barns særskilte evne til å lytte udelt og uselvisk.¹⁶⁷ Denne evne til å lytte gjør barnet i stand til å motta i større grad enn voksne og fungerer som et forbilledlig element for voksne.

5.5.5 Gud som Tilgiver, Veileder og Den som kaller til etterfølgelse

Den gode hyrde katekese berører flere gudsbilder enn de som er nevnt ovenfor. De ulike sider ved Gud blir som nevnt tidligere, presentert ut ifra det enkelte barns utvikling og sensitive periode. Når barnet i større grad begynner sin moralske utvikling, kommer også tanker og erfaringer av skyld og synd. Erfaringer av å ikke strekke til. Her vil lignelsen om Den gode hyrde berøre barnet i dets moralske følsomhet. Fra å møte en kjærlighet som beskytter, vil barnet møte en kjærlighet som er i stand til å tilgi. Om en sau har gått seg bort, vil hyrden ikke bli sint på den, men elske den. Cavalletti beskriver et eksempel på dette: Paola (8) sier det slik: "Når jeg går meg bort på supermarkedet, skjenner mamma på meg. Den gode hyrde er ikke sånn. Han skjenner ikke på sauene når han finner dem."¹⁶⁸ Den gleden som små barn uttrykker når de oppdager Guds beskyttende kjærlighet, kan en også se hos de større barna i møte med Den gode hyrdes aldri sviktende kjærlighet. Gud som tilgivende blir også presentert ved andre temaer i katekesen, som for eksempel lignelsen om Den bortkomne sønnen og påskens budskap.

---

¹⁶⁷ Cavalletti 2009; 27

¹⁶⁸ Cavalletti 2009; 98

Et annet gudsbilde de eldre barna(7+) møter i DGHK er Gud som veileder og den som kaller til etterfølgelse. Dette gjelder i stor grad de største barna, og det vil ikke bli utdypet i denne oppgaven, da fokuset her er barn opp til 6/7 år.¹⁶⁹ Gjennom ulike tema i katekesen møter barnet oppmuntring og oppfordringer til etterfølgelse av Kristus og blir dermed møtt i sin sensitivitet for moralsk utvikling og heltedyrkelse.¹⁷⁰

5.6 Relasjon mellom Gud og barnet

I møte med barns religiøse verden, beskriver Cavalletti den som helt ulik de voksnes verden. Barnet fremheves opp imot de voksnes mangelfulle forhold til Gud. Med andre ord har barn et naturlig åpent og fredfylt forhold til Gud.¹⁷¹

Beskrivelsene av relasjonen mellom Gud og barnet baserer seg hos Cavalletti på en deduksjon som er logisk av natur. Allerede ved 7 års alder uttrykker barn sammenhengen mellom Gud som skaper og denne verdens opphav ved sitt intellekt.¹⁷² Dersom en vender blikket bakover til de yngre barna finner en også uttrykk for det samme, men Cavalletti spør om dette er logisk basert eller om det hos de minste finnes en relasjon mellom Gud og barnet basert på andre elementer. Hun trekker i denne forbindelse frem andre element som ikke baserer seg på logikk. Glede er ett av uttrykkene på relasjonen mellom små barn og Gud. Gjennom observasjon oppdaget hun også at små barn har en metafysisk intuisjon.

Dette elementet i relasjonen mellom barnet og Gud kan observeres ved flyktige øyeblikk, og er reell. I småbarnsalderen tar barn inn dype sannheter om livet, og disse blir en del av sjelslivet, selv uten barnets egen bevissthet.¹⁷³ Gudsrelasjonen berører et dypt eksistensielt nivå hos barnet. Det er komplekst og involverer både det affektive, kognitive og moralske i barnet. Cavalletti anslår også at forholdet ivaretar barnets egne grenser. Dette skjer ved at kraften som leder barnet inn i selve forholdet ikke er

---

¹⁶⁹ For utdyping av alderstrinnet fra 6 og oppover henviser jeg til Cavalletti sin bok "The Religious Potential of the Child 6 to 12 years old" 2002.

¹⁷⁰ Cavalletti 2009; 43

¹⁷¹ Cavalletti 2009; 25

¹⁷² Cavalletti 2009; 15

¹⁷³ Cavalletti 2009; 16

påtvingende. Kraften beskrives som en kjærlighet som har en forførende tiltrekningskraft og som avventer en respons.¹⁷⁴

Cavalletti hentyder til at det er forskjell på barns naturlige og overnaturlige evner, og at små barn har en religiøs side i seg som ikke er proposjonal med ytre stimuli.¹⁷⁵ Barn trekker selv sanne slutninger om Gud, selv om de ikke nødvendigvis har ytre stimuli. De har et religiøst potensial og rikdom, også de minste, selv om det ikke er enkelt å definere det klart og tydelig. De små flyktige glimt som observeres viser likevel barnets potensiale. Barnet relaterer seg til Gud. Cavalletti beskriver hvordan denne relasjonen har element fra barns mysteriøse kunnskap.¹⁷⁶ I selve katekesen arbeider de med små glimt av denne relasjonen. Selv om det er lite, mener Cavalletti at betydningen ikke er noe mindre fordi små inntrykk og tilretteleggelse av omgivelsene er med å skape varig habitus i barnet.

Den emosjonelle siden ved barns religiøse potensial blir fremhevet av Cavalletti. Dette fordi barns språk bærer preg av handlinger og holdninger mer enn ord. Barns sterke følelsesmessige tiltrekning observeres i DGHK gjennom at barn glemmer eller lar være å bry seg om ting de ellers betrakter som morsomme.¹⁷⁷ Barn i ulike kulturer anskueliggjør en felles gjentagende respons. De får alle en utpreget ro som etterfølges av sterke gledesuttrykk. Med dette som bakgrunn beskriver Cavalletti denne gleden som essensielt i fellesskapet og relasjonen mellom Gud og barnet. Gleden forbindes med ro, kjærlighet til Gud og andre mennesker og berører barnets indre dyp.¹⁷⁸

Forholdet mellom Gud og barnet bygger også på noen medfødte evner i barnet. Dette er barns mysteriøse kunnskap, evne til å se det usynlige, evne til bønn, kjærlighet og inneholder av en radikal enkelhet.¹⁷⁹ Barnet blir av Cavalletti således forstått som å ha en "metafysisk" eksistens der barnet i enkelthet beveger seg i den transcendenten verden og finner glede i kontakten med Gud. Ettersom kjærlighet er det grunnleggende uttrykk i

---

¹⁷⁴ Cavalletti 2009; 17-18

¹⁷⁵ Cavalletti 2009; 18

¹⁷⁶ Cavalletti 2009; 22-23 Mysteriøs kunnskap blir i denne sammenheng forstått som at barn har kunnskap og kjennskap til Gud uten at det er blitt fortalt dem.

¹⁷⁷ Cavalletti 2009; 19

¹⁷⁸ Cavalletti 2009; 21-22

¹⁷⁹ Cavalletti m.fl. 2005; 12-13 og Cavalletti 2009; 22-23

den religiøse erfaring, mener Cavalletti at i møte med Gud finner barn den næring de trenger for å bli et harmonisk menneske.¹⁸⁰ Det er ikke nok med bare foreldres kjærlighet, da den ikke er fullkommen. Men i forholdet til Gud møter barnet den fullkomne kjærlighet det trenger. Barnet er slik avhengig av å få en relasjon til Gud for å bli harmonisk. Cavalletti påpeker dette som særdeles viktig å få etablert før barnet er 7 år fordi i denne alder begynner barnet sin intellektuelle og moralske utvikling. Dersom barnet ikke får en slik religiøs erfaring når det er i sin sensitive periode for omsluttende trygghet og kjærlighet vil gudsrelasjonen og katekesen mottas med hodet og ikke hjertet. Gud vil bli mottatt i det moralske og intellektuelle perspektiv. Den følelsesmessige integrasjonen som gir varme til budskapet og den religiøse erfaring, som balanseres med intellektuell forståelse, vil da ikke være mulig.¹⁸¹ Gudsbildet blir da lett "Gud som dommer". Av den grunn presiserer Cavalletti viktigheten av en trosopplæring¹⁸² for småbarnsalderen.

I DGHK legges det til rette for relasjonen mellom Gud og barnet. Som beskrevet tidligere (5.3.1.3 og 5.3.1.4) får barnet gjennom metoden tid til en samtale med den indre lærer, Gud. Barnet lærer Gud å kjenne i sitt indre. Ved ivaretagelse av barnets egne grenser er relasjonen også preget av et møte mellom to.¹⁸³ Gud gir seg selv til kjenne, vet barnets navn og barnet blir kjent med Gud. Dette viser seg spesielt i møte med lignelsen om Den gode hyrde hvor barnas respondering til teksten "Han kaller sine egne sauer ved navn ..." (Joh. 10;3b) er essensiell.

5.7 Sammendrag

I dette kapitlet har vi fått innblikk i hvordan Den gode hyrde katekese dokumenterer barns åndelige og religiøse evner.¹⁸⁴ Metoden fundamentalerer seg på utviklingspsykologiske, teologiske og spirituelle perspektiv. Den fremlegges som aktuell for barn uavhengig av kultur, alder, utviklingsnivå, status og kontekst.

---

¹⁸⁰ Cavalletti 2009; 24

¹⁸¹ Cavalletti 2009; 99

¹⁸² Trosopplæring foregår ikke bare i atriet, men også i hjemmet. Således har foreldre et viktig ansvar for å møte barnets religiøse behov. Cavalletti m.fl. 2005; 17-20

¹⁸³ Cavalletti 2009; 38 og 40

¹⁸⁴ Påminner om at dette utsagnet er i lys av de to bøkene jeg nevner innledningsvis i metodedel og undervisning ved Det teologiske Menighetsfakultet vår 2010 i emnet DIA6010

Med bakgrunn i pedagogikken til Maria Montessori, anfører metoden utvalgte tema som sentrale i gitte utviklingsnivå eller sensitive perioder for det enkelte barn. Kirkeårets temaer blir fulgt, men hovedvekten ligger på temaene; lignelsen om Den gode hyrde, eukaristi, dåp og lignelser om Guds rike. Kjernen er lignelsen om Den gode hyrde. Metoden er kontemplativ i stil og innhold og benytter seg av tegn som metode. Den er individuelt tilpasset. Oppsettet er fastlagt og tilrettelagt for barns psykiske, fysiske og åndelige utviklingsnivå og behov.

Barnets åndelige evner fundamenteres i et kjærlighetsfylt bånd mellom Gud og barnet. Gudsrelasjonen er umiddelbar og uttrykker seg gjennom barnets respons av glede, ro, fred og tilfredshet ved å høre Kerygma forkynt, ved å undre seg og respondere på budskapet. Barnet er subjekt i sin gudsrelasjon og evner å relatere seg til ham, både verbalt og nonverbalt. Relasjonen preges av tillit, spontanitet, avhengighet, tilstedeværelse her og nå og barnets evne til ubetinget mottagelse. Barnets religiøse potensial presenteres som et forbilde for troende i den katolske kirke.

Barns naturlig åpne og fredfulle forhold til Gud springer ut fra medfødte spirituelle evner til mysteriøs kunnskap, undring, bønn, kjærlighet, radikal enkelhet og evne til å se det usynlige. Metoden søker å ivareta barns egne grenser og tilrettelegger slik for et møte mellom to.

6 Barns spiritualitet

6.1 Innledning

Vi har sett på trosopplæringsmetoden til Den gode hyrde katekese og deres syn på barn, gudsbilde og relasjonen mellom barn og Gud. I denne sammenheng vil en sentral forskning rundt barns spiritualitet bli presentert. David Hay og Rebecca Nye kom i 1998 (revidert 2006) ut med boka "The spirit of the child" der de fremstiller *Relational consciousness* som uttrykk for en medfødt spiritualitet. Teorien har høy aktualitetsfaktor i barneteologiske fagmiljø og vil i slutten av dette kapitlet settes sammen med trosopplæringsmetoden Den gode hyrde katekese, for å se om det finnes en interaksjon mellom dem. Kan de bygge på hverandre? Eller vil nyere forskning ved Hay og Nye bekrefte eller avkrefte eksisterende perspektiv fra DGHK?

6.2 Spiritualitet som medfødt relasjonell bevissthet

Hay og Nye har internasjonalt fått stor påvirkning og innflytelse i fagmiljøet for arbeid med barn og spiritualitet. Forskningen deres baserer seg på spiritualitet som en medfødt spiritualitet. De kom fram til en relativt enkel hermeneutisk modell i sitt resonnement om barns spiritualitet som de kaller *relational consciousness*.¹⁸⁵ Denne modellen vektlegger at en må få kontakt med hvordan barn forholder seg til *ting og natur*, til *andre*, til *seg selv*, og til "*Ultimate reality*" (mest forbundet med Gud) for å forstå og bli kjent med barns spiritualitet.¹⁸⁶ Denne spiritualitet preges av det enkelte barns individualitet. Dermed vil noen barn beskrive sine spirituelle erfaringer i møte med naturen, mens andre reflekterer over eksistensielle spørsmål knyttet til hvem de selv er. Det er altså individuelle forskjeller i hvordan spiritualiteten uttrykker og beveger seg i det enkelte barn. *Relational consciousness* står i samspill med og uttrykkes ved flere dimensjoner. Foruten barnets relasjon til kontekst (ting, natur, andre, seg selv og *ultimate reality*), presenterer Nye ulike strategier, vilkår, prosesser og konsekvenser som viktige dimensjoner. De ulike dimensjonene står i en dynamisk spenning til hverandre, som medlemmer av en helhet.¹⁸⁷

Utgangspunkt for forskningen var uformelle samtaler med barn om det de så på som viktig i livet. Temaene ble utdypet ved at Nye og barna sammen reflekterte videre ved bruk av for eksempel bilder eller tegninger. Analysen gav et mønster av mening som kretset rundt temaene: Det spesielle bevissthetsnivået der en erkjenner at noe er større enn at du får sagt det, og relasjoner av mening til ting, natur, mennesker, seg selv og til Gud.¹⁸⁸ Denne bevissthet de snakker om, er noe mer enn vanlig oppmerksomhet. Barn fremviste i samtalene en metakognisjon gjennom bevissthet og refleksjon omkring egen tenkning og forståelse. Denne evnen til spiritualitet, eller *relational consciousness* fundamenteres ved følgende kategorier av spirituell sensitivitet¹⁸⁹:

"Awareness – sensing": Denne evnen dreier som å bli "vår" (*aware*) sin egen erkjennelse av sammenheng. Det kan være å bli var en mening eller en umiddelbar

---

¹⁸⁵ Sagberg 2008; 60 og Hay og Nye 2006; 63 og 109

¹⁸⁶ Hay og Nye 2006: 115-118 og Sagberg 2008; 60

¹⁸⁷ Hay og Nye 2006; 128

¹⁸⁸ Hay og Nye 2006; 109 Sagberg 2008; 61

¹⁸⁹ Hay og Nye 2006; 65ff

sannhetsopplevelse. Hay og Nye danner fire sub-kategorier til *awareness-sensing*. Det er evne til å være *Here-and-now*, *Tuning* (særegen lytteevne), *Flow* (evne til å glemme tid og sted) *Focusing* (evne til å fokusere på de følbare sansene, kroppen som en helhet).

"Mystery-sensing": Når en blir vår noe, får man noen spørsmål til virkeligheten og erkjennelsen av den. For eksempel hvorfor er noe godt og noe ondt? I barns erkjennelse av det uendelige i livet, det en ikke kan fatte eller gripe, skapes en undring og "mystisk" tilnærming. Det dreier seg om en vårhet til de uforståelige aspekt ved våre erfaringer i livet. Denne *mystery-sensing* eksemplifiseres i hverdagslivet gjennom evne til *"Wonder and awe"* og *"Imagination"*. Barns evne til undring og ærefrykt er knyttet til transendente hverdagshandlinger som for eksempel tenne en fyrstikk, eller vann som drypper fra krana. Ved å arbeide med deres evne til fantasi og forestilling (*imagination*) åpnes en levende vei for å kunne oppdage mening og verdi. *Mystery-sensing* skapes ved *Imaginary acts* og gir en signifikant respons til det barn betrakter som hellig.

"Value-sensing": Barn erkjenner at det er noe som er mer verdt enn noe annet. De har også en erkjennelse av at det er noe som gjør det gode godt. Hay og Nye eksemplifiserer tre dimensjoner av denne *value-sensing*. Det er *Delight and despair*, *Ultimate goodness* og *Meaning*. Barn erfarer både fornøyelse og fortvilelse i hverdagen og uttrykker med letthet sine ideer av verdi i møte med hendelsene. Det ultimate gode blir fremstilt som større del eller grad av nærhet for et lite barn, fremfor større barn. Det er fordi foreldrene representerer denne ultimate godhet for de minste barna. Det siste eksemplet går på søking etter mening i spirituelle erfaringer eller "sensing". Mening kan søkes og finnes i den *ultimate reality*, definert for de fleste som Gud.

6.3 *Relational consciousness* i dialog med Den gode hyrde erfaring av spiritualitet

Australieren Brendan Hyde har forsøkt å finne forbindelse mellom deres bruk av Den gode hyrde katekese for 5-6 åringer og moderne teorier om barns spiritualitet. Han tar utgangspunkt i barns evne til undring, lek og *imagination* og evne til å bruke religiøst språk og begreper, og sammenstiller dette med Den gode hyrdes erfaring¹⁹⁰ for å finne fellesnevner. Trosopplæringen har også en tilnærming til metoden "Godly play" av

---

¹⁹⁰ Den gode hyrdes erfaring peker til barnets møte med og erfaring med Gud i lys av lignelsen om Den gode hyrde. Se punkt 5.2.2

Berryman. Her vektlegges stillhet og tid til ettertanke og refleksjon samt lek og bruk av tredimensjonale figurer.¹⁹¹ I korte trekk består metoden av to komponenter; En elevtekst og en "lærende ledsager"(teaching companion).

Den har fire faser:

Først fortelles historien.

Deretter følger tid til lytting og refleksjon.

Som tredje fase leses Guds ord, for til sist å respondere.

Siste fase gir rom for lek og bruk av tredimensjonalt materiale.¹⁹²

6.3.1 Undring og *mystery-sensing*

Den først fasen søker å vekke undring hos barna. Hyde trekker her linjer til forskning om barns spiritualitet hos Hay og Nye. Deres forskning presenterer ulike spirituelle sensitive kategorier hos barn, blant annet "*mystery-sensing*". *Mystery-sensing* berører den undring og ærefrykt barn har i møte med universets mysterier. Hyde poengterer at både barn og voksne møter mysterier nettopp gjennom undring og *imagination*. Ved spørsmålsstilling og refleksjon som "jeg undrer..." blir undring og *imagination* tilrettelagt i DGHK.¹⁹³ Barn blir utfordret til å finne den dypere mening i teksten i lys av sitt eget liv. Er disse refleksjonene fenomener av barns naturlige spiritualitet? spør Hyde. Og kan en ledsager frembringe undring når selve undringen har sitt utspring fra det spontane hos barnet? Kanskje bør den lærende ledsagere være villig og rede til å ha døra åpen for undring når det oppstår. Hyde utfordrer ledsagerne til å reflektere over når og hvordan de innlemmer "jeg undrer"- refleksjonene i trosopplæringen.¹⁹⁴

For at undring skal skje må omgivelsene være tilrettelagt for barn, og ledsagerne må selv preges av undring og lekende holdning. Denne undringen forutsetter en dynamikk mellom barn og voksne. I følge Melchert og Profitt må denne relasjonen ha en balanse mellom *contingency* (tilfeldighet) og *dependability* (pålitelighet). For eksempel vil en lærers pålitelighet sette et barn i stand til å oppleve omgivelsene som trygge. Barn vil da kunne favne det tilfeldige i utforskningen av sine omgivelser.¹⁹⁵ Hyde beskriver videre

---

¹⁹¹ Hyde 2004; 141

¹⁹² Hyde 2004; 140

¹⁹³ Hyde 2004; 141-142

¹⁹⁴ Hyde 2004; 143

¹⁹⁵ Hyde 2004;144

hvordan ledsageren selv kan opptenne sin egen undring gjennom å delta i barnets undring. I denne fasen i DGHK blir ledsageren oppfordret til å bli en med-undrer sammen med barnet, i stedet for bare å presentere en serie spørsmål. I følge Barryman vil barn merke om trosopplæreren selv virkelig undrer seg. Klarer vedkommende dette, skaper hun eller han en atmosfære av undring, og barn ser hvordan døra til en kreativ prosess kan åpnes.(ibid)

I responsfasen i DGHK blir barn invitert til å respondere på Guds ord i stille eller uttalt bønn. Barn kan videre engasjere seg i ulike aktiviteter som lek eller tegning relatert til temaet. Hyde finner en konnotasjon mellom elementene fra det sensomotoriske materialet og moderne teorier om spiritualitet. Hay og Nye vektlegger som sagt barns *Imagination* som en del av deres *mystery-sensing*. Gjennom lek med sensomotorisk materiale får barn anledninger der de fantaserer, overfører og skaper mening av den bibelske teksten overført til sitt eget liv.¹⁹⁶

6.3.2 Awareness-sensing

Barns spiritualitet innehar også en annen sensitiv kategori; *awareness-sensing*. *Awareness-sensing* inviterer en person til å være her og nå i sin opplevelse. Hay og Nye kom frem til at respondering gjennom en kontemplativ stil i bønn, hjelper et menneske til å fokusere sin *awareness* på her og nå-erfaringer. Den ro og konsentrasjon barn erfarer i DGHK kultiverer og skaper rom for å utvikle og erfare nettopp en slik *awareness-sensing* i følge Hyde.(ibid)

Awareness-sensing innebærer også "flow". En slik flyt har en erfaring av "*concentrated attention giving way to a liberating feeling of the activity managing itself... action and awareness become merged*"¹⁹⁷ Barn glemmer tid og sted i denne "flow". Hyde kobler denne sammensmeltingen av handling og *awareness*, med leken barn har ved en DGHK-erfaring. Barn leker med materialet og sammenvever her *awareness* og lek (handling) ved sin oppslukende meningsskapende prosess.¹⁹⁸

---

¹⁹⁶ Hyde 2004; 145

¹⁹⁷ Hay og Nye 2006;69 og Hyde 2004; 145

¹⁹⁸ Hyde 2004; 146

6.3.3 Religiøst språk

DGHK baserer seg på at barn har en evne til å anvende et religiøst språk som uttrykk for sin spiritualitet.¹⁹⁹ Sofia Cavalletti holder frem at barns relasjon til Gud overskrider det intellektuelle plan. Gjennom barns dype eksistensielle nivå og deres ekstraordinære kapasitet til å erfare Guds nærvær, utvikler de en bevisst og intim relasjon med Gud. Det eneste barna trenger er en stimulerende veiledning hvor de kan utvikle sitt religiøse språk som setter dem i stand til å respondere på relasjonen til Gud. Hay og Nye på sin side beskriver hvordan barn, uavhengig av religiøs tilknytning, har evne til å artikulere sensible, dyptgående og filosofiske refleksjoner rundt grunnleggende mening og verdi. Dette reflekteres gjennom DGHK i følge Hyde. Den legger til grunn at barn har kapasitet til å benytte religiøst språk og erfare Guds nærvær. Barna gir så sin stemme til dette på sin egen måte.²⁰⁰

Selv om religion og spiritualitet ikke er eksakt det samme, gir trosopplæring mulighet for å nærme barns spiritualitet i følge Hyde. Religiøs trosopplæring er en av måtene å muliggjøre plassering av personlige erfaringer i et system av tro og verdier. Hyde konkluderer sine undersøkelser ved å antyde til en viss konnotasjon mellom DGHK og moderne teorier om barns spiritualitet. Barns spiritualitet kan kultiveres ved DGHK.²⁰¹ Hyde stiller spørsmål om DGHK faktisk kan programsette barns undring til en gitt spesifikk tid.

6.4 Sammendrag

Vi har blitt klar over at moderne forskning av barns spiritualitet viser seg å bygge på en medfødt evne til *relational consciousness* (relasjonell bevissthet) i det enkelte barn. Den uttrykker seg individuelt, men fremviser et mønster av mening knyttet til barns erkjennelsesnivå av at noe er større enn ord kan uttrykke, og hvordan de forholder seg til ting, natur, andre, seg selv og den *ultimate reality*. Evnen til *relational consciousness*

---

¹⁹⁹ *ibid*

²⁰⁰ Hyde 2004; 147 I møte med Godly Play påpeker Barryman at barn har fire typer av religiøst språk som er meningsgivende. Det er lignelser, stillhet/ro, hellige historier og liturgiske handlinger. DGHK innhar alle disse fire typer. Godly play er en metode som springer ut fra DGHK. Hyde 2004; 148

²⁰¹ Artikkelen og undersøkelsen gjelder barn i en katolsk religiøs sammenheng.

underbygges av tre kategorier av spirituell sensitivitet: *Awareness*-, *mystery*-, og *value sensing*.

I tillegg har vi fått rede på at denne teorien fant noen tilknytningspunkt med Den gode hyrde katekese i Australia, samtidig som den også utfordrer metoden.

Tilknytningspunktene festes ved metodens kontemplative stil, fokus og tilrettelegging for undring og *imagination* og en dynamisk relasjon av *contingency* (tilfeldighet) og *dependability* (pålitelighet) mellom barn og ledsager. Metodens tilretteleggelse for barns eget uttrykk fremelsker den allerede eksisterende evne til å artikulere verbalt og nonverbalt dype refleksjoner rundt grunnleggende mening og verdi. Barn får ved metoden muligheter til å uttrykke sitt religiøse språk. En utfordring er kanskje om vi faktisk kan programsette barns undring og om metoden tilrettelegger for barns individuelle spirituelle uttrykk.

7 Drøfting

7.1 Innledning

Starten på arbeidet med denne avhandling var i fasinasjon og glede over hvordan vår til relasjon til Gud beriker og styrker oss.²⁰² Den er fundamentet i vår tilværelse, ved at vi er skapt relasjon til Gud. Vår åndelige lengsel eller vår spiritualitet er medfødt og en del av skapelsen. Ettersom syndefallet kom og vår relasjon til Gud ble brutt, ble den gjenopprettet ved Jesu stedfortredende død og oppstandelse. En skulle tro det da var enkelt å relatere seg til Gud, men vi strever med det på ulikt vis. Det har blitt gjenstand for uendelig mange menneskers søken etter svar og metoder for å lære Gud å kjenne. I den klassisk kristne åndelige tradisjon mente en at hengivelse til naturen og øvelsen i å nå barnets undrende posisjon gav mennesker åpne sanser og dyp glede.²⁰³ Dette var noe å strebe etter i ens relasjon til Gud. Det grunnleggende mål for ens indre liv var å leve. Selve kjærligheten til dette livet fant en i kjærligheten til livets opphav, nemlig hos og i Gud. Barn var dermed forbilde, ved sin undring og evne til å motta kjærligheten i Gud.

I møte med menneskers lengsel etter en relasjon til Gud, tok vi utgangspunkt i bibelteksten der Jesus tar frem et barn og gjør det til forbilde i å komme inn i Guds rike. Dette dannet problemstillingen; *"Hva innebærer det at barn fremstår som forbilde for relasjonen til Gud?"* Og videre: *"Hva kjennetegner barnets relasjon til Gud?"* Vi har sett på hva bibelteksten innebærer og hvordan den tolkes ulikt. I tillegg har vi fått presentert trosopplæringsmetoden Den gode hyrde katekese og nyere forskning om barns spiritualitet for å belyse hva som kjennetegner barns relasjon til Gud. I den neste delen

---

²⁰² Nå er det ikke slik at vår Gudsrelasjon automatisk beriker og styrker oss. Det er avhengig av mange flere momenter. For eksempel kan flere mennesker oppleve at deres gudsrelasjon tvert imot er begrensende og ødeleggende, både bevisst og ubevisst. Da beveger vi oss inn på hvordan våre erfaringer og psyke både påvirker og former vår gudsrelasjon. Det kan settes et skille mellom det gudsbilde vi danner oss i vår indre psykiske struktur, og den Gud faktisk er i kraft av seg selv, som adskilt fra forbilder og representasjoner i vårt indre. Sagt på en annen måte, preger valg av perspektiv vår oppfatning, enten teologisk eller religions-psykologisk. I denne sammenheng snakker jeg om den relasjon til Gud som er nedlagt i oss fra skapelsen av, og som Jesus gjenopprettet ved sin stedfortredende død og oppstandelse.

²⁰³ Wikström 1995; 99

blir barns forbilledlige element i relasjon til Gud drøftet og sett i lys av problemstillingens andre del: *"Hva betyr dette for voksne i deres relasjon til Gud?"*

Selve drøftningsdelen blir delt i tre. Først blir det en drøftelse av selve forståelsen av bibelteksten og de to ulike tolkningsretninger. Etter dette tar vi utgangspunkt i hva som kjennetegner barnet og dets gudsrelasjon. Her vil vi gå i dialog mellom et fenomenologisk perspektiv og et teologisk perspektiv. Den siste delen vil drøfte de overføringselement barns relasjon til Gud har for voksnes relasjon til Gud. Finnes det noen bro mellom barns og voksnes spiritualitet? For å få svar på dette blir det ført en dialog med Jean Stairs og hennes fremstilling av voksnes spiritualitet.²⁰⁴

7.2 "Han tok dem inn til seg og sa: - - "

Drøftelse av tolkningsperspektiv til bibelteksten om Jesus og barna.

I begynnelsen av oppgaven fikk vi se hvordan synet på barn var i antikken (jfr. kap. 2) De ble betraktet som uferdige voksne og et råmateriale som skulle formes og temmes. Barn ble også gjenstand for idealisering og beundret som rene og uskyldige. Denne kombinasjon kunne føre til en religiøs status som formidlere mellom den guddommelige verden og den jordiske. Urkirken så på barnet som en gave og velsignelse fra Gud. Allerede fra fødselen var barnet sett på som skapt i Guds bilde. Barn ble betraktet som en del av det troende fellesskap, og begge kjønn fikk derfor trosopplæring. I møte med bibelteksten om Jesus og barna, er det ikke funnet noe som tilsier at dens aktualitet ble satt på dagsordenen. Synet på barnet ble i en viss grad påvirket, men ikke i noen vesentlig grad.

Kirkens syn på barn har forandret seg opp gjennom tidene. I punkt 3.3 fikk vi presentert et komplekst syn på barnet som en hjelp for oss til å inkorporere ulike perspektiv. Vårt syn på barn i dag preger vår forståelse og tolkning av den aktuelle teksten om Jesus og barna. I tillegg vil den enkeltes syn også i dag variere i stor grad. Kanskje er dette med å fremheve de ulike tolkningsretninger av bibelteksten? Vi leter kanskje etter bekreftelse eller avkreftelse på vårt eget eller andres syn, bevisst eller ubevisst. Det som er

---

²⁰⁴ Stairs, 2000

essensielt er å være kritisk til vårt eget syn og hvilken innvirkning dette får i møte med det konkrete barn, vårt teologiske perspektiv og vår praktiske teologi. Hvordan ser vi på barn i dag, og hvordan møter vi dem? Lar vi Jesu handling og ord prege oss i dag, i vår kontekst, vårt samfunn, vårt kristne fellesskap og den enkeltes liv? Med andre ord: Hva formidler denne teksten til oss, ikke bare dagsaktuelt, men også i lys av historien og påvirkningen fra ulike syn på barn?

De ulike tolkningene deles i to retninger (jfr. punkt 3.1.1). Den ene vektlegger at slik som et lite barn²⁰⁵ blir tatt imot, skal også Guds rike bli tatt imot. Den andre legger tyngden på barnet som forbilde i kraft av barns egenskaper og hvordan barnet tar imot. Begge retningene forbilledliggjør barns avhengighet, tillit og hjelpeløshet, men som sagt med ulik virkning og betoning.

I mitt møte med tolkningsretningene har jeg ikke funnet grunnlag for et valg av én retning fremfor den andre. Jeg tenker de kan utfylle og utfordre hverandre ved sine ulikheter og særtrekk. På sett og vis går de i hverandre ved å favne ulike element ved både konteksten Jesus og disiplene var i, Jesu handlinger og de ord han sa. Jeg tenker de er komplementære og kan virke ivaretagende på hverandres utfordringer når de går i samtale med hverandre.

Vi har sett hvordan barnets evne til ubetinget å motta forbilledliggjøres (jfr. punkt 3.1.1.1 og 3.2.1). Denne evnen har sitt grunnlag i en avhengighet til Gud og hans godhet. Barnets tillit fremheves også som et sentralt element i denne mottagelsen. Det er i tillit og avhengighet til Guds hellige velvilje at vi både mottar evangeliet og relaterer oss til Gud. Den andre retningen vektlegger selve barnet som forbilde i kraft av dets egenskaper (jfr. punkt 3.2.1 og 4.2.1). Her er det ikke bare tale om evnen til mottagelse og tillit, men også andre element ved barns relasjon til Gud, slik som barns evne til væren, tro og at de er bærere av visdom. Barn har spesielle egenskaper og livsbetingelser, men disse kan forstyrres i oppveksten. Disse trekkes inn som forbilde for voksne og noe de kan komme tilbake til.

---

²⁰⁵ Påminner leser om at barn i oppgaven dreier seg om små barn, altså barn i førskolealder.

Tolkningsretningene innehar elementer som bygger på hverandre. For eksempel berører både det forbilledlige i hvordan vi tar imot barn og hvordan barn tar imot, egenskaper hos barn. Når vi setter barns evne til ubetinget mottagelse som forbilde for hvordan vi tar imot, ligger det visse forutsetninger eller evner i en relasjon som er grunnleggende og nødvendige for nettopp denne egenskapen. Jeg stiller da spørsmål om hva det er ved relasjonen mellom barnet og Gud som gjør at barn tar imot ubetinget, eller hva er det med selve barnet som gjør det i stand til å leve i en slik tillit, avhengighet og evne til ubetinget mottagelse? Hva forutsetter tilliten og deres evne til ubetinget å ta imot?

Elementet om at barn er fri fra loven (jfr. punkt 3.1.1.1) og måten barn forholder seg til Gud ved uforbeholdent å motta hans gaver, er særdeles viktige i tolkningen av teksten. Uten disse elementene mister vi noe av kjernen ved Jesu forsoningsverk, Guds nådes gave og grenseløse kjærlighet. For forsoningen, syndsforlatelsen og et gjenopprettet forhold til Gud baseres ikke på våre egne gjerninger, men Guds nåde. Vi berører kjernen i "Den lille bibel: "For så høyt har Gud elsket verden at han gav sin sønn, den enbårne, for at hver den som tror på han, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv" (Joh3;16) og "Alle dem som tok i mot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn" og "Men vi vet at ikke noe menneske blir rettferdig for Gud ved gjerninger som loven krever, bare ved troen på Jesus Kristus" (Gal. 2;16) Vår relasjon til Gud baserer seg altså ikke på våre egne gjerning eller noe vi kan gjøre oss fortjent til. Det hviler på Guds kjærlighet, nåde og sannhet som gis i gave til oss.

I en tolkning der barnets egenskaper får hovedfokus, er kritikken fra kontekstuell og frigjøringsteologisk tilnærming viktig og aktuell. For om det konkrete barn forsvinner, mister vi den sentrale siden ved bibeltekstens kontekst (jfr. punkt 3.1.1.2). Det var ikke bare et konkret barn Jesus stilte fram, men han gjorde en fysisk handling hvor han tok barnet inn til seg. Med andre ord en nær berøring. Denne konkrete handlingen ble en oppvurdering av barnets rett og egenskaper inn i datidens jødiske samfunn, der barnet ikke var forpliktet av loven. Han tok barnet nærmere inn i troens verden og gjorde dem til selve forbildet for disiplene. Og dette i en tid da barnet ble sett på som uferdig voksen, som en som måtte formes og temmes. Dette ble dermed en sterk kontrast til deres

samtid. Det var ikke barna som skulle bli som voksne, men de voksne som skulle bli som dem.

I min tolkningstilnærming av konteksten og Jesus handling og ord, stiller jeg meg spørsmålet om den konkrete handling Jesus gjør i møte med et konkret barn, er uløselig bundet sammen med barnet som forbilde. Uløselig i den forstand at dersom den ene siden utelates blir tolkningen av bibelteksten ufullstendig. Med andre ord: Er barnet som forbilde i symbolsk forstand - som forbilde på vår inngang i Guds rike, vår mottagelse av evangeliet og vår relasjon til Gud - bundet sammen med det konkrete barn. Er barnets livsbetingelser(Løgstrup), barneegenskaper(Hellsten, Sæbø) og barnets umiddelbare, enfoldige og fattige tro(Malm) mest forbilledlig levedyktig når det samtidig knyttes til det direkte møte mellom oss som voksne og det konkrete enkelte barn? Jeg lurer på om Jesu konkrete handling og ikke bruk av lignelse²⁰⁶ binder det konkrete barnet sammen med det symbolsk overførbare element. Er det ved å møte det konkrete barn, deres egenskaper, deres måte å relatere seg til Gud på (DGHK, Hay og Nye) og inkludere barna i det åndelige fellesskap(Kvalbein) at vi som voksne kommer nærmere Gud, nærmere oss selv, barnet i oss selv, og slik lærer å bli den vi allerede er (Eggehorn og Malm)? Jeg har ikke svar på alt dette, men jeg tenker vi blir utfordret av å tydeliggjøre både det konkrete barn og de forbilledlige tolkningsperspektiv som foreligger.

Dersom denne sammenbindingen mellom det konkrete og det symbolske settes i sammenheng med et komplekst syn på barnet, får vi et annet viktig innspill (jfr. punkt 3.3). Tolkningen om hvem "barnet" er, kan tolkes som "hvem som helst", en ubegrenset sosiologisk uavgrensbar gruppe som for eksempel kan sammenstilles med de fattige og hjelpeløse i saligprisningene (jfr. punkt 3.1.1.1 og 3.2 og 4.2.2). Her er "barn" de hjelpeløse og avhengige som trenger rettferdighet og medlidenhet. Barn kan også tolkes som å være Jesus selv i den betydning at ved å ta imot et lite barn, tar en imot Jesus selv. Blir da barnets ansikt Guds ansikt? Er barnet en side ved Guds karakter? Jeg lar dette stå åpent til videre ettertanke om hva dette kan innebære.

---

²⁰⁶ Ikke bruk av lignelse; i den forstand at det ikke er en historie Jesus forteller, men en konkret handling med et konkret menneske som blir fremstilt som forbilde.

En slik tolkning av barnet som "hvem som helst" utfordrer oss til en diakonal²⁰⁷ tilnærming overfor vår neste. Vi oppfordres til å se et forbilde i de fattige og hjelpeløse, men ikke bare som forbilde, men som dem vi skal ta imot. De har noe å tilføre oss, likesom vi kan tilføre dem noe (jfr. A. M. Dillen punkt 4.2.2 med fotnote). I noen tilfeller krever dette også en kamp for rettferdighet. Kampmotivet er velkjent i frigjøringsteologien, der kjernen kretser rundt en myndiggjøring av de fattige, av barna og av de stemmeløse. Den poengterer at å bli som barn dreier seg om at den voksne må vokse opp til å bli barn, altså lære seg å bli barn. Forbilledliggjøringen av barn må dermed ikke usynliggjøre barna. Skjer dette, mister vi deler av bibeltekstens hensikt og kontekst av syne. Bruken av frigjøringsteologisk tilnærming gir meg også noen spørsmål jeg ikke har konkrete svar på. Dette handler om i hvilken grad barn trenger frigjøring. Har de en vilje til frigjøring? Er vårt perspektiv på frigjøring i overensstemmelse med barnets perspektiv og behov? Omhandler frigjøring og myndiggjøring av barn mer en beskyttelse, en omfavning og voksne som ivaretar barns behov?

Det er også en annen side ved bibelteksten jeg savner en drøftelse rundt. Vi har lest at "den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det". Det dreier seg altså om å "komme inn i" Guds rike. Den ene retningen tolker at dette (om jeg har forstått det riktig) dreier seg om mottagelsen av evangeliet, mens den andre retningen ikke berører dette tydelig. Det virker som om begrepet "å komme inn" er blitt tolket til å handle om livet i Guds rike. At barns forbilledlige egenskaper ikke lenger er knyttet til å komme inn i Guds rike, men å leve i Guds rike. Her tenker jeg at den andre retningen beveger seg på ytterkanten av tolkningsmuligheter av bibelteksten ved at barnet blir forbilde for selve disippelskapet. Derimot tenker jeg at vi kan finne både spennende og utfordrende sider ved barns forbilledlige egenskaper innen fenomenologisk perspektiv og religionspsykologisk perspektiv i vårt disippelskap. Som voksne preges vi av vår barndom, på både godt og vondt. I vår åndelige lengsel etter en relasjon til Gud, vil en relasjonsfordyping til Gud også berøre vår relasjon til oss selv og andre (se punkt 7.4). Kanskje er det ved å møte det lille barnet i oss selv at vi fordyper vår relasjon til oss selv og slik kan finne styrke, frihet og helhet til å møte andre? Jeg

---

²⁰⁷ Diakoni defineres som kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. www.kirken.no

tenker det finnes tilknytningspunkt mellom hvordan vi relaterer oss til Gud, tar imot evangeliet, og vårt møte med og vår mottagelse av det konkrete barn, det symbolske barn og barnet i oss selv.

Sammendrag

Kortfattet forstår jeg bibelteksten som en oppvurdering av barn og barns rolle i relasjon til Gud og hans rike og i det menneskelige fellesskap. Den utfordrer oss til å ta det konkrete barn på alvor, inkludere dem og ivareta dem. Det forbilledlige i barn er ikke bare det konkrete barn, men også barnet i symbolsk forstand. Barn er et forbilde ved sin evne til å motta ubetinget, sin posisjon i avhengighet og tillit, sin evne til å stole på en hellig velvilje og sin tro og relasjon til Gud. For å nærme seg elementene i barnets gudsrelasjon må det foregå et møte mellom barn og voksne, der det konkrete barn er subjekt i sin tro og den voksne tar barnets perspektiv. Det kreves et gjensidig subjekt-subjekt-forhold dem imellom. Det er viktig å unngå at barn blir essensialisert og romantisert, men man må ikke samtidig skyve vekk den gave barnet er og deres forbilledlige element for voksnes relasjon til Gud.

7.3 "Som et lite barn.."

Drøftelse av barnets relasjon til Gud

Vi har fått foreslått en komplementær tilnærming til tolkningen av bibelteksten om Jesus og barna. I dette ligger det visse forbilledlige elementer ved barns relasjon til Gud. Når vi nå skal si noe om problemstillingens andre spørsmål: "Hva kjennetegner barnets relasjon til Gud?" er det også viktig å poengtere at barnetroen ikke bare berører ett fagfelt eller fagdisiplin, men flere. I denne delen av drøftelsen tar jeg utgangspunkt i en dialog mellom fenomenologisk og teologisk perspektiv.

Tidligere i oppgaven så vi hvordan barns spiritualitet ble forstått som *relational consciousness* (jfr. punkt 6.2). Det beskrives som en medfødt evne i alle barn og er uavhengig av religiøs bakgrunn. Den uttrykker seg individuelt, men fremviste gjennom analysen til Hay og Nye et mønster av mening knyttet til barns erkjennelsesnivå av at noe er større enn ord kan uttrykke, og hvordan de forholder seg til ting, natur, andre, seg selv og *ultimate reality*. Evnen til *relational consciousness* underbygges som vi har sett,

av de tre kategorier av spirituell sensitivitet: *awareness-*, *mystery-*, og *value-sensing*. Den gir oss informasjon om hvordan barns spiritualitet arter seg.

I spørsmålet om hva som kjennetegner barns relasjon til Gud, er barns *awareness-sensing* sentral ved deres evne til å være her og nå. De er ikke like opptatt av morgendagen eller gårsdagen som voksne, og de står i en posisjon der de lettere tar imot de inntrykk som møter dem. De fokuserer mer på kroppen som helhet, de følbare sansene sine, og de evner å fordype seg så mye i en situasjon at de glemmer tid og sted. Hyde viste til hvordan evnen til å være her og nå blir fremelsket ved kontemplativ bønn. Dette blir det tilrettelagt for i DGHK (jfr. punkt 5.3.1 og 5.3.1.2-3). I tillegg ble barns evne til *Flow* observert i DGHK ved responsfasen, og fokuseringen på sansene ble fremelsket ved det sensomotoriske materiellet. Denne evnen til *awareness-sensing* gir barn en erkjennelse av sammenheng, til noe utover seg selv og blir viktige element i barnets relasjon til *Ultimate reality*. På den ene side kan denne evnen vise oss hvordan barn relaterer seg til en transcendent virkelighet. På den andre side kan den vise oss hvordan vi bør tilrettelegge for en kultivering av barns spiritualitet. Her gir DGHK eksempler ved deres fokusering og bruk av sensomotorisk materiell. Dette gjør de fordi barn lærer gjennom sansene og kroppen. Ved hjelp av dette kan barna lettere relatere seg til *Ultimate reality*.

En annen sentral side ved hvordan barns spiritualitet arter seg er *Mystery-sensing*. Barn undrer seg og fylles med ærefrykt ved ulike anledninger. Deres evne til *Imagination* åpner en vei for dem til å kunne oppdage mening og verdi. Dette preger også barns relasjon til *Ultimate reality*. Det er gjennom undring, ærefrykt og *imagination* at barn danner seg spørsmål og erkjennelse av virkeligheten og til de uforståelige aspekt ved livet (*mystery*). Dersom barn ikke får rom for denne evnen, vil da deres tilnærming til virkeligheten og *mystery* reduseres og skape fortvilelse og håpløshet? Eller vil barnet undertrykke det til en tid og et sted der dette blir berørt og kan få sitt uttrykk? Jeg har ikke noen konkrete svar på dette, men undrer meg over det.

I den tredje kategorien, *value-sensing*, har barn en erkjennelse av noe er mer verdt enn noe annet, og at det er noe om gjør det gode godt. Hva skjer med denne evnen ved en reduksjon av evnen? Ligger det grobunn for barns motløshet og fortvilelse i dette? I vårt

pluralistiske samfunn i Norge kan det virke som det er en økning av meningsløshet og et mindre engasjement for verdier. Jeg lurer da på om det er en sammenheng mellom vekstmuligheter for barns *value-sensing* og vårt pluralistiske, relativistiske og individualistiske samfunn. Når vår relasjon til Gud blir mer og mer privat, uten ankerfeste i samfunnsinstitusjoner for barn, hvordan utvikler da barn *value-sensing*? Og hvordan tilrettelegges det for å utvikle barns relasjon til *ultimate reality*, i denne sammenheng Gud? Jeg har ikke konkrete svar på alle spørsmål, men jeg undrer meg over det. Men en tilrettelegging for barns relasjon til *ultimate reality* tror jeg vi blant annet finner i DGHK.

Det ser ut til at DGHK kan kultivere barns spiritualitet på visse områder (jfr. punkt 6.3.1-3). Den legger til rette for undring ved sin kontemplative tilnærming, sine undringsspørsmål og betoning av at barnet selv skal finne svar ved lignelser og teologiske sannheter. I responsfasen blir barn oppslukt i en meningsskapende prosess som ser ut til å benytte seg av deres *relational consciousness*. I tillegg aktiveres andre element ved *relational consciousness* gjennom bruk av tegn som metode (jfr. punkt 5.3.1.2). Tegnet (som elementer fra hverdagslivet) forbinder barnet med den sansbare verden. Barnets sanser aktiveres og verdens gjennomsiktighet blir berørbar og kan fungere som objekter for meditasjon. Dette forutsetter derimot at barnet lærer seg bruken av tegn som metode. Evnen til *imagination* blir også aktivert som verktøy i metoden og kan derfor sies å benytte seg av elementer fra barns *mystery-sensing*.

Barns *relational consciousness* påvirker altså hvordan barn relaterer seg til Gud eller *ultimate reality*. I denne sammenheng er det relasjonen til Gud som er utgangspunktet for drøfting. Vi har ovenfor sett eksempler på hvordan barns spiritualitet gir seg til uttrykk uavhengig av religion, altså i et fenomenologisk perspektiv. Om jeg skal oppsummere noe fra Hay og Nyes teori, så er barns spiritualitet noe som er direkte i hverdagen for barnet. Spiritualiteten er ikke knyttet opp mot spesifikke religiøse steder, men som en del av hverdagen og hvordan de relaterer seg til ting, natur, andre, seg selv og *ultimate reality*. Den er umiddelbar ved barns væren, evne til å være her og nå, fokusering på sanser og kropp, evne til undring og barns omfavelse av *delight and despair*. Men hva skjer når dette kommer inn i en kristen sammenheng? Hva oppstår i møtet mellom barns spiritualitet og vår praktiske teologi?

Den katolske kirke beskriver sitt syn på barnets relasjon til Gud som direkte og umiddelbar (jfr. punkt 5.4.1). Representert ved DGHK kan det virke som om deres syn på barnet til dels sammenfaller med barns evne til *relational consciousness*. I deres åndelige perspektiv på barnet redegjør de for barns evne til å se det usynlige, relatering til det transcendent, evne til bønn og en evne til meditasjon. (jfr. punkt 5.4.2.2) Barna trenger hjelp til selv å lære seg å komme nærmere Gud. Barn er subjekt i sin relasjon til Gud. Dette kan underbygges ved at både voksne og barn er mottakere i den religiøse erfaring og slik gir barnet en erfaring av å være subjekt i møte med den voksne. Barnet og den voksne har en felles erfaring hvor de begge er subjekt i forholdet til Gud. Cavalletti tillegger også barnet en ekstraordinær relasjon (et *mysteriøst bånd* jfr. punkt 5.2 og 5.6) til Gud som baseres på at barnet er fullverdig medlem og aktør i paktsfellesskapet og innehar en evne til forelskelse og til å bli værende i kjærligheten. Barnet elses betingelsesløst og personlig av Gud. Dette er for så vidt ikke eksklusivt for barn. Gud gjør ikke forskjell, og vi som ikke er barn lengre, elses på lik linje og kan både forelske oss i Gud og bli værende i kjærligheten. Men i kraft av hvordan synet på barn opp gjennom tidene har marginalisert og undertrykt barn, er det kanskje på høy tid å fremheve barnet som subjekt og fullverdig Guds barn i Guds rike, da dette har blitt neglisjert i ulike grad.

Men før vi ser på det utviklingspsykologiske syn DGHK har på barnet, er det noe tanker og spørsmål som jeg vil løfte fram. Vi snakket om barnet som subjekt og som fullverdig Guds barn i Guds rike. Er dette da i kraft av at barnet er døpt, eller innehar alle barn et bånd til Gud uavhengig av dåpen? Om barn har et spesielt bånd til Gud, hvordan påvirkes dette av syndefallet? Jeg vil tro at relasjonen påvirkes av at barnet er en synder. Ettersom barnet vokser opp og i større og større grad vandrer på synden vei, blir også denne relasjonen påvirket av synden, enten den påføres barnet eller utføres av barnet selv. For barnet er vel underlagt forgjengeligheten også i sin spiritualitet? I så fall vil nok dets *relational consciousness* påvirkes av barnets synd og den synd som påføres barnet av andre og forgjengeligheten. Men om denne spiritualitet og denne relasjonen til Gud er påvirket av synden og forgjengeligheten, hva skjer da i møte med frelsen, dåpen og troen

på Jesus? Er den umiddelbare relasjonen mellom barnet og Gud avhengig av dåpen?²⁰⁸ Dette reiser noen spørsmål til hvordan vi ser på barnet, barnets relasjon til Gud og barnet som synder og avhengig av frelsen på lik linje med voksne. Jeg tror ikke Gud er avhengig av dåpen alene for at barn skal ha en umiddelbar relasjon til ham. I de sammenhenger der det praktiseres troendes dåp har jo barn en relasjon til Gud, selv om de ikke er døpt. Vi møter her teologiske spørsmål knyttet til dåpen, frelsen og troen. Betyr det for disse barn som ennå ikke er døpt, at deres umiddelbare relasjon til Gud, og deres spiritualitet ikke er like god som de barn som er døpt? Eller er det slik at disse barna går glipp av en viktig velsignelse i dåpen fordi de ikke er døpt som barn? Jeg lurer på hvordan deres relasjon til Gud blir påvirket av en subjektiv betoning fremfor en objektiv betoning av relasjonen til Gud og dåpens funksjon og virkning.²⁰⁹ Eller er kanskje Gud større enn vår tolkning av når dåpen skal finne sted, og gir disse barna samme trygghet og velsignelse selv om de ennå ikke er døpt. Jeg må la dette ligge i denne sammenheng, men vil utfordre teologer med begge dåpssyn å se hva deres aktuelle dåpssyn gjør med synet på barnet og barnets relasjon til Gud. Stemmer vår teologi med den virkelighet som barn lever i, og er vi i stand til å faktisk finne svar på dette?

Tilbake til DGHK og deres syn på barnet. Et annet perspektiv enn det åndelige er det utviklingspsykologiske (jfr. punkt 5.4.2.1). Her berøres barns åndelige potensial ved Montessori sine sensitive perioder og barns "væren", representert ved evne til å være her og når. Aspektene ved mor som gave i utvikling av "jeget", barns mottagelighet for en emosjonell og trygg relasjon til Gud, og essensen i lignelsen om Den gode hyrde og Eukaristien er med å gi næring til barnets *relational consciousness*. Mor²¹⁰ blir forbilde i møte med *ultimate goodness* samtidig som Gud ved Den gode hyrde når lenger inn til barnets behov for en fullkommen kjærlighet.

---

²⁰⁸ Jeg har ikke klart å finne fram til DGHKs og Den katolske kirkes teologiske perspektiv i denne sammenheng, og kan heller ikke i denne oppgave gå i dybden på dette. Men jeg vil likevel reise disse sentrale spørsmål til videre diskurs.

²⁰⁹ Subjektiv i denne sammenheng legger vekt på barnets egen respons til Gud ved sin tro, altså at barnet selv responderer i sin tro og relasjon til Gud. Den objektive betoning vektlegger troen som en gave fra Gud og har fokus på Guds handling mot barnet.

²¹⁰ Mor kan i denne sammenheng også være signifikante andre. Jfr. punkt 5.3.2.1

Et sentralt spørsmål knyttet til barnets gudsrelasjon, er hvordan gudsbildene oppstår. Vi tror på en kjærlighetsfull Gud, som ikke gjør forskjell på voksne og barn i sitt rike. Jesu ord og handling overfor barnet fordret et nytt syn på barnet og dets relasjon til Gud og hans rike. Kan DGHK synliggjøre hvordan gudsbildene oppstår, eller synliggjøre på hvilken måte barnet mottar ulike gudsbilder? Det første spørsmålet berøres ikke her, fordi det forutsetter et dykk i religionspsykologiens beskrivelse av hvordan gudsbilde dannes i vår indre psykiske struktur.²¹¹ Men det siste spørsmålet tror jeg vi kan finne noen svar på.

DGHK bygger sin trosopplæringsmetode på at barn har sensitive perioder (jfr. punkt 5.2.1). Disse periodene gjør barnet særlig mottagelig for de sidene ved Gud eller gudsbilder som treffer barnets behov, *esigenze* (jfr. punkt 5.3.1.1). Gudsbildene barna får presentert er særlig Gud som kjærlig, beskyttende, personlig, givende, tilgivende og den som kaller til etterfølgelse (jfr. punkt 5.5). For at barna skal kunne lære om Gud i både kunnskap og erfaring, legges det vekt på å lese fra Bibelen, med Kerygma som kjerne, en kontemplativ tilnærming i metoden, sensomotorisk materiell og en individualistisk presentasjon ut ifra hvor barnet befinner seg i alder, utvikling og behov. Barns respons til formidlingen om hvem Gud, Jesus eller Den Hellige Ånd er, mottas og responderes med glede, takknemlighet, ro og tilfredshet. Denne responsen kan demonstrere særtrekk ved barnets gudsrelasjon og hvordan gudsbildene mottas. Men et spørsmål jeg da stiller, er om det er selve metodens kontemplative stil, rytme, valg av tema og bibeltekster som gir gudsbildene, eller om det er Gud selv som benytter seg av både stil, innhold, rytme og metode for å relatere seg til barnet og vise det hvem han er. Er det da slik at andre metoder som ikke er like kontemplative gir barn den samme glede, ro, tilfredshet og takknemlighet, men med annet verktøy? Et annet spørsmål er om affektene glede, ro, tilfredshet og takknemlighet er de eneste uttrykk for gudsrelasjonen eller barnets *mysteriøse bånd* til Gud?

I møte med metodens stil, innhold og retningslinjer for den voksne, lurer jeg på hvor gjennomførbar den faktisk er som helhet i norsk sammenheng.²¹² Det kan virke som om

---

²¹¹ For videre utdyping av dette henviser jeg til Ana Maria Rizutto sin bok "Birth of a living God"

²¹² I denne oppgave går jeg ikke spesifikt inn på de element ved DGHK som jeg mener er kritikkverdige, men jeg har fokus på hva den kan si oss om barnets relasjon til Gud. I så måte er det ikke selve metoden som helhet jeg drøfter i denne sammenheng. Jfr metodedel punkt .

den stiller for høye krav til den lærende ledsager, som i vår sammenheng oftest er frivillige. Metoden belyser likevel sentrale sider ved barns spiritualitet. Dens element av kontemplativitet, undring, *imagination*, barnet som subjekt i metoden og i relasjon til Gud, som fullverdig medlem av paktsfelleskapet og arbeid med sensomotorisk materiell, er med å bygge opp under og legge til rette for et møte mellom barnet og Gud. Barnets evne til *relational consciousness* anvendes og flettes sammen med vår teologi og ønske om å formidle en levende Gud som møter barnet slik det er, der det er, som enkelt individ og med en ivaretagelse av barnets egne grenser og behov.

Det er for så vidt fascinerende å lese om en trosopplæringsmetode som berører barnets helhet, det vil si affektive, kognitive, moralske og fysiske element. Muliggjøres dette fordi barnets tro er umiddelbar, enfoldig og fattig (jfr. punkt 4.2.1)? Denne troen baserer seg blant annet på en tilstedeværelse i egen kropp og sanser, evne til å motta, avhengighet og tillit. Mottar da barn kerygma og en relasjon til Gud i enkelhet nettopp fordi de evner å lytte mer til sine sanser og sin kropp, og tar imot kunnskap og erfaring nettopp gjennom sansene? Har de lettere kontakt med sine behov fordi de ikke har skam over å ha dem? Jeg spør om det er barns forventning og tillit til at en større enn dem selv ivaretar dem, som er selve utgangspunktet for evnen til ubetinget mottagelse. Barn har, i følge Cavalletti og Sæbø en egen spesiell relasjon til Gud, som bærere av visdom. (jfr. punkt 4.2.1 og 5.6) Møter da Gud barna på en særskilt måte, eller er det barna som evner lettere å møte Gud der de er, slik de er, fordi de ikke ennå har møtt livets utfordringer som innskrenker de medfødte livsbetingelser eller barnegenskaper? Eller er det fordi barna er seg selv fullt ut på godt og vondt, lever i sin "væren" og likevel har tillit til Guds hellige velvilje, nåde og kjærlighet?

Før vi avrunder denne drøftningsdelen, vil jeg løfte opp noen av de spørsmål til DGKH som jeg sitter igjen med. DGKH sier en del om barns relasjon til Gud, men det er også noe den ikke sier. For eksempel når barnet ikke uttrykker glede eller ro, betyr det da at barnet ikke har en gudsrelasjon eller at barnet ikke mottar kerygma? Eller hvordan vil et barn med en vitenskapelig orientert spiritualitet finne møtepunkt med Gud i DGKH? Blir barns ulike individuelle uttrykk av *relational consciousness* imøtekommet og favnet ved bruken av tegn som metode fordi det knyttes til hverdagslige ting for barnet?

Sammendrag

Tilbake til spørsmålet om hva det er med barnets relasjon til Gud, og hva som skjer i møte mellom barns spiritualitet og vår praktiske teologi. Sett ut i fra et skapelsesteologisk perspektiv er barn skapt med evner til å relatere seg til Gud ved sin evne til *relational consciousness*. Det fenomenologiske perspektivet har vist hvordan barn relaterer seg til Gud gjennom *awareness*,- *mystery*- og *value-sensing*. Barns relasjon til Gud skjer blant annet gjennom barns kontakt med kroppen, sansene, undring, bønn og evne til å være her og nå. Dette fremelskes blant annet gjennom kontemplativitet. Gudsrelasjonen er meningsskapende for barnet. Den uttrykkes hos barna gjennom glede, ro og kjærlighet. Vi har sett hvordan DGHK kultiverer barns *relational consciousness*. Gud har således ikke gjort det vanskelig å relatere seg til han for barn. Men det er altså ikke nok med denne evnen. Barnet må også høre og erfare evangeliet for å få en relasjon til Gud og står derfor i en avhengighet til andre rundt seg, i tillegg til at Gud åpenbarer seg for det.²¹³ Barnet er et fullverdig medlem i paktsfellesskapet og er subjekt i sin relasjon til Gud. Vi har også reist noen spørsmål til dåpens betydning og barnet som synder. I tillegg har vi sett hvordan DGHK tilrettelegger for barns sensitive perioder. Her får barn møte gudsbilder som sammenfaller med deres behov. Det skjer også en ivaretagelse av barnets grenser og muligheter, slik at også lidende barn kan møte en kjærlig Gud uavhengig av erfaring fra omsorgsgivere.

7.4 "Du og jeg, ..." – drøftelse av hvilken betydning barns forbilledlige element har for voksne i deres relasjon til Gud

I de to drøftingsdelene har vi sett på ulike sider ved hva som er forbilledlig med barn for vår relasjon til Gud. Det er blitt foreslått en komplementær tolkningstilnærming av bibelteksten. Vi har også sett på hva som kjennetegner barnets relasjon til Gud ved en dialog mellom fenomenologisk og teologisk perspektiv. I møte med min problemstillings siste del stiller jeg spørsmålet: "Hva betyr dette for voksne i deres relasjon til Gud?" Hvordan er barna forbilder for oss voksne? Er barns spiritualitet annerledes enn voksnes, eller er den egentlig den samme, bare farget av livets erfaringer, kultur og

---

²¹³ Det er ikke lett å avgjøre i hvor stor grad små barn faktisk er avhengige av forkynnelsen for å relatere seg til Gud. Dette fordi barns også responderer ut ifra sin intuisjon, som Cavalletti beskriver som mysteriøst Gudsforhold eller Guds eget initiativ i barnets indre. Jfr. punkt 5.6

kontekst? Hvordan kan kirken møte den åndelige lengsel, lengselen etter en relasjon til Gud hos den voksne?

Soulful listening og contemplative living

For å finne svar på dette, drar jeg en link til det arbeidet kanadieren Jean Stairs har gjort i forhold til voksnes lengsel etter en relasjon til Gud.²¹⁴ Hun vektlegger at kirkens ivaretagelse av menneskets sjel har feilet i dagens protestantiske samfunn. Menneskene er frakoblet i kommunikasjonen med Gud, andre, seg selv og jorden.²¹⁵ I møte med denne frakobling og vårt pluralistiske, individualistiske og postmoderne samfunn foreslår Stairs *soulful listening* og *contemplative living* som svar på hvordan man kan hjelpe mennesker til å koble seg på igjen.

I korte trekk dreier *soulful listening* seg om en aktiv og involverende lytting etter sjelen som er levendegjørende og som lytter etter det hellige i hverdagen.²¹⁶ En retter oppmerksomheten mot Guds ånd og lytter etter de måter Gud vil invitere oss til å oppleve hans åpenbaring. Han vil åpenbare seg for oss på alle nivåer av vår eksistens. Stairs presenterer ulike sentrale elementer med lytting som viktige for å få til en *soulful listening*. Dette er lytting som en hensiktsfull handling, lydighetshandling, intimitetshandling, gjestfrihet, mottagelighet, fokusering, granskning og lytting som en vane.²¹⁷

Contemplativ living berører ulike sider ved kontemplasjon.²¹⁸ Det kan være kontemplativ bønn, som livsstil, som en måte å se realitet på og som en bibelsk tradisjon.

---

²¹⁴ Stairs J. 2000 "Listening for the soul. Pastoral care and spiritual direction"

²¹⁵ Stairs 2000; 3

²¹⁶ Stairs 2000; 10 og 15ff

²¹⁷ *Hensiktsfull handling* betyr å lytte med hensikt, å lytte etter Gud i sjelen, både egen andres. *Lydighetshandling* vektlegger å lytte fra dypet. For å være en person må en ha en historie å fortelle, men da må også noen lytte til den. *Intimitetshandling* påpeker det fellesmenneskelige. Vi er alle avhengig av hverandre for å se vårt potensiale.

Mottagende betyr at den som lytter er naturlig, er seg selv og gir tid til pauser, ro, stillhet og drøvtygging. *Gjestfrihet* er med å få en til å kjenne seg velkommen. Den som lytter gir en ivaretaende start og avslutning. *Fokusering* minner oss på å ha fokus, å være tilstede i relasjonen mer enn å si det rette. *Granskning* vektlegger å hjelpe den andre til å finne sin egen stemme. Denne lytting søkes mot for å bli en vane, en del av ens livsstil. Stairs 2000; 15-34

²¹⁸ Stairs 2000; 38 Kontemplasjon defineres av Stairs som en måte å lytte med oppmerksomhet, med våre ører og komme til en dyptgående bevissthet om Gud. Det er viktig å presisere at kontemplasjon ikke er bundet opp til kristendom, selv om Stairs gjør det, men kontemplasjon benyttes av mennesker i ulike kulturer og religioner.

I følge Stairs er kontemplativitet både forebyggende og gjenopprettende for mennesker. Hun skriver at ved å ha en kontemplativ livsstil vil mennesker bli myndiggjort til å handle på nye måter. Når mennesker får verktøy til å bli elsket av Gud i større grad, og ved å se klarere på livet, vil de bli mobilisert til daglige omsorgsfulle handlinger både mot seg selv og andre. Gjennom kontemplativitet blir mennesker også satt i forbindelse med selvet, andre, verden, Gud og sannheten som ligger i og utenfor dem selv. Stairs poengterer også at den formende realitetsorientering istandsetter mennesker til å se inn i sjelens daglige virkelighet. Dette gir mening og hensikt ved at en ser Gud der og gir seg selv lov til først å bli elsket av Gud, for deretter å elske som Gud elsker, og se som Gud ser.²¹⁹ Den selvinnsikt som kommer fra kontemplasjon fordyper menneskets *awareness* av Guds nærværet som iboende i menneskehjertene. Stairs beskriver hvordan dette gjør oss mennesker mer bevisste og ansvarlige i interaksjon med andre.²²⁰

Stairs beskriver *soulful listening* og *contemplative living* som knyttet opp til menneskets sjel. Her finner jeg mye likhet til Hay og Nye sine teorier om *relational consciousness*. Jeg etterspurte om barns spiritualitet er annerledes enn voksnes. Slik jeg forstår Stairs, viser hun til hvordan menneskets relasjon til Gud, finner styrke i det kontemplative ved at det berører menneskets relasjon til seg selv, andre, Gud og verden. Ved å finne Gud ikke bare i det ytre, men også i menneskets indre, kan mennesket erfare å bli elsket av Gud, og slik elske Gud tilbake og elske andre mennesker. Vi har sett at barn trenger å erfare Guds kjærlighet til dem personlig, for å få en trygg gudsrelasjon (jfr. punkt 5.3.1.1 og 5.4.2). I tillegg uttrykker barns spiritualitet seg i relasjon til ting, natur, andre, seg selv og *ultimate reality*.

Både Stairs, Hay og Nye berører menneskers meningsdannende relasjoner til verden, seg selv, andre og Gud. I relasjonen til Gud er det sentralt at mennesket, enten barn eller voksen, både erfarer, oppdager og får høre om Guds kjærlighet for å få en trygg gudsrelasjon. Jeg tenker at *contemplative living* fremelsker voksnes spiritualitet. I denne sammenheng spør jeg om på hvilken måte voksnes spiritualitet er lik barns *relational consciousness*. For dersom det er tilknytningspunkt og likhetstrekk mellom dem, da vil vel både barns og voksnes åndelige tørst, uttrykt som en lengsel etter en relasjon til Gud,

---

²¹⁹ Stairs 2000; 44

²²⁰ Stairs 2000; 39

bli møtt ved en vektlegging av *contemplative living*. Da kan vi spørre om vi finner igjen særtrekkene ved barns gudsrelasjon i dette. Finnes det grobunn for *awareness*-, *mystery*- og *value-sensing* i *contemplative living* (jfr. punkt 6.2)? Jeg tror vi finner mange linker her. Det kreves ro, stillhet, fokusering, tilstedeværelse her og nå, *imagination*, undring og ærefrykt i det kontemplative. I tillegg er kontemplativitet i høy grad meningsbærende og berører hverdagen, *delight and despair* og vår lengsel etter *ultimate goodness*.²²¹ I følge Stairs innvirker kontemplativitet på mennesket som helhet, øker selvbevisstheten, fordyper *awareness* til Guds nærvær i våre hjerter, øker bevissthet og respons av vår interaksjon med andre.²²² På denne måten mener hun at det hellige og hverdagslige, kroppen og sjelen, hjerte og sinn, den indre verden og den ytre verden blir integrert. Samlet sett vil da den voksnes fragmenterte verden bli mindre fragmentert og gi økt forbindelse mellom vår relasjon til Gud og dagliglivets handlinger.

Denne forbindelse mellom her og nå, dagliglivets hendelser og relasjonen til Gud, er noe barn har lettere for å gjøre enn voksne. De blir forbilde for oss voksne i dette. Da kan vi som voksne, i våre bråkete omgivelser, la oss inspirere av barna og finne steder som reflekterer Guds hellighet og der høste erfaringer som utvikler vår *awareness* av Gud. Kanskje kan en tilrettelegging av *contemplative living* finne tilknytningspunkt til vår *relational consciousness* som vi hadde som barn. Den er kanskje ikke like hel, men er preget av livet, konteksten, erfaringer og valgmuligheter.

Ser vi dette i et teologisk perspektiv kan vi stille spørsmål om hvordan synden har påvirket oss i vår relasjon til Gud, vår evne til tillit, avhengighet, evne til å være her og nå, tilstedeværelse i vår kropp og sanser og vanskelighetene med å være den vi er, og ikke den vi ønsker å være.

Barns umiddelbare relasjon og tro til Gud

Vi har tidligere sett på barns umiddelbare relasjon og tro til Gud. Den er et forbilde for oss ved blant annet evnen til tillit, avhengighet, nærhet til spørsmål om død og liv, evne til å være her og nå, tilstedeværelse i kropp og sanser, ubetinget mottagelse og barns posisjon og stilling i forholdet til Gud. Barnet er seg selv. Men hvordan kan vi som

---

²²¹ Stairs 2000; 56-70

²²² Stairs 2000; 39

voksne utvikle oss i dette? Hvordan kan vi slik Rahner poengterer (jfr. punkt 5.4.1), lære oss å bli som barn, la barndommen få rom i oss voksne? Hva vekker for eksempel voksnes evne til ubetinget mottagelse? Og hva kan hjelpe oss voksne til å bli den vi allerede er? Hvordan øker vi vår tillit til Gud? Jeg møter noen av disse spørsmålene med tanker om at et møte mellom både barn, voksne og Gud kan muliggjøres i større grad ved å fokusere på innholdet (essensen) i temaene, forkynnelsen og anvendelse av menneskets sanser og kropp. Kanskje trenger vi som voksne å benytte oss av, og tilrettelegge for undring, ro og en kontemplativ stil for å vekke vår egen spiritualitet. Jeg vil forsøke å belyse noe av dette.

En *soulful listening* og *contemplative living* tilrettelegger for en fordypning av vår relasjon til Gud. Selv om den ikke er den eneste løsningen, tror jeg den berører og imøtekommer sentrale utfordringer i dagens samfunn. Den berører også elementer ved barns forbilledlighet i *relational consciousness* (jfr. punkt 6.2), barnets umiddelbare relasjon til Gud (jfr. punkt 5.6) og barns fattige, enfoldige og umiddelbare tro (jfr. punkt 4.2.1.).

Relational consciousness tar på alvor spørsmål om liv og død, rytmen av død og oppstandelse i naturen. I DGHK berøres også spørsmålene om naturens rytme av liv og død. I tillegg mener Cavalletti at barn med letthet snakker om og forholder seg til tema rundt liv og død (jfr. punkt 5.3.2.3). Dette får spillerom og muligheter til å utvikle seg i takt med barnets behov. Dermed kultiveres barnets *relational consciousness*. Også Stairs trekker inn dette temaet i møte med *soulful listening* og fordypning av menneskers relasjon til Gud.²²³ Likesom naturens gang er død og oppstandelse, berøres sjelen av den samme rytme, som en åndelig rytme i hverdagen.²²⁴ Stairs påpeker at vi i dagens protestantiske samfunn unngår og motsetter oss rytmen av død og oppstandelse.²²⁵ Er dette da et resultat av at vi som barn ikke fikk utvikle vår *relational consciousness*? Vil det si at da vi var barn og ikke ble møtt i vår "mørke natt", i våre spørsmål om liv og død, så resulterte dette i en motstand mot sjelens mørke natt som voksen? Hvis dette stemmer, har katolikkene kanskje klart å imøtekomme barns spiritualitet slik at de som voksne lettere forholder seg til rytmen av død og oppstandelse. Jeg finner ikke svar på

---

²²³ Stairs 2000; 73-104

²²⁴ Stairs 2000; 74

²²⁵ Stairs 2000; 77-78

dette i denne oppgaven, men det kunne vært interessant å se om det finnes en link. For meg kan det se ut til at barns forbilledlighet i å relatere seg til eksistensielle temaer, og deres tiltrekning til død og oppstandelse i livet og naturens gang (jfr. Punkt 5.3.2.3 og 5.6), blir tilrettelagt for voksne ved Stairs kombinasjon av *soulful listening*, *contemplative living* og inkludering av sjelens rytme av død og oppstandelse. Det kan med andre ord se ut til at *soulful listening* og *contemplative living* tilrettelegger for å fremelske denne barnegenskapen i sin tilnærming til fordyping av voksnes gudsrelasjon.

Barns forbilledlighet utfordrer oss som voksne ved sin umiddelbare relasjon til Gud, og sin fattige, enfoldige og umiddelbare tro. For eksempel så vi i det ene tolkningsperspektivet hvordan barns evne til å motta var forbilledlig. De tar imot Guds nåde og kjærlighet ubetinget og som frie fra loven. Dette er en veldig god utfordring for oss voksne som så lett setter vår lit til egne gjerninger. Barna kan påminne oss om at vi ikke trenger å gjøre oss fortjent til Guds kjærlighet, nåde og forsoningsverk. Jeg tenker at vi som forkynnere har mer å hente fra barns forbilledlighet. For hvordan forkynner vi, og hvordan legger vi til rette for at vår relasjon til Gud kan fordypes gjennom andre kanaler enn å høre ordet forkynt? Jeg tenker at ved å tilrettelegge for aktiv bruk av kroppen og våre sanser (inkludere den umiddelbare tro, jfr. punkt 4.2.1) i vår fordyping av relasjonen til Gud, kan det i enda større grad integreres en erfaringsbasert relasjon til Gud som er mindre fragmentert. Å trekke inn kroppen og sansene i vår fordypning av gudsrelasjonen øker evnen til å være tilstede her og nå. Kanskje kan vi som voksne da lettere gi slipp på bekymring og det å sammenlikne oss med andre, ved at vi faller til ro i kropp og sjel, hjerte og sinn og våger å bare være?

For er det ikke slik at vi ofte befinner oss selv i en situasjon der vi sier at Gud mottar oss som vi er, samtidig som vi i neste øyeblikk tenker, kjenner på eller sier at vi ikke ber nok, leser eller studerer Bibelen nok? Eller lever i skammen over å ikke strekke til? Jeg funderer på om vi i vår tendens til å sammenligne oss med andre, setter for høye krav til oss selv i vår relasjon til Gud og vårt disippelskap. Vi stopper ikke opp og lar oss bli elsket av Gud, elsket der vi er, slik vi er. For hvor kan vi finne rom til å møte oss selv med raushet, nåde og omsorg for vår egen sårbarhet? Er det ikke nettopp i et møte med kjærlighet, velsignelse og aksept at vår tillit øker og vi kan våge å være avhengige? I så fall vil både en *soulful listening* og *contemplative living* være gode verktøy for å

tilrettelegge for dette. Både i møte mellom den enkelte og Gud, og mellom mennesker. Et møte som innebærer et gjensidig subjekt-subjekt forhold.

Et møte mellom to

Mens jeg sitter og arbeider med problemstillingen har tankene mine vendt seg til et kjent bilde fra min barndom i Astrid Lindgren sin verden. Min første kino-opplevelse var Emil fra Lønneberget. Emil sine fantestreker gledet meg og gav meg en skrekkblanda fryd når jeg hørte faren hans rope "Eeeemiil". I denne verden, som fortelles fra Emil sin synsvinkel, møter vi en voksen som ser ham. Den milde, trofaste Alfred som er der for ham, som venn og som voksen, tilstede i livet på godt og vondt. Midt i hverdagen kommer den gode replikken til Emil: " Du och jag, Alfred!" Hvilket Alfred responderer med: "Ja, du och jag, Emil". Tross aldersforskjell, status og rolle, er det en gjensidig relasjon, et møte mellom to.

I avsnittet 7.2 trakk jeg frem et perspektiv der barns forbilledlighet for hvordan vi relaterer oss til Gud og tar imot evangeliet, har en forbindelse med vår mottagelse av det konkrete barn, det symbolske barn og barnet i oss selv. Selve bibelteksten om "å bli som barn" handler om en konstant vandring i vekst, transformasjon og forandring slik som det framstilles av Stairs.²²⁶ Også hun vektlegger at dersom vi skal bli mer lik dem, må vi først bli kjent med dem og hvordan deres relasjon til Gud er. Ved å lytte til dem, vil barna lede oss til Gud og gi verdifulle innsikter i hva en gudsrelasjon dreier seg om.²²⁷ Bibelteksten utfordrer oss dermed til å endre vårt syn på barn og vår relatering til barn. Ved en myndiggjøring av barnet som subjekt i sin tro og relasjon til Gud, hjelper vi det konkrete barn til å etablere en trygg gudsrelasjon, samtidig som vi blir utfordret ved deres forbilledlige egenskaper.

For oss voksne er det i ulike sammenheng utfordrende å vise sårbarhet, tillit og avhengighet. Jeg lurer på om dette ville vært enklere om vi lot barn være mer synlige. Både de konkrete barna og tolkningen av barn som fattige, avhengige og hjelpeløse. Jesus gav oss ikke bare en fortelling der han sa at Guds rike tilhører barna, og at vi skulle bli som dem, men det var konkrete barn og en konkret handling. Dette utfordrer oss i

---

²²⁶ Stairs 2000; 170

²²⁷ Jeg vil bemerke at i denne sammenheng dreier denne innsikten ikke seg om hele gudsrelasjonen for en voksen, men viktige og sentrale sider ved den.

hvordan vi relaterer oss til dem, ivaretar dem og hjelper dem. Men jeg tror også de kan hjelpe oss til å møte oss selv på en annen måte. Vår relasjon til Gud preges av hvordan vi ser på og relaterer oss til andre, oss selv og Gud. Er det da ved å møte det konkrete barnet, deres egenskaper, deres måte å relatere seg til Gud (DGHK, Hay og Nye) og inkludere barna i det åndelige felleskap(Kvalbein) at vi kommer nærmere oss selv, barnet i oss selv, og slik lærer å bli den vi allerede er (Eggehorn, Malm)? Blir vår egen lengsel etter å bli elsket som den vi er, aktualisert og vekt til live når vi møter barn og de fattige, avhengige og hjelpeløse? Eller skremmer den oss og vekker skam i oss? Det er kanskje en blanding av begge deler. Jeg tenker vi kan la oss oppmuntre ved å møte barns ubetingede mottagelse som en påminnelse om hva som er fundamentet i vår relasjon til Gud. Barn og mennesker som lever i avhengighet og tillit, kan også hjelpe oss voksne til å innrømme vår egen sårbarhet og avhengighet av andre. Hvis vi da bare våger å få kontakt med dette i oss selv og favner det med raushet, istedenfor de høye krav som vi selv og dagens samfunn stiller.

Vi har sett at barn trenger å møte en kjærlig Gud som møter det der det er, i sin "væren", med sine gode og dårlige sider. Relasjon må bygges på tillit, kjærlighet, respekt og et møte mellom to. Men det er vel ikke bare barnet som trenger dette? Vi som voksne trenger den samme type relasjon til Gud, en relasjon der tilliten og kjærligheten er fundamentet. For da kan vi våge å vise vår avhengighet og sårbarhet i møte med Gud. 1. Johannes 4; 10 berører en sentral side ved Guds kjærlighet: "Ja, dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder" og "Vi elsker fordi han elsket oss først" (1. Joh. 4;19). Ikke som perfekte mennesker, men som syndere. Det blir Guds kjærlighet som drar oss mot ham, i en lengsel og et håp om at han møter oss med nåde, sannhet og kjærlighet. En lengsel etter et møte mellom to, et møte og en relasjon preget av et "du og jeg".

Gjennom et møte mellom to, et "du og jeg", sammen med Gud, finner vi en trygghet og en kilde til liv. Når vi erfarer å bli elsket at Gud, kan vi slik Cavalletti og Stairs påpeker, elske oss selv og andre. Dermed vil en trygg relasjon til Gud også prege hvordan vi relaterer oss til andre og oss selv. Vi klarer å løfte blikket mot andre, motivert ut ifra kjærlighet og ikke krav. Møtet mellom "du og jeg", blir til flere "du og jeg". Enten det er mellom mennesket og Gud, barnet og den voksne eller barn imellom og voksne imellom.

Sammendrag

I denne siste delen av drøftingen har vi fått belyst hvordan barn som forbilde utfordrer og beriker voksnes gudsrelasjon. Gjennom *soulful listening* og *contemplative living* har vi funnet faktorer som fremelsker barns *relational consciousness* og voksnes spiritualitet. I tillegg får voksne hjelp til å koble seg på i sin kommunikasjon til Gud, andre, seg selv og naturen. Kontemplasjonen viser seg å være et godt verktøy til å fordype gudsrelasjonen for både barn og voksne. Den øker også ens bevissthet og respons i interaksjon med andre.

Vi har også sett hvordan barns umiddelbare relasjon og tro til Gud kan utfordre og berike voksnes tillit, avhengighet, spørsmål rundt død og oppstandelse og evne til ubetinget mottagelse av evangeliet. Vi blir også gjennom barns umiddelbare tro og *awareness-* og *mystery- sensing* utfordret til å ha større kontakt med kroppen og sansene våre og en tilstedeværelse i et "her og nå" perspektiv.

I en komplementær tolkningsforståelse av bibelteksten blir den voksne utfordret av en mottagelse av det konkrete barn og det symbolske barnet. En mottagelse som innebærer en myndiggjøring av barnet som subjekt i sin tro og relasjon til Gud og andre. I dette møte mellom to, et "du og jeg", har vi sett at både voksne og barn kan kjenne seg elsket og finne et sted for tillit, kjærlighet og trygghet. Et sted hvor vi kan våge å være sårbare og avhengige.

7.5 Utblikk

Jeg ønsket i denne oppgaven å finne frem til element som styrker vår relasjon til Gud. Utgangspunktet var teksten om Jesus og barna. Her fikk vi se hvordan vår mottagelse av, og vårt møte med det konkrete barn og det symbolske barn gav oss mange velsignelser og utfordringer. Noen av disse elementene vi har sett på gir noen tanker og spørsmål rettet mot ulike sider ved vårt kristne liv.

Som framtidig diakon vender jeg mitt diakonale blikk mot de konkrete barna og de symbolske barn. Jesus gir oss et ansvar for å ta imot dem, samtidig som de er forbilde for oss i troen og relasjonen til Gud. Hvordan tar vi da imot dem? Gir vi stemme til de

stemmeløse? Blir det slik at vi hjelper dem motivert ut ifra at vi har noe å gi dem og glemmer helt å møte dem i et møte mellom to? For hva er motivasjonsfaktoren vår og hva slags holdning møter vi dem med? Jeg tror vi har mye å hente i å vektlegge et møte mellom to, et du og jeg, et gjensidig subjekt – subjekt forhold. En imøtekommelse preget av respekt og myndiggjøring som styrker begge parter. Dette perspektivet tror jeg også forebygger utbrenthet hos profesjonelle kristne omsorgsgivere og veiledere. Gjennom et møte mellom to kan relasjon til Gud hos det konkrete barn og det symbolske barn bli fordypet samtidig som vår egen gudsrelasjon blir fordypet. Vi fungerer som støttende bånd for hverandre mens vi vender blikket mot Gud og vår frelser Jesus Kristus.(Ef. 4;16) Mye av den informasjon vi har fått om barns gudsrelasjon må også tas med i hvordan vi formidler evangeliet til barn, eller hvordan trosopplæringen tilrettelegges. Å la alt bare være aktivitetspreget og kunnskapsformidling vil ikke være nok. Det må også legges til rette for møte med Gud, mellom barnet og Gud, på barnets premisser. Jeg tenker det blir viktig å ta barnets åndelighet på alvor, barnets lengsel etter en relasjon med Gud, på lik linje med voksne. Det er jo ikke slik at det er de voksnes frelse eller relasjon til Gud som er viktigst, men her er vi likeverdige. Vi er alle søsken og barn av Gud.

Tidligere i oppgaven har vi sett hvordan mennesker gjennom å møte Gud og hans kjærlighet vender blikket fra å bli elsket som det er, til å elske seg selv og andre. Her skjer det en utvidelse av omsorgsperspektivet. Gjennom en styrking av menneskers relasjon til Gud blir også fellesskapet styrket. Det blir en diakonal effekt av at mennesker får en relasjon til Gud preget av kjærlighet, nåde og sannhet. Vi styrker vår nestekjærlighet og gjennom kjærlighetsfulle handlinger overfor vår neste er vi med å skape et inkluderende felleskap. Dette kan påminne oss om den styrke og velsignelse det ligger i at vi utdyper vår egen og andres relasjon til Gud. Diakoni kan aldri være avkoblet fra vår tro og vår relasjon til Gud. I så fall vil diakonien miste sin særegenhet etter min mening. For sosialt arbeid og humanistisk arbeid finner vi vel fungerende mange steder uavhengig av religion. Men diakoniens tilknytning til den åndelige virkelighet, til vår relasjon til Gud er dens særegenhet og nettopp dens styrke og velsignelse. Et annet element jeg vil løfte fram er vektleggingen av kroppen og sansene i barns gudsrelasjon. Hvordan styrker og vektlegger vi dette i dag, i våre gudstjenester, vår sjelesørgerisk setting, vår forkynnelse og vår utdanning av kirkelige ansatte? Blir vår tro og relasjon til Gud som voksne preget i for stor grad av en intellektuell tilnærming? Jeg

tror vi har mye å hente ved en større grad av kroppslig og sanselig tilnærming ved disse områdene. Jeg tenker at vi allerede berører kroppen og sansene på ulike måter, foreksempel ved bruken av musikk, ritualer og symboler. Men jeg etterspør dette i en større grad. Det finnes kirkesamfunn som kan være forbilder i noe av dette. Hvis vi går til et av de kirkesamfunn som har størst vekst internasjonalt, pinsebevegelsen, tror jeg vi vil finne en slik tilnærming. Her betones den åndelige og kroppslige siden ved gudsrelasjonen mer enn den intellektuelle. Det kunne vært interessant å se om det fantes noen sammenhenger her mellom deres betoning og hva som særpreger deres relasjon til Gud.

I siste del av drøftningsdelen fikk vi et innblikk i hvordan en *soulful listening* og *contemplative living* virker både forbyggende og oppbyggende for enkelt mennesker og fellesskapet. Her fant vi verktøy for å fordype menneskers relasjon til Gud som kan berike den lokale menighet og deres ledere, enten frivillige eller ansatte. Hvordan dette anvendes og tilføres til en norsk lokal menighet, blir opp til oss. Poenget er ikke å starte nye aktiviteter for aktivitetens skyld, men å øke kvaliteten på vår gudsrelasjon og dette forutsetter en handling fra vår side om vi skal møte menneskers åndelige lengsel i dagens samfunn.

8 Avslutning

Denne avhandlingen har vært en vandring sammen med mange teoretikere og mange spørsmål. En vandring der barnet forhåpentligvis hele tiden har gått ved vår side for å vise oss hvem Gud er, hvem barnet selv er og hvordan Gud og barnet forholder seg til hverandre. Som forbilde for vår gudsrelasjon, både til glede og utfordring for oss. Ikke bare i vår egen gudsrelasjon, men også i forhold til hvordan vi mottar det konkrete og det symbolske barn. Veien har vist oss ulike landskap. Landskap av ulike tolkninger av Bibelteksten. Ikke landskap på ulike kontinent, men landskap langs den samme vei og som sammen gir oss et større bilde. Vi har sett på barnets *relational consciousness* og umiddelbare relasjon og tro til Gud. Dette har vist oss egenskaper og evner som berører og setter barnet i kontakt med den transcendent virkelighet. Ulike egenskaper som kan utfordre og hjelpe oss voksne i vår egen relasjon til Gud. Mot slutten av vår vandring fikk vi presentert noen verktøy for å fremelske dette. Her så vi hvordan en *soulful listening* og

en *contemplative living* var aktuell ved sin henvendelse til menneskets spiritualitet i hverdagen, og ved en fordykningsevne av menneskets relasjon til Gud, andre og seg selv.

Når vi nå har vandret sammen med barnet, har vi fått lære litt mer om dem og hvordan de gir oss element til å fordype vår relasjon til Gud. Men la oss ikke glemme at Jesu ord om at vi må bli som barn for å komme inn i Guds rike, har vist seg å ikke bare innebære et forbilledlig element. Jesu konkrete handling oppfordrer oss voksne til ansvarlighet overfor barna. Uten aktualisering av det konkrete barn står barna i fare for å havne i en essensialisering og usynliggjøring. La oss bli oppmuntret av barna og søke og legger til rette for et møte mellom to, et "du og jeg". Både i møte med vår neste, det konkrete barn, det symbolske barn, barnet i oss selv, og ikke minst til vår Gud. For veien vi vandrer på er i relasjon til Gud, motivert ut ifra vår lengsel etter Gud og hans lengsel etter oss.

9 Kilder

Aasgaard R. "Om jeg er liten eller stor? Barnet i den tidlige kristendom" i Weyde J. E. 1-2004 Prismet 2004.

Badouelle, Guy "Reflection on the place of the child in the Church: "suffer the little children to come to me" i Communio 12/1985 side 349-367 1985.

Bates D., Durka G., Schweitzer F. (ed) "Education, Religion and Society. Essays in honour of John M. Hull" Routledge 2006

Bregman L. "Defining Spirituality: Multiple Uses and Murky Meanings of an Incredible Popular Term" i Journal of Pastoral Care and Counseling 58:3 2004.

Bunge, M. J "Beyond Children as Agents or Victims" i Wyller T, Nayar U.S(ed) Vandenhoeck & Ruprecht 2007.

Bunge, M (ed) "The child in Christian thought" Eerdman 2001

Cavalletti, S. "Barnets religiøse potensiale" Brorson 2009.

Cavalletti S., Coulter P., Gobbi G., Montanaro S., "Den gode hyrde & barnet. En vandring i glede" Coulter 1994/ Brorson 2005.

Clarke A. D. "Serve the community of the Church. Christians as Leaders and Ministers" WM. B. Eermans publishing company 2000.

Cyprian *"the epistles of Cyprian"* Epistle LVIII i Ante-Nicene Fathers *"The writings of the Fathers down to A.D. 325"* WM. B. Eermands publishing company 1975.

Dillen A. M. *"The Child "as a Child"* i Wyller T, Nayar U.S(ed) Vandenhoeck & Ruprecht 2007.

Gammelsæter M. B. *"Barneteologi: En teologi om og av barnet"* i S. Sagberg IKO-Forlaget 2008.

Gundry-Volf 2001 *"The least and the greatest : children in the New Testament"* i M. Bunge Eerdmans 2001.

Hartmann L. *"Markusevangeliet 8.27-16:20"* EFS-förlaget, Stockholm 2005.

Hellsten, T. *"Flodhesten i dagligstuen- medavhengigheten og om møtet med barnet i oss"* g-perspektiv as 1999

Hay D. & Nye R. *"The Spirit of the Child"* Jessica Kingsley Publisher 2006.

Hyde B. *"Children's spirituality and "The Good Shepherd Experience"* i Religious Education Vol.99 No. 2 2004.

Johnsen E. T. (red) *"Barneteologi og kirkens ritualer"* Det praktisk-teologiske seminars skriftserie: 14 2007.

Johnsen, E. T. 2010 *"Bokrevy, Guds barnet"* i Prismet 3-2010 s 207-209 Iko-forlaget 2010

Kirkemøte 2007; *Plan for diakoni* <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=247> Funnet 25.04.2011.

Kvalbein H. *"Jesus og de fattige"* Luther forlag 1981.

Linboe I. M. *"Barn i evangeliene"* i K. O. Sandnes, O. Skarsaune og R. Aasgaard (red) Tapir akademiske forlag 2009.

Mann C.S *"Mark"* Doubleday & Company, INC 1986.

Prismet, 2010 hefte 3 *"Kirkehistorie i trosopplæring"* årgang 61, s. 207-209. Oslo: IKO-forlaget.

Prismet, 2010 hefte 4 *"Spiritualitet, Taizé populærkultur"* årgang 61, Oslo: IKO-forlaget.

Prismet, 2007 hefte 3, årgang 58, s. 131-142 Oslo: IKO-forlaget.

Sagberg S. *"Barnet i trosopplæringen. Pedagogiske og teologiske refleksjoner over barneteologi, spiritualitet og livssyn"* Prismet bok IKO-Forlaget 2008.

Sagberg S. *"Barns åndelige myndighet"* i Prismet 3-2007 s131-142 IKO-Forlaget 2007

- Sandnes K.O. *"Når jeg så skal ut i verden. Barn og tro i tidlig kristendom"* Tapir akademiske forlag 2009.
- Stairs J. *"Listening for the soul. Pastoral care and spiritual direction"* Fortress Press Minneapolis 2000.
- Stålsett S. *"å Lære seg å bli barn? Om barneteologi, dåp og trosopplæring"* i Weyde 2004.
- Stålsett S. *"Barna roper i helligdommen"* i Johnsen 2007.
- Sæbø O.K. (a) *"Gudsbarnet. OM barnetroens hemmeligheter og en ny trosopplæring"* Verbum 2010
- Sæbø O.K. (b) *"Barnet – både troende subjekt og forbilde?"* i Luthersk kirketiende nr 21 2010 145.årgang 2010.
- Sæbø O.K. (c) *"Ved et barneteologisk veiskille?"* i Prismet nr 4-2010 IKO-Forlaget 2010
- Sæbø O. K. *"Når barnet utfordrer teologien. Det forbilledlige i barnets Gudsrelasjon i Mangus Malms teologi"* i Sturla Sagberg Prismet bok IKO-Forlaget 2008.
- Schweitzer F. *"Children as theologians"* i Bates, Durka og Schweitzer Routledge 2006
- Vatland M. H. Og Lexow M. *"Montessori – en innføring"* Montessoriforlaget 2004
- Weyde J. E. Berstad(red), *"Barnet og Gud"* Prismet 1-2004; Ikoforlaget 2004
- Wikström O. *"Mørket som blender"* Luther forlag 1995
- Wyller T., Nayar U. S. (ed), *"The Given Child. The Religions' Contribution to Children's Citizenship"* Vandenhoeck & Ruprecht 2007.
- Forelesning ved Menighetsfakultetet Våren 2010 Emne DIA 6011 av Inger Marit Brorson.
- Trosopplæringskonferansen 8.-9. April 2008 *"Temarom Barneteologi og ungdomsteologi"*. Upublisert forelesningsmanus av Sturla Sagberg.
- Katolske kirke 2011: www.katolsk.no/artikler/sakramentene/daap.htm funnet mars 2011.